YAŞAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI TİCARET VE FİNANSMAN ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK ENDEKSİNİN OBJEKTİF VERİLERLE ÖLÇÜLMESİ VE FİRMA PERFORMANSI İLE İLİŞKİSİ

DUYGU KAYA

TEZ DANIŞMANI: YRD. DOÇ. DR. ŞABAN ÇELİK

2017 / İZMİR

TEZ JÜRİSİ ONAY SAYFASI

Bu tezi okuduğumu ve görüşüme göre yüksek lisans derecesi için bir tez olarak kapsam ve nitelik açısından tam olarak yeterli olduğunu onaylarım.

Yrd. Doç. Dr. Şaban ÇELİK 29.05.2017

Bu tezi okuduğumu ve görüşüme göre yüksek lisans derecesi için bir tez olarak kapsam ve nitelik açısından tam olarak yeterli olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Fatma Dilvin TAŞKIN 29.05.2017

Bu tezi okuduğumu ve görüşüme göre yüksek lisans derecesi için bir tez olarak kapsam ve nitelik açısından tam olarak yeterli olduğunu onaylarım.

Yrd. Doç. Dr. Hakan ÖZKAYA 29.05.2017

Doç.Dr.Çağrı Bulut
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunmuş olduğum "*Kurumsal Sosyal Sorumluluk Endeksinin Objektif Verilerle Ölçülmesi Ve Firma Performansı İle İlişkisi*" adlı çalışmanın, araştırma aşamasından tamamlanmasına kadar olan tüm süreçte, tarafımdan bilimsel ahlak, gelenek ve temellere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

Duygu KAYA

.....

5 Mayıs 2017

ÖZ

KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK ENDEKSİNİN OBJEKTİF VERİLERLE ÖLÇÜLMESİ VE FİRMA PERFORMANSI İLE İLİŞKİSİ

Duygu Kaya
Yüksek Lisans Tezi, Uluslararası Ticaret ve Finansman
Danışman: Yrd. Doç.Dr. Şaban Çelik
2017

Tezin amacı objektif verilerle kurumsal sosyal sorumluluk endeksi oluşturmak ve kurumsal sosyal sorumluluğun firma performansıyla nasıl bir etkileşim halinde olduğunu ortaya koymaktır. Bu amaca yönelik Borsa İstanbul'da işlem gören işletmeler arasında üretim firmaları seçilmiş, işletmelerin yıllık faaliyet raporları kullanarak Türkiye Kurumsal Sosyal Sorumluluk Derneği'nin oluşturduğu 5 kriterli endeksten faydalanılarak işletmelerin kurumsal sosyal sorumluluk notları hesaplanmıştır.

Firma performansı ile kurumsal sosyal sorumluluk ilişkisini açıklayabilmek için ise kurumsal yönetim kararlarını temsilen bağımsız değişken olarak temettü verimi, kurumsal sosyal sorumluluk notu ve toplam borç oranı verilerinden, firma performansını temsilen bağımlı değişken olarak da yıllık hisse getirisi ve piyasa değeri – defter değeri oranı kullanılmış, korelasyon ve regresyon analizleriyle farklı örneklemlerle incelenmiştir. Sonuç olarak kurumsal yönetim endeksine dahil işletmeler için kurumsal yönetim kararlarının firma performansı üzerinde pozitif ve olumlu etkiye sahip olduğu çıkarımı yapılmıştır.

Anahtar sözcükler: kurumsal sosyal sorumluluk, firma performansı, kurumsal sosyal sorumluluk endeksi, kurumsal yönetim

ABSTRACT

MEASURING CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY INDEX WITH OBJECTIVE DATA AND RELATIONSHIP WITH FIRM PERFORMANCE

Duygu Kaya
Msc, International Trade and Finance
Advisor: Assist. Prof. Dr. Şaban Çelik
2017

The main purpose of the thesis is to create an index in order to meausre corporate social responsibility with objective data and to explain the relationship between corporate social repsonsibility and firm performance. According to the purpose, annual reports of manufacturer firms of Borsa İstanbul are used as main data which are categorized and CSR points calculated in respect to Corporate Social Responsibility Association of Turkey index.

In order to analyze the relationship between corporate social responsibility and firm performance, correlation and regression analyzes are used in terms of different samples. Dividend yield, total debt rate and corporate social responsibility rate which is calculated by mentioned index are independent variables of the research model. On the other hand annual return on equity and market to book value ratio are dependent variables. As a result, corporate governance decisions have positive and sigfinicant effects to firm performance especially for the businesses involved in corporate governance index.

Keywords: corporate social responsibility, firm performance, csr index, corporate governance

İÇİNDEKİLER

KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK ENDEKSİNİN OBJEKTİF VERİLERLE ÖLÇÜLMESİ VE FİRMA PERFORMANSI İLE İLİŞKİSİ

YEMİN METNİ……..iii

ÖZ……iv

ABSTRACT…….....v

İÇİNDEKİLER……vi

TABLO LİSTESİ……..x

ŞEKİL LİSTESİ…….xiv

KISALTMA LİSTESİ……xv

GİRİŞ……1

BİRİNCİ BÖLÜM

KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK KAVRAMI ve KAVRAMIN TARİHSEL GELİŞİMİ

1.1. Kavrama Genel Bakış……...5

1.2. Kavramın Tarihsel Gelişimi……..7

1.3. Kurumsal Sosyal Sorumlulukta Yaklaşımlar……..14

1.3.1. Klasik Yaklaşım……..14

1.3.2. Modern Yaklaşım……15

1.4. Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Ölçülmesi……16

1.4.1. İçerik Analizi……...17

1.4.2. Kirlilik İndeksi……17

1.4.3. Ankete Dayalı Algısal Yöntemler……...18

1.4.4. Kurumsal İtibar……...19

1.4.5. KSS Kuruluşları Tarafından Yapılan Ölçümler……..20

1.5. Kurumsal Sosyal Sorumluluk ile İlişkili Kavramlar……..21

1.5.1. Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Karlılık ile İlişkisi……...21
1.5.2. Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Finansal Performans ile İlişkisi….25
1.5.3. Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Firma Değeri ile İlişkisi…….28
1.5.4. Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Kurumsal Yönetim ile İlişkisi……29

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DEKİ ÜRETİM FİRMALARININ KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK PERFORMANSINA İLİŞKİN İÇERİK ANALİZİ VE AÇIKLAMALARI

2.1 Metodoloji……...31
2.2 Araştırma Kriterlerinin Analizi ……..33
2.2.1 Kurumsal Strateji, Yönetim ve Süreçler……..33
2.2.1.1 Gıda Sektörü……34
2.2.1.2 Kağıt ve Basım Sektörü……...36
2.2.1.3 Kimya Sektörü…….37
2.2.1.4 Ana Metal Sektörü……..39
2.2.1.5 Metal Eşya Sektörü……40
2.2.1.6 Taş ve Toprak Sektörü……42
2.2.1.7 Tekstil Sektörü……44
2.2.2 Ekonomik Etki…….45
2.2.2.1 Gıda Sektörü……46
2.2.2.2 Kağıt ve Basım Sektörü……...47
2.2.2.3 Kimya Sektörü……49
2.2.2.4 Ana Metal Sektörü……..51
2.2.2.5 Metal Eşya Sektörü…….52
2.2.2.6 Taş ve Toprak Sektörü……53
2.2.2.7 Tekstil Sektörü……55
2.2.3 Sosyal Etki……...57
2.2.3.1 Gıda Sektörü……...57
2.2.3.2 Kağıt ve Basım Sektörü……..58
2.2.3.3 Kimya Sektörü…….60
2.2.3.4 Ana Metal Sektörü……..61
2.2.3.5 Metal Eşya Sektörü…….62

2.2.3.6 Taş ve Toprak Sektörü……64
2.2.3.7 Tekstil Sektörü……66
2.2.4 Çevresel Etki……67
2.2.4.1 Gıda Sektörü……67
2.2.4.2 Kağıt ve Basım Sektörü……...69
2.2.4.3 Kimya Sektörü……70
2.2.4.4 Ana Metal Sektörü……..72
2.2.4.5 Metal Eşya Sektörü……74
2.2.4.6 Taş ve Toprak Sektörü……75
2.2.4.7 Tekstil Sektörü……77
2.2.5 Raporlama ve Denetim……....79
2.2.5.1 Gıda Sektörü……...79
2.2.5.2 Kağıt ve Basım Sektörü……..80
2.2.5.3 Kimya Sektörü……81
2.2.5.4 Ana Metal Sektörü……..83
2.2.5.5 Metal Eşya Sektörü……84
2.2.5.6 Taş ve Toprak Sektörü……....85
2.2.5.7 Tekstil Sektörü……86

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANALİZ

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi……88
3.2. Araştırma Modeli……89
3.2.1. Değişken ve Veri Yapısı……90
3.3. Araştırmanın Yöntemi……91
3.4. Araştırma Sonuçları……92
3.4.1. Tanımlayıcı İstatistiklere İlişkin Çıkarımlar……...92
3.4.2. Hipotez Testlerinin Sonuçları……106
3.4.2.1. Birinci Regresyon Grubu (Kurumsal Yönetim, Temettü Politikası ve Performans) ……107
3.4.2.2. İkinci Regresyon Grubu (Kurumsal Yönetim, Kurumsal Sosyal Sorumluluk, Performans) ……....113
3.4.2.3. Üçüncü Regresyon Grubu (Kurumsal Yönetim, Sermaye Yapısı, Performans) ……119

3.4.2.4. Dördüncü Regresyon Grubu (Kurumsal Yönetim, Temettü Politikaları, Kurumsal Sosyal Sorumluluk, Sermaye Yapısı, Performans) ……125

3.5. Araştırmanın Kısıtları……...132

3.6. Araştırmanın Teori Ve Uygulamaya İlişkin Çıkarımları……..132

SONUÇ…….134

KAYNAKLAR ……136

EKLER……..142

TABLO LİSTESİ

Tablolar **Sayfa**

1. Örnek İçerik Analizi Puanlama Tablosu…….33

2. Gıda Sektöründeki İşletmelerin Kurumsal Strateji, Yönetim ve Süreçler Kriterindeki Notları…….34

3. Kağıt - Basım Sektöründeki İşletmelerin Kurumsal Strateji, Yönetim ve Süreçler Kriterindeki Notları……..36

4. Kimya Sektöründeki İşletmelerin Kurumsal Strateji, Yönetim ve Süreçler Kriterindeki Notları…….37

5. Ana Metal Sektöründeki İşletmelerin Kurumsal Strateji, Yönetim ve Süreçler Kriterindeki Notları…….39

6. Metal Eşya Sektöründeki İşletmelerin Kurumsal Strateji, Yönetim ve Süreçler Kriterindeki Notları…….40

7. Taş ve Toprak Sektöründeki İşletmelerin Kurumsal Strateji, Yönetim ve Süreçler Kriterindeki Notları……..42

8. Tekstil Sektöründeki İşletmelerin Kurumsal Strateji, Yönetim ve Süreçler Kriterindeki Notları……..44

9.Gıda Sektöründeki İşletmelerin Ekonomik Etki Kriterindeki Notları……....46

10. Kağıt - Basım Sektöründeki İşletmelerin Ekonomik Etki Kriterindeki Notları...47

11. Kimya Sektöründeki İşletmelerin Ekonomik Etki Kriterindeki Notları……...49

12. Ana Metal Sektöründeki İşletmelerin Ekonomik Etki Kriterindeki Notları…….50

13. Metal Eşya Sektöründeki İşletmelerin Ekonomik Etki Kriterindeki Notları……52

14. Taş ve Toprak Sektöründeki İşletmelerin Ekonomik Etki Kriterindeki Notları...53

15. Tekstil Sektöründeki İşletmelerin Ekonomik Etki Kriterindeki Notları……...55

16.Gıda Sektöründeki İşletmelerin Sosyal Etki Kriterindeki Notları…….57

17. Kağıt - Basım Sektöründeki İşletmelerin Sosyal Etki Kriterindeki Notları…….59

18. Kimya Sektöründeki İşletmelerin Sosyal Etki Kriterindeki Notları…….60

19. Ana Metal Sektöründeki İşletmelerin Sosyal Etki Kriterindeki Notları……..62

20. Metal Eşya Sektöründeki İşletmelerin Sosyal Etki Kriterindeki Notları……..63

21. Taş ve Toprak Sektöründeki İşletmelerin Sosyal Etki Kriterindeki Notları.....65

22. Tekstil Sektöründeki İşletmelerin Sosyal Etki Kriterindeki Notları……...66

23.Gıda Sektöründeki İşletmelerin Çevresel Etki Kriterindeki Notları……..68

24. Kağıt - Basım Sektöründeki İşletmelerin Çevresel Etki Kriterindeki Notları…..69

25. Kimya Sektöründeki İşletmelerin Çevresel Etki Kriterindeki Notları……..71

26. Ana Metal Sektöründeki İşletmelerin Çevresel Etki Kriterindeki Notları……72

27. Metal Eşya Sektöründeki İşletmelerin Çevresel Etki Kriterindeki Notları……..74

28. Taş ve Toprak Sektöründeki İşletmelerin Çevresel Etki Kriterindeki Notları….76

29. Tekstil Sektöründeki İşletmelerin Çevresel Etki Kriterindeki Notları……77

30.Gıda Sektöründeki İşletmelerin Çevresel Etki Kriterindeki Notları……..79

31. Kağıt - Basım Sektöründeki İşletmelerin Çevresel Etki Kriterindeki Notları…..80

32. Kimya Sektöründeki İşletmelerin Çevresel Etki Kriterindeki Notları……..81

33. Ana Metal Sektöründeki İşletmelerin Çevresel Etki Kriterindeki Notları……83

34. Metal Eşya Sektöründeki İşletmelerin Çevresel Etki Kriterindeki Notları……..84

35. Taş ve Toprak Sektöründeki İşletmelerin Çevresel Etki Kriterindeki Notları….85

36. Tekstil Sektöründeki İşletmelerin Çevresel Etki Kriterindeki Notları……86

37. Araştırmada Esas Alınan Değişkenler ve Detayları……..90

38. Kurumsal Yönetim ve Temettü Verimi İstatistikleri……92

39. Kurumsal Yönetim ve Sermaye Yapısı İstatistikleri……94

40. Kurumsal Yönetim ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk İstatistikleri……..96

41. Yıllara Göre Kurumsal Yönetim ve Temettü Verimi İstatistikleri……..98

42. Yıllara Göre Kurumsal Yönetim ve Sermaye Yapısı İstatistikleri……101

43. Yıllara Göre Kurumsal Yönetim ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk İstatistikleri……...104

44. Korelasyon Analizi Sonuçları……106

45. Tüm Örneklemde Temettü Veriminin Getiri Üzerindeki Etkisi……107

46. Tüm Örneklemde Temettü Veriminin Piyasa Değeri/ Defter Değeri Üzerindeki Etkisi…….108

47. Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olan Firmalar Örnekleminde Temettü Veriminin Getiri Üzerindeki Etkisi……...109

48. Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olan Firmalar Örnekleminde Temettü Veriminin Piyasa Değeri/ Defter Değeri Üzerindeki Etkisi…….110

49. Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olmayan Firmalar Örnekleminde Temettü Veriminin Getiri Üzerindeki Etkisi……111

50. Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olmayan Firmalar Örnekleminde Temettü Veriminin Piyasa Değeri/ Defter Değeri Üzerindeki Etkisi…….....112

51. Tüm Örneklemde Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Getiri Üzerindeki Etkisi…113

52. Tüm Örneklemde Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Piyasa Değeri / Defter Değeri Üzerindeki Etkisi……...114

53. Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olan Firmalar Örnekleminde Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Getiri Üzerindeki Etkisi…….115

54. Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olan Firmalar Örnekleminde Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Piyasa Değeri / Defter Değeri Üzerindeki Etkisi……..116

55. Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olmayan Firmalar Örnekleminde Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Getiri Üzerindeki Etkisi……117

56. Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olmayan Firmalar Örnekleminde Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Piyasa Değeri / Defter Değeri Üzerindeki Etkisi…….118

57. Tüm Örneklemde Sermaye Yapısının Getiri Üzerindeki Etkisi……..…119

58. Tüm Örneklemde Sermaye Yapısının Piyasa Değeri / Defter Değeri Üzerindeki Etkisi…….120

59. Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olan Firmalar Örnekleminde Sermaye Yapısının Getiri Üzerindeki Etkisi……121

60. Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olan Firmalar Örnekleminde Sermaye Yapısının Piyasa Değeri / Defter Değeri Üzerindeki Etkisi……..122

61. Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olmayan Firmalar Örnekleminde Sermaye Yapısının Getiri Üzerindeki Etkisi…….123

62. Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olmayan Firmalar Örnekleminde Sermaye Yapısının Piyasa Değeri / Defter Değeri Üzerindeki Etkisi……..124

63. Tüm Örneklemde Çok Değişkenli Regresyon Sonuçları (Getiri)……...125

64. Tüm Örneklemde Çok Değişkenli Regresyon Sonuçları (PDDD)…….126

65. Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olan Firmalar Örnekleminde Çok Değişkenli Regresyon Sonuçları (Getiri)……..127

66. Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olan Firmalar Örnekleminde Çok Değişkenli Regresyon Sonuçları (PDDD)……128

67. Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olmayan Firmalar Örnekleminde Çok Değişkenli Regresyon Sonuçları (Getiri)……..130

68. Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olmayan Firmalar Örnekleminde Çok Değişkenli Regresyon Sonuçları (PDDD)……131

ŞEKİL LİSTESİ

Şekiller **Sayfa**

1.Dört Boyutlu Sosyal Sorumluluk Piramidi……..11
2. Tüketicilerin Tercih Eğilimleri (2013)……23
3.Tüketicilerin Sosyal Sorumluluk Yaklaşımları……24
4. Araştırma Modeli……89

KISALTMA LİSTESİ

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
bkz.	Bakınız
CSR	Corporate Social Responsibility (Kurumsal Sosyal Sorumluluk)
IOE	International Organization of Employers (Dünya İşveren Örgütü)
ISO	International Standards Organization (Uls. Standartlar Teşkilatı)
KLD	Kinder, Lydenberg, ve Domini
KSS	Kurumsal Sosyal Sorumluluk
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
s.	Sayfa No
TKSSD	Türkiye Kurumsal Sosyal Sorumluluk Derneği
WBCSD	World Business Council for Sustainable Development

GİRİŞ

Kurumsal sosyal sorumluluk 1950'li yıllarda ilk olarak Bowen tarafından ortaya atıldığından beri işletmeler için günden güne daha önemli bir karar ve faaliyet haline gelmiş, işletmeler kurumsal sosyal sorumluluk farkındalıklarını artırırken toplumun da önemi doğrusal olarak artmıştır. Aslında daha önceki yıllarda da işletmelerin kurumsal sosyal sorumluluk örneği sayılabilecek faaliyetlerde bulunduğu görülmüş olsa da KSS kavramının ortaya çıkışı yirminci yüzyıla tekabül eder. Modernleşen dünyada kurumsal yönetimin önemi daha fazla hissedilirken özellikle büyük çaplı işletmeler kar elde ettikleri toplum için bir takım faydalar sağlamaları gerektiğinin farkına varımışlardır. Bunun yanı sıra KSS aynı zamanda araştırmacılar için de bir tartışma konusuna dönüşmüştür.

Bir çok araştırmacı tarafından çeşitli şekillerde tanımlanan kurumsal sosyal sorumluluk en genel ifadesiyle işletmelerin veya yöneticilerin toplumun ihtiyaçlarını göz ardı etmeden, çevreye zarar vermeden yönetim ve faaliyet kararlarını almaları, bunun yanı sıra toplum yararına olacak projeler oluşturmaları hususundaki sorumluluklarıdır. Temel bir ifadeyle bu şekilde tanımlanabilir olsa kavramın tanımı ve sınırlılıkları konusunda bir çok görüş ortaya atılmış fakat fikir birliğine varılamamıştır. Çünkü bir kısım araştırmacı işletmelerin topluma karşı tek sorumluluğunun şirketin kar maksimizasyonu olduğunu düşünmekte ve kurumsal sosyal sorumluluk adına yapılan harcamaların herhangi bir getiri sağlamayan sadece ekstra maliyet oluşturan bir yük olarak görmektedir. Diğer bir grup ise kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin kısa veya uzun vadede işletmenin prestiji, karlılığı ve kazancı hususunda faydalı olacağını düşünmektedir.

En temel haliyle klasik ve modern yaklaşım ayrımıyla başlayan fikir ayrılığı kavram hakkında araştırma yapan bilim insanı sayısı arttıkça daha da büyümüş ve KSS'nin ilişkili olabildiği kavramların çokluğu sayesinde kapsamı da genişlemiştir. Kavramın tanım ve etki alanı haricinde KSS'nin ölçümleri de bu konuda bir diğer tartışmalı kısımdır. KSS'nin doğru bir şekilde ölçülmesi için bir çok yöntem ortaya atılmış ve uygulanmıştır. Fakat her yöntemin kendi içinde avantaj ve dezavantajları bulunması dolayısıyla tek bir yöntem kullanılmamaktadır.

Çalışma konusu olarak kurumsal sosyal sorumluluk endeksinin hesaplanması ve firma performansı ile ilişkisinin seçilme sebebi kurumsal sosyal sorumluluğun önemi gittikçe artan bir özellikte olması, daha önce bazı çalışmalarda ölçülen

kurumsal sosyal sorumluluk endekslerinin sınırlı zaman aralığı içerisinde, genelde nesnellik problemi olan anket yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiş olması ve şimdiye kadar yapılan çalışmalarda kurumsal sosyal sorumluluğun finansal performans ile ilişkisinin açıklanmasıyla ilgili net bir sonuca varılamamasıdır. Bu çalışma ile beklenen daha uzun zaman aralığında hesaplanan objektif bir endeksle kapsamlı ve nesnel bir ölçüm yapabilmek ile birlikte kurumsal sosyal sorumluluğun işletme üzerindeki etkileri ile ilgili çıkarımlarda bulunabilmektir.

Bu çalışmada Borsa İstanbul'da işlem gören üretim firmaları ele alınarak KSS notları hesaplanacaktır ve KSS ölçümü yapılırken içerik analizi yöntemi kullanılacaktır. Ölçümün yapılabilmesi için gerekli olan verilere öncelikle üretim firmalarının söz konusu araştırma yıllarına ait yıllık faaliyet raporları , internet siteleri, sürdürülebilirlik ve kurumsal sosyal sorumluluk raporları incelenecektir. İncelenen raporlarda işletmeye ait kurumsal sosyal sorumluluk bilincine işaret eden ifadeler ve somut kurumsal sosyal sorumluluk projesi faaliyetlerinin varlığı aranacaktır. Erişilen bilgiler kodlanarak 5 kategoride sınıflandırılacak ve her bir kategoriye genel not içerisinde bir ağırlık verilecektir. Sonuçta erişilen puanlar ise işletmelerin KSS notunu ifade edecektir. İçerik analizi yöntemiyle ulaşılan sonuçlar araştırma modelinde kullanılacak kurumsal sosyal sorumluluk değişkenini oluşturacaktır. Değişkenin bizzat yazar tarafından hesaplanacak olması çalışmanın özgünlüğü ve nesnelliğini ortaya koyarak araştırmayı diğer çalışmalardan ayıran en önemli özelliklerinden biri olacaktır.

Bunun üzerine tez konusunun da ifade ettiği şekilde kurumsal sosyal sorumluluğun firma performansı ile ilişkisini test edebilmek için bir araştırma modeli oluşturulacak ve bu model kurumsal sosyal sorumluluk ve firma performansı ilişkisine daha geniş bir perspektiften inceleyecek şekilde kurgulanacaktır. Modele göre kurumsal sosyal sorumluluk en önemli kurumsal yönetim kararlarından biri olarak düşünülerek ve firma performansı üzerindeki etkisi diğer önemli kurumsal yönetim kararları olan sermaye yapısı ve temettü politikası ile birlikte ele alınacaktır. Firma performansını temsilen yıllık hisse getirisi ve piyasa değerinin defter değerine oranı seçilerek ve modelin bağımlı değişkeni olarak kullanılacaktır. Kurumsal yönetimi oluşturan kararların firma performansı üzerindeki etkisini görmek için de farklı örneklemler için istatistiksel analizler yapılarak anlamlı bir sonuca ulaşılmak istenmektedir.

Bu tez kapsamında özetle kurumsal sosyal sorumluluğun belli boyutlarda kavramsal incelemesi yapılarak, 2012-2015 yılları arasında Borsa İstanbul'da işlem göre üretim firmalarının kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetleri gözlenip, bulunan verilere göre KSS notları hesaplanacak ve bunların sonucunda kurumsal sosyal sorumluluğun işletmelerin firma performansı ile ilişkisi araştırılmış ve yorumlanmış olacaktır. Tezin bu bağlamda en önemli amacı kurumsal sosyal sorumluluğun işletmelerin finansal performanslarıyla nasıl bir ilişki içerisinde olduğunu bulmayı amaçlayan araştırma modelini test etmek ve bunun sonucunda KSS ve performans arasındaki ilişkiyi açıklamaktır.

Üç bölümden oluşan bu tezin birinci bölümünde literatür taraması gereğince kurumsal sosyal sorumluluk farklı görüşlere yer verilerek tanımlanacak, kavramın tarihsel gelişimi incelenecek, KSS yaklaşımlarının detayları belirtilecek, ölçüm yöntemleri güçlü ve zayıf yönleriyle açıklanacak ve kavramın finans alanında ilişkili olduğu kavramlarla bağı anlatılacaktır. Birinci bölüm ile kurumsal sosyal sorumluluk hakkında detaylı bir bilgi sağlanması ve kavramın farklı yönleri ile ortaya koyulması amaçlanmaktadır.

İkinci bölümde içerik analizi yöntemi kullanılarak Borsa İstanbul'da işlem gören üretim firmalarının faaliyet raporları incelenerek kurumsal sosyal sorumluluk davranışları araştırılmakta ve çıkan sonuçlar kodlanıp sınıflandırılarak belli kategorilere göre puan verilmektedir. Verilen puanlar kategori ağırlıklarına göre oranlanarak işletmelerin kurumsal sosyal sorumluluk notları hesaplanmıaktadır. Bu bölümde işletmelerin KSS endeksinin yöntemi açıklanıp, KSS notlarını oluşturan kriterler anlatılacak ve işletmeler sektör bazında gruplanarak işletmelerin her bir kriter için aldıkları ham puanlar işletmelerden olumlu ve olumsuz örnekler gösterilerek nedenleriyle birlikte açıklanacaktır. Bu bölümde amaç KSS not değişkenini oluşturan verilerin nasıl elde edildiğini ortaya koymak ve içerik analizi yönteminin bu çalışmadaki uygulanışını açıklamaktır.

Üçüncü ve son bölümde ise tezin amacını oluşturan kurumsal sosyal sorumluluk ve firma performansı ilişkisine cevap verebilmek amacıyla bir araştırma modeli oluşturulmakta ve bu modele göre modeli oluşturan öğeleri temsil edecek değişkenler seçilerek veri setleri hazırlanmaktadır. Hazırlanan verilerin istatistiksel tanımlayıcı açıklamalarına yer verilecektir. Korelasyon analizi ile değişkenler arasındaki ilişkiler incelenecek ve sonrasında regresyon analizleri ile firma performansını temsil eden bağımlı değişkenler ile kurumsal yönetim kararlarını

temsil eden bağımsız değişkenler arasındaki ilişki ve anlamlılıkları test edilecektir. Yapılan testler ve analizlerin sonucunda belli çıkarımlar yapılacak ve kurumsal sosyal sorumluluk ile firma performansı arasındaki ilişki yorumlanacaktır.

Çalışmanın sonunda 9 yılı kapsayan bir aralıkta içerik analizi yardımıyla kurumsal sosyal sorumluluk endeksinin nesnel bir şekilde hesaplanması ve kurumsal sosyal sorumluluk ile firma performansı arasındaki bağın açıklanabilmesi öngörülmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK KAVRAMI ve KAVRAMIN TARİHSEL GELİŞİMİ

1.1. KAVRAMA GENEL BAKIŞ

Toplum; şirketlerin küresel rekabet ortamında sürdürülebilir bir yer edinip rakiplerine karşı avantaj sağlayabilmeleri açısından stratejilerini yönlendirdikleri alternatif bir yatırım aracıdır. Tarih boyunca artan bir şekilde şirketler toplumdan edindikleri ekonomik kazanımları topluma farklı şekillerde geri vermeleri gerektiğini farketmişlerdir (Lindgreen, Swaen, Johnston, 2009: 305). Zaman içinde yöneticiler, sosyal ihtiyaçların farkında olmanın, toplum gözündeki değişim ihtiyacına cevap verecek yollar bulmanın ve beklentileri karşılayacak adımlar atmanın önemini anlamışlardır (Steckmest, 1982: 151). Zaman içinde bu farkındalık, iş dünyasında tutunmak isteyen firmaların kurumsal yönetim stratejileri içine kurumsal sosyal sorumluluk anlayışını da katmalarına sebep olmuştur. Git gide artan bir oranda kurumsal sosyal sorumluluk adına yapılan çalışmalar da hem etki alanını hem de işletmenin performansı ve işletme prestijine olan etkisini genişletmektedir.

Kurumsal Sosyal Sorumluluk (organizational social responbility) herhangi bir organizasyonun bir kamu kuruluşu, kar amacıyla kurulmuş bir özel şirket veya hükümet dışı organizasyonlar (NGOs) biri olmasından bağımlı olmaksızın iç ve dış çevresindeki paydaşlarına karşı etik davranabilmesi ve onlara karşı sorumlulukların bilincinde olması akabinde bu farkındalığa uygun kararlar alması ve onların da faydasına olacak politikalar yürütmesi olarak tanımlanabilir. Kurumsal sosyal sorumluluk (KSS) aslında daha çok özel şirketler için kullanılan *" şirket sosyal sorumluluğu (corporate social responsibility)"* kavramıyla literatürde kendine yer bulmaktadır. Şirket sosyal sorumluluğu; işletmenin karını maksimize ederken ilişkisi bulunduğu iç ve dış ayırt etmeksizin tüm paydaşlarının da hak ve çıkarlarını dikkate alıp bunları gözeterek davranması olarak açıklanabilir (Aktan, Börü, 2006: 19).

Kurumsal sosyal sorumluluk kavramı yirminci yüzyıldan bu yana şirket yönetimi bağlamında kendini göstermekte ve her geçen gün önemi daha çok artmaktadır. İlk olarak ABD şirketlerinde ortaya çıkmasının ardından, yirminci yüzyılın sonlarına doğru Kıta Avrupası'nda da kendini gösterdiği düşünülen kurumsal sosyal sorumluluk kavramının kurucusu otoritelerce de kabul edildiği üzere Howard Bowen olduğu ifade edilebilir. Howard Bowen'ın 1953'te basılan *"Social*

Responsibilities of Businessman" (İş Adamının Sosyal Sorumlulukları) ve temel doktrinleri oluşturduğu düşünülen kitabı kurumsal sosyal sorumluluk kavramının literatüre ilk girişi olarak kabul edilir. Bowen'a göre iş adamlarının yerine getirmeleri gereken bazı yükümlülükleri vardır ve bu yükümlülükler en başta alınan kararların şirket yararına olduğu kadar toplumun da eşit seviyede yararının gözetilerek alınmasını gerektirir. Onun dışında şirket ve halk için ortak fayda sağlaması, kararların geniş bir çerçevede düşünülerek ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerinin göz önünde bulundurulması, uygulanan politikalar ve eylemlerin kamu politikası açısından devletle de işbirliği içinde hareket edilerek hayata geçirilmesi olarak özetlenebilir (Yamak, 2007:27).

Toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilmek olarak kısaca özetlenebilen Kurumsal Sosyal Sorumluluk, Bowen'ın ilk girişiminden sonra 1979 yılında Archie B. Carroll ile ikinci yükselişinin ardından farklı otoriteler tarafından farklı bileşen ve teorilerle yeni modellerle tanımlanmış, şirketlerin bu konudaki performanslarının değerlendirilebilmesi için ölçütler oluşturulmuştur. Şirketlerin kurumsal sosyal sorumluluk performanslarını ölçecek yegane bir aracın olmamasına rağmen araştırmacılar şirketlerin toplum ihtiyaçlarına yönelik tavır almaları gerektiğinde hemfikirdirler. Bu konu ile ilgilenen bilim adamlarının bir kısmı kurumsal sosyal sorumluluk perfomansı ile finansal performans (Rettab, Brik, Mellahi, 2009: 378) arasında bir ilişki kurarken, diğer bir kısmı ise sosyal performansla (Carroll, 1979) ilişkili olduğunu öne sürmektedir. Finansal performans ve sosyal performanstan hangisiyle ilişkili olduğu ve değerlendirme sırasında hangisinin esas alınacağı konusunda araştırmacılar arasında hala bir fikir birliği sağlanamamıştır. Bu yüzden firmalar için rehber oluşturacak girişimlerin ne olacağı, nasıl ve hangi koşullar altında uygulanması gerektiğine dair kabul görmüş bir standart kurallar dizisi de bulunmamaktadır. Kurumsal Sosyal Sorumlulukla ilişkilendirilebilecek faaliyetler sponsorluk, finansal yardım, gelecek nesiller için sürdürülebilirlik ve gelişim, çalışanlar ve toplum için yaşam şartlarının iyileştirilmesi gibi bir çok alanda çeşitlilik gösterebilir. Bu yüzden işletmeler kendi sosyal sorumluluk yönetimlerinde bu geniş perspektif içerisinde hangi alanlarda çalışma yapacakları konusunda karar verirken zorluk yaşamaktadırlar. Zora (2011) 'in kendi araştırmasında belirttiği gibi bu konuda Philip Kotler'in önerisi kurumsal sosyal sorumluluk çalışmaları yürüten şirketler bu faaliyetleri bütüncül pazarlama operasyonlarının bir parçası olarak düşünmeli ve ona göre aksiyon almayı tercih etmelidir. (s. 1-2)

1.2.KAVRAMIN TARİHSEL GELİŞİMİ

Yukarıda da bahsedildiği gibi Kurumsal Sosyal Sorumluluk'un babası sayılan Howard R. Bowen (Carroll, 1999; Garriga, Melé, 2004) 1953 yılında yazdığı "*Social Responsiblities of Businessmen*" kitabıyla kurumsal sosyal sorumluluk kavramını ilk ortaya atan bilim insanı olmuştur. Bowen'ın kitabı kurumsal sosyal sorumluluk için bir başlangıç olarak sayılmakla birlikte konunun ilk temellerinin ve prensiplerinin de yaratılış noktası olarak düşünülebilir. Kurumsal Sosyal Sorumluluğun ilk kabul edildiği dönemlerde henüz modern olarak kurumsallaşma fikrinin işletmelerde görülmemesinden dolayı kavram daha çok "sosyal sorumluluk" olarak anılmaktaydı. Bowen da kitabında iş adamının sosyal sorumluluklarını şöyle tanımlamıştır: "Sosyal sorumluluk, iş adamının karar alırken, belli politikalar uygularken veya fikirlerini eyleme dökerken kendi şirketinin yararının yanında toplum faydasını da düşünme zorunluluğudur." (Carroll, 1999: 270).

Keith Davis (1960) kurumsal sosyal sorumluluğun bir işletmenin önemli stratejilerinden biri olduğunun altını çizer ve iş insanının karar ve eylemlerinin işletmenin teknik ve ekonomik çıkarlarının en azından bir miktar ötesinde düşünülmesi gerektiğini ifade eder (s.70). Davis'in sosyal sorumluluk ve işletme gücü arasındaki ilişkileri araştıran çalışmalarını 'Iron Law of Responsibility' adını verdiği bir konseptle literatüre tanıtmıştır. Davis'in bakış açısına göre işletmelerin sosyal gücü, sosyal sorumluluğa verdileri önem ve bu alandaki faaliyetleri ile yakından ve doğrudan ilişkilidir. Bu yüzden bir şirketin sosyal güç ve sosyal sorumluluğu eşit sayılabilecek seviyedeyse ve şirket sosyal sorumluluktan kaçınmaya başlarsa zaman içinde sosyal gücünü de zayıflatacak ve uzun vadede sosyal gücünü kaybetme noktasına gelebileceğini dile getirmiştir. (s.71) Davis yukarıda bahsedilen yeni fikirleri sayesinde KSS alanındaki tanımlamaları ve çalışmalarıyla Bowen'ın ardından literatüre büyük katkılar sağlamıştır.

William C. Frederick (1960) sosyal sorumluluk konusunda bir diğer önemli isim olarak kurumsal sosyal sorumluluk kavramını şu şekilde tanımlamıştır ; İş insanı (işletme sahibi) halkın beklentilerini karşılamaya yönelik ekonomik sistemin işleyişinin ötesini görebilecek şekilde ileri görüşlü olmalıdır. Buna bağlı olarak ekonominin üretim araçları (economy's means of production) toplumun tamamının sosyal ve ekonomik refahını olumlu yönde etkileyecek şekilde düzenlenmelidir. Kısaca Frederick'e göre firmanın bireysel gelişimi işletmenin topluma sağlayacağı fayda ve toplum gelişimine olan katkılarından daha önemli değildir (s.60).

Aynı yılların bir diğer önemli ismi olan Joseph W. McGuire "*Business and Society"* adlı kitabında işletmelerin topluma karşı olan sorumlulukların en az ekonomik ve yasal sorumlulukları kadar önemli olduğunu ifade etmiştir. McGuire'ye göre (1963) topluma karşı sorumluluk toplumu geliştirecek, onların eğitimlerine katkıda bulunacak aynı zamanda çalışanların mutluluğunu da gözeten adımlar atmak ve bu konularla yakından ilgilenmek ile ilişkilidir. Bunların yanı sıra "kurumsal vatandaşlık ve işletme etiği" kavramlarından da bahseden McGuire işletmelerin de bir çeşit vatandaş sayılabileceğini ve bu vatandaş statüsündeki işletmelerin de devlet ve topluma karşı gerçek bir vatandaş algısıyla hakkaniyetli tavırlar sergilemesi gerektiğinin altını çizmiştir.

1970 yıllarında "*The Social Responsibilities of Business: Company and Community*" adlı kitabıyla kendinden bahsettiren Morrel Heald'da kurumsal sosyal sorumluluk alanında adından söz ettiren bir başka isimdir. Heald'ın sosyal sorumluluk tanımı 1960 yıllarında yapılan tanımlardan çok farklı olmasa da konuya getirdiği yeni bakış açılarıyla dikkat çekmiştir. Heald (1970) 'a göre sosyal sorumluluk sadece sözlü yani kavramsal bir tanımlamayla sınırlı olmaması gerektiğini ifade etmiş ve sosyal sorumluluğun elde edilebilmesi için tanımlamalardan ziyade işletmelerin gösterdiği tutum ve ortaya koydukları politikaların yorumlanması ve sözle ifade edilen taahhütlerinin ne kadarının hayata geçirilebildiğiyle ilgilenilmesi gerektiğini öne sürmüştür.

Heald'dan sonra 1970'lerin bir diğer önemli ismi de 'Business in Contemporary Society: Framework and Issues' adlı eseriyle bilinen Harold Johnson'dır. Kitabında kurumsal sosyal sorumluluk için ortaya konmuş farklı görüşler ve tanımlamaları karşılaştırmıştır. Aynı zamanda toplumsal sağ duyu anlamına da gelen "konvansiyonel akıllılık (conventional wisdom)" terimini ilk kez kullanan Johnson, sosyal sorumlu şirketlerin amacının sadece işletme karını artırmakla sınırlı olmadığını yönetim anlayışlarının ve bu yönde aldıkları karar ve uygulamaların sosyal sorumluluk anlayışı uyarınca çalışanlarının, çevre halkın, tedarikçilerinin , bayilerinin ve toplumla birlikte devletin de çıkarlarını da gözetmek olduğunun altını çizmiştir. Bunu da 'çoklu menfaatler' olarak ifade eden Johnson ayrıca işletmelerin sosyal sorumluluk faaliyetlerine yönelik uyguladıkları sosyal programların onlara uzun vadede şirket karının artması olarak geri dönüş sağlayacağını söylemiştir (Johnson, 1971).

1972 yılında '*American Enterprise Institute'* sponsorluğunda, ekonomi profesörleri olan Henry G.Manne ve Henry C.Wallich KSS alanında yeni düşünceler orataya koyarak bu konudaki tartışma ve araştırmalara katkıda bulunmuşladır. Manne'ye göre şirketler tarafından benimsenen sosyal sorumluluk kesinlikle gönüllü olarak gerçekleşmelidir ve şahsa bağlı bir bağış olmamalı kurumsal olarak algılanmalı ve giderler işletme giderleri içinde hesaplanmalıdır. Wallich'e göre ise, sosyal sorumluluğun oluşabilmesi için temel 3 şart vardır. Bunlar sosyal amaçların neler olduğuna karar verilmesi, işletmenin bu sosyal amaca katkı sağlama hususundaki istekliliği ve son olarak istekli olduğu hizmeti nasıl finanse edeceğine karar vermesidir. Ayrıca Wallich ek olarak hissedarların haklarının da gözetilmesinin önemli olduğunu ifade etmiştir (Carroll,1999: 282).

Yine aynı dönemde araştırmalar yapan iki yazar Henry Eilbert ve I.Robert Parket vaka incelemesi olarak işletmelerde araştırmalar yapmışlardır. Araştırmaları sonucunda işletemelerden aldıkları bilgilerle işletmelerin sosyal sorumluluk faaliyetleri başlığı altında hangi uygulamalara imza attıklarına bakmışlardır. Bu araştırmalar ve edinilen bilgiler ışığında yazarlar sosyal sorumluluğu "iyi komşuluk" olarak nitelendirmiş ve iyi komşu olabilmek için için öncelikle komşuluğu bozmamak gerektiği çıkarımını yapmışlardır. Bunun yanında komşunun problemini çözmek de komşuluk ilişkisine katkıda bulunacak bir eylem olarak düşünülebilir. Fakat burada önemli olanın yapılacak yardımın gönüllülük esasına dayanması olduğunu vurgulamışlardır (Eilbert, Parket, 1973: 9).

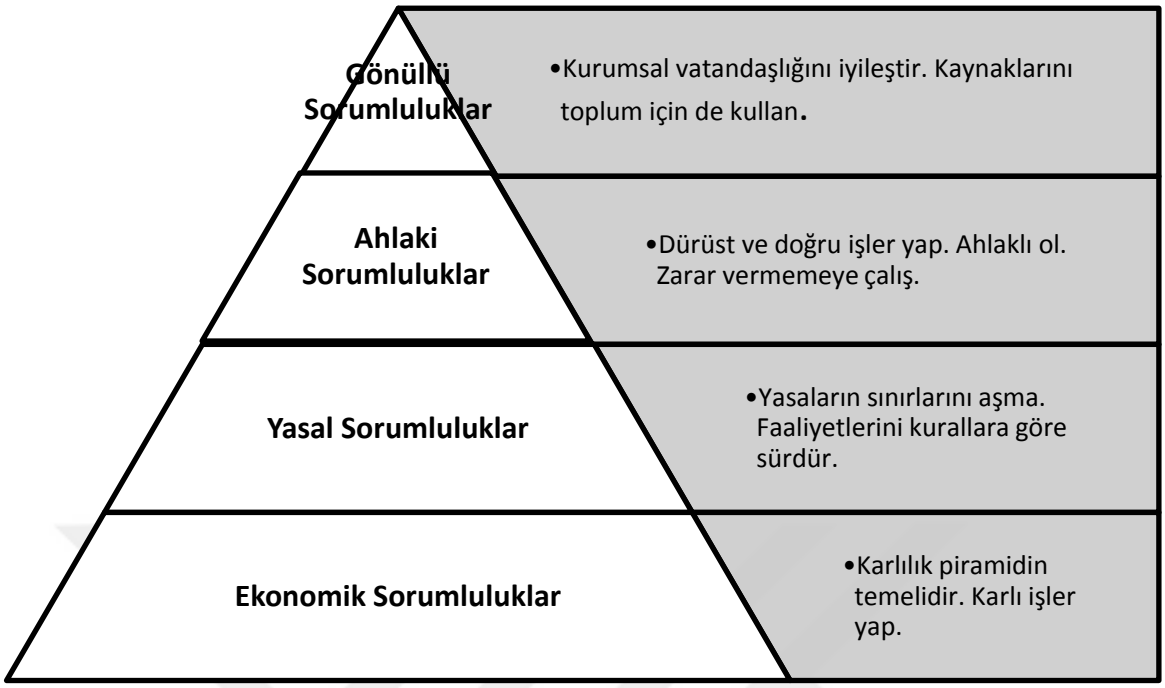
Bir Ekonomi profesörü olan Jules Backman sosyal sorumluluk anlayışının işletmeler için en az ekonomik çıkarlar kadar önemli olduğunu söylemiş ve sosyal sorumluluk şemsiyesi altında varlık göstermesi gereken yeni başlıklar ortaya koymuştur. Backman, yaşadığı dönemde sosyal sorumluluk anlayışı içinde görülen kavramları yetersiz bulmuş ve kapsamının genişletilmesi gerektiğini düşünmüştür. 1970'lerde azınlık grupları ve çevre kirliliği günümüzdeki kadar önemli görülen ve çözülmesi gereken problemler olarak değer görmüyorlardı. Fakat döneminin ilerisini görebilen Backman'a (1975) göre azınlık grupların istihdamı, çevre kirliliğinin önlenmesi ve iyileştirilmesi, toplum eğitim ve gelişimine dair yapılan programlara olan katılım gösterilmesi ve sağlık şartlarının iyileştirilmesine yönelik çalışmalar da sosyal sorumluluk alanının içerisinde görülmelidir.

Abbott ve Monsen diğer yazarlar ve araştırmacılardan farklı olarak kurumsal sosyal sorumluluğu daha somut temellerle açıklayabilmek adına KSS'yi ölçmeye

çalışmışlardır. Bunun için Fortune 500 işletmelerinin yıllık tablo ve bilançolarını incelemişlerdir. Sonrasında büyük denetleme firmalarından biri olan Ernst& Ernst 'in yardımlarıyla şirketlerin kendi raporlarından hareketle topladıkları verileri düzenlenmişlerdir. Bunun sonucunda şirketleri '*Social Responsibility Disclosures'* ismi verilen bir listede 6 ayrı kategoride sıralamışlardır. Bu kategoriler; çevre, eşit fırsat, personel, toplum katılımı, ürün ve diğerleri olarak isimlendirilmiştir. (Abbott, Monsen, 1979). Bu çalışmalarıyla Abbott ve Monsen tam ve kullanışlı bir KSS ölçümü yapamamış olsalar dahi, KSS'nin ölçülebilir olabileceğini ve bunun için kullanılacak veriler konusunda fikir veren bir çalışmaya imza atmışlardır.

1970'lerin sonlarına gelindiğinde KSS çevresince Bowen'dan sonra en çok bilinen isim Carroll varlığını hissettirmeye başlamıştır. Dört Boyutlu Kurumsal Sosyal Sorumluluk Piramidi'ni ortaya süren Carroll'a göre KSS'ye bütünsel olarak yaklaşılmalı ve dört boyutta incelenmelidir. Carroll'ın bahsettiği dört boyut gönüllülük, ahlak, yasal ve ekonomik başlıkları altında toplanır. Şekil 1 'de de görüldüğü gibi sosyal sorumluluk piramidinde yer alan dört ayrı kategorideki sorumlulukların hepsi şirket politika ve uygulamaları içinde yer almalıdır. Bu piramitteki kurumsal sosyal sorumluluğu oluşturan bu dört farklı boyut farklı basamaklarda gösterilmiştir. Piramitte en alt basamakta görülen ekonomik boyuttaki sosyal sorumluluklar piratimin temel seviyesini oluşturmaktadır. İkinci basamaktaki yer alan yasal boyuttaki sorumluluklar işletmenin hukuğa uygun olan ve faaliyetlerini sürdürdüğü çevre yaşamı için gerekli olan sorumluluklardır. Üçüncü basamakta yer alan ahlaki boyuttaki sorumluluklar ise ekonomik kazanç ve hukuğa karşı olan mecburi sorunluluklar dışında şirketin herhangi bir yolsuzluğa ve kandırmacaya yer vermeden iş faaliyetlerini sürdürmesi ile ilgili olan sorunluluklarıdır. Dördüncü basamakta yer alan gönüllülük boyutundaki sosyal sorumluluklar ise piramidin tepesini oluşturmakta ve herhangi bir çıkar gözetmeden topluma fayda sağlamak amaçlı yürütülen çalışmalarla ilgili olan sorumluluklardır. Tüm bu sorumluluklar farklı seviyelerde yerine getirilebilir veya her işletme tüm basamakları karşılayamıyor olabilir. Fakat tam olarak kurumsal sosyal sorumlu olarak nitelendirilebilmeleri için işletmeler piramidin dört boyutu için de çalışmalar yapıyor olmalıdırlar (Carroll, 1991: 40). Kısaca Carroll için kurumsal sosyal sorumluluk gözetilerek atılan adımlar ekonomik açıdan kar elde edebilir, kanunlara uyan, iş etiğine uygun ve sosyal yönden destekleyici olmalıdır.

Şekil 1. Dört Boyutlu Sosyal Sorumluluk Piramidi

Kaynak: Carroll, 1991: 42

Bunun ardından 1980'lerde Thomas M.Jones KSS tartışmalarına yeni bir bakış açısı getiren bir fikir ortaya atmıştır. Jones'a göre kurumsal sosyal sorumluluk kanun ve sözleşmelerle belirlenmeli ve yapılan uygulamalar hissedarlar seviyesinden öte toplumun diğer kesimleri için de zorunlu olmalıdır. Ayrıca KSS bir çıktı olarak nitelendirilemez, bu bir süreç olarak düşünülmelidir (Jones, 1980: 62). Bu yüzden kurumsal sosyal sorumluluk tek bir eylemin sonucu olarak düşünelemez. Yapılan her eylem kısa süre içerisinde bir geri gönüş sağlamak zorunda değildir, uzun vadede fayda sağlaması daha muhtemeldir.

Carroll'a benzer şekilde Kotler ve Lee (2005) de kurumsal sosyal sorumluluğa ilişkin aktivitelerin gönüllülük esasına dayandırılmasını tercih etmektedirler. Onlara göre eğer ki işletmelerin işleyişi kanun ve düzenlemelerle ciddi bir şekilde sınırlandırılırsa kurumlar tarafından kontrol ve takip edilmeleri kolaylaşır. (s.3)

Bunun aksine firmalar açısından içinde bulundukları doğal çevreye faydalı olmak için gönüllü işler yapmak daha zordur. Zaten Kotler'in kurumsal sosyal sorumluluk tanımı en sık kullanılan ve doğru kabul edilen tanımlardan biridir. Kotler'e göre kurumsal sosyal sorumluluk; "isteğe bağlı gerçekleştiriken ticari

teamüller ve şirket kaynaklarının katkıları ile halkın refahını yükseltmeye yönelik yükümlülük veya sorumluluklardır" (Kotler, 2006: 3).

Kişilerin yanı sıra kurumlar ve sivil toplum örgütleri ve diğer kuruluşlar da kurumsal sosyal sorumluluk kavramı için çeşitli tanımlar geliştirmişlerdir.

Avrupa Komisyonu'nun eski kurumsal sosyal sorumluluk tanımına göre (2001: 366); " bu kavram şirketlerin sosyal ve çevresel kaygılarının firma işleyişindeki yönelimleri ve paydaşlarıyla olan ilişkileriyle gönüllülük esasına bağlı olarak entegre olduğu anlamına gelir".

Komisyon 2011 yılında yeni bir tanım öne sürmüştür. Bu tanıma göre ; "Kurumsal sosyal sorumluluk, girişimlerin (enterprises) topluma olan etkilerinin sorumluluğudur." İlgili mevzuata uygunluk, sosyal partnerler arasındaki toplu iş sözleşmelerine saygı bu sorumluluğu karşılayabilmenin ön koşuludur. Tam anlamıyla sosyal sorumlu bir işleyiş içerisinde olmak için kuruluşlar için ticari faaliyetlerinin sosyal ve çevresel sorunlar, ihtiyaçlar, etik kurallar , insan hakları ve müşterilerinin kaygı ve istekleriyle bütünleşmiş olması önemli bir yere sahiptir. Ayrıca firmanın temel stratejisinin de paydaşlarıyla yakından ilişkili olması da önemlidir. Bunların amacı ise :

- Hissedarlar, mal sahipleri, paydaşlar ve hatta toplum için yaratılan ortak değerleri olabilecek en yüksek seviyeye çekmek,
- Olası ters etkileri tanımlamak, engellemek ve hafifletmektir (EC Communication 2011: 681).

Uluslararası Standartlar Teşkilatı (International Standards Organization / ISO) 2010 yılında ISO 26000 Sosyal Sorumluluk Kılavuzu adı altında oluşturduğu yeni standartlar bütünü ile kamu kuruluşu veya özel sektör oluşunu ayırt etmeksizin sosyal sorumluluk anlayışını iş yönetim sistemlerine entegre etmek ve sosyal sorumlu etkinliklerin faydalarına erişmek isteyen tüm şirket ve kuruluşlar için bir ilk adım rehberi oluşturmayı amaçlamıştır. ISO 26000 standartlarına göre : Bir müessesenin kararlarının, ürün, hizmet ve süreçler dahil olmak üzere eylemlerinin toplum ve çevre üzerine olan etkilerinden kaynaklanan sorumluluğu aşağıda listelenen şeffaf ve etik olması beklenen davranışlardır:

- Toplum sağlığı ve refahı dahil olmak üzere sürdürebilir gelişmeye katkıda bulunmak,
- Paydaşlarının beklentilerini göz önünde bulundurmak,

- Uluslararası tutum ve davranış normları ile iç hukuğa uygun davranmak,
- Kuruluş aktivitelerinin etki alanında bulunan çevre ile iletişim halinde ve bütünleşmiş olmaktır.

Uluslararası Ticaret Odası kurumsal sosyal sorumluluğu "iş dünyasının faaliyetlerini sorumlu biçimde yöneteceğine ilişkin gönüllü taahhüdü" olarak tanılamaktadır (Ersöz, 2007: 21).

KSS, Dünya İşveren Örgütü (IOE) tarafından ise "İş faaliyetlerinin önemli bir yönü ve Şirketin faaliyet gösterdiği çeşitli pazarlarda paydaşlarına karşı olan sorumluluğu olarak tanımlanmıştır (Hopkins, 2007: 27).

İş Dünyası ve Sürdülebilir Kalkınma Derneği (World Business Council for Sustainable Development /WBCSD) ise kurumsal sosyal sorumluluğu şöyle tanımlamaktadır : Kurumsal Sosyal Sorumuluk ; işletmelerin ekonomik gelişmeye yardımcı aktivitelerine olan süregelen bağlılığının yanı sıra en geniş anlamda iş gücünü oluşturan çalışanları ve onların aileleri, toplum ve dünya için de yaşam kalitesini yükseltecek politikalar gözetme konusundaki tutumlarıdır (Kotler& Lee 2005:3).

Sonuç olarak hangi tanım kullanılırsa kullanılsın, hayırseverlik, kurumsal yurttaşlık, hesap verebilirlik, sosyal sorumlu yatırım (socially responsible investing / SRI) , uyumluluk, çevre, insan hakları, çalışma alanı sorunları , iş etiği , sürdürülebilirkik, toplum gelişimi ve kurumsal yönetim gibi sosyal ve çevresel alanlardaki çok çeşitli konular hakkında firmaların gösterdiği performansı ile ilişkilidir (Carroll 2007: 125).

Yıllar boyunca gelişen ve genişleyen tüm bu farklı kişi ve kurumların, farklı tanımlarından sonra özetlemek gerekirse, kurumsal sosyal sorumluluk; işletmelerin dış çevre (müşteriler ve halk) ve iç çevrenin (paydaşlar) ihtiyaç ve beklentilerini karşılama gerekliliğidir. İşletmelenin sürdürülebilirliği ve müşterilerle kurulacak iletişimin inşası açısından büyük öneme sahip olan kurumsal sosyal sorumluluk bilinci; işletmelerin pazarlama planlarının bir parçası olarak düşünülmektedir.

1.3.KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUKTA YAKLAŞIMLAR

Kavramın tarihsel gelişimiyle bağlantılı olarak zaman içerisinde klasik ve modern olmak üzere iki farklı yaklaşım ortaya çıkmış ve bu iki yaklaşımın temsilcileri olmuştur.

1.3.1. Klasik Yaklaşım

Nobel ödüllü Milton Freidman; 1970 yılında kaleme aldığı "*The Social Responsibility of Businness is to Increase its Profits"* eseriyle klasik yaklaşımı oluşturan araştırmacı olmuştur.

Serbest girişimciliği ve özgürlüğü savunan Friedman'a göre işletmelerin sosyal sorumluluğunu oluşturan yegane şey açık rekabete dayalı serbest piyasalarda kanuni sınırlar dışına çıkmadan ve hukuğa aykırı düşmeden ekonomik kaynaklarını en verimli şekilde kullanarak karlılığı artırmaya yönelik çalışmalarda bulunmaktır *(*Aktan, Börü, 2007: 27).

Friedman (1970) , Adam Smith'in "görünmez el" teorisinden yola çıkarak oluşturduğu Freidman Yaklaşımı olarak da bilinen bu yaklaşımda aslolan düşüncenin karlılığın ve pazar değerinin maksimuma çekilmesinin yeni yatırım ve iş imkanları sağlayacağından zaten kendi kendine toplum yararına hizmet etmesi olduğunu ifade etmektedir.

Klasik yaklaşımda bireylerin gönüllü olarak sosyal sorumlu davranışlar sergilemelerinde herhangi bir problem görülmezken, işletmenin ve yöneticilerin sorumlu olduğu kesim, toplumdan çok kuruma sermaye sağlamış olan hissedar paydaşları olarak görünmektedir. Kar maksimizasyonu en önemli amaç olarak yüceltilirken, işletmenin finansal kaynaklarının toplum yararına sosyal projeler için kullanılması kesinlikle desteklenmez, toplumsal sorumluluğa harcanan kaynakların maliyeti artıracağı düşünülmektedir. Bu yüzden işletmelerin sahip olduğu tek sorumluluk işletme karının artırılmasından oluşmaktadır. Eğer ki istenilen düzeyde şirket karı arttırılabilirse yeni yatırımların desteklenmesi , yeni istihdam alanlarının yaratılması böylelikle daha fazla üretim yapılması gibi olumlu sonuçlar ortaya çıkacaktır. Şirket bireysel olarak kendi karını artırdığında dolaylı yoldan yeni yatırım, üretim ve istihdam olanakları oluşturacağından topluma olan sorumluluğunu da yerine getirmiş sayılacaktır. Bu sebepten klasik yaklaşım işletme karının toplum yararına kullanmak adına dağıtılması yerine iç finansmanda yeni yatırımlar için harcanmasını öngörmektedir (Torlak, 2001).

Çünkü bu yaklaşıma göre , aksi takdirde toplumsal sorumluluk adı altında şirket iç finansmanından yapılacak harcamalar maliyet artımına sebep olmakla birlikte ürün fiyatlarının da artışına yol açacaktır. Fiyat artışı da müşterilerin alım gücünü zorlayacağından uzun vadede toplumun yararından çok zararına olacağı görüşü benimsenmiş ve şirketlerin tek sorumluluğunun adil bir rekabet ortamında karlarını artırma çabaları olarak kabul edilmiştir (Ertan, 2004: 108).

Özetle Freidman'a göre işletmelerin sosyal sorumluluktaki temel amacı kar ve pazar değerinin olabilecek en yüksek seviyede tutulmasıdır. Yöneticinin sorumluluğu ise öncelikle hissedarlarının çıkar ve yararlarına göre hareket etmektir. Çalışanları ve çevreye karşı olan toplumsal sorumluluğu, karlılığının artırılması sonucunda yükselen pazar değerinin topluma sağlayacağı fayda ile sınırlıdır. Toplumun refahı işletmelerin kar artımına yönelik faaliyetlerinin sağlayacağı iş imkanları ile ilişkilidir.

1.3.2. Modern Yaklaşım

Modern yaklaşım klasik yaklaşımın tersi bir anlayışta olup, klasik yaklaşımın işletme ve işletmenin dış çevresini birbirinden ayrı tutan perspektifinin yetersiz kaldığı noktalara cevap olarak ortaya çıkmıştır. Bu sebeple modern yaklaşımın esas odak noktası işletmenin bağlı olduğu çevresidir. Klasik yaklaşımda sosyal sorumluluğun en önemli unsuru hissedarlar veya sermaye sahipleri iken, modern yaklaşıma göre en önemli unsur yöneticilerdir. Aynı zamanda müşteriler de yöneticiler kadar önemli bir konumdadır.

Modern yaklaşımda kurumsal sosyal sorumluluk kesinlikle daha fazla alanı kapsar. Bu yaklaşıma göre KSS sadece bir model veya hayırseverlik felsefesinden öte bir şirket ve kuruluşun yönetim safhasında çevreden ekonomiye her türlü boyutu ilgilendiren stratejik bir uygulamadır (Aydemir, 2012: 18).

Adam Smith'in "görünmez el" olarak bilinen felsefesi zaman içerisinde bu anlayışla hareket eden işletmeler için bir çok kriz oluşturmuş, bunun üzerine işletmeler ve yöneticileri çevresel, ekonomik, sosyal ve politik alanda daha fazla sorumluluk almaları gerektiğini düşünerek farklı bir yaklaşım arayışına girmişlerdir. Modern yaklaşım bu ihtiyaca cevap verebilmek adına ortaya çıkmış bir yaklaşımdır. Modern yaklaşımla birlikte algılarını değiştiren işletmeler ve yöneticileri, amaçlarını sadece kar etmek ve hissedarlarını memnun etmek sınırlarından çıkartarak önemli olanın çalışanlarının ve müşterilerinin çıkarlarını gözetmek, bağlı bulunduğu

kuruluşlar hatta tedarikçileri de dahil olmak üzere tüm toplum ve devlete karşı olan sorumluluklarının bilincinde olmak ve faaliyetlerini bu doğrultuda gerçekleştirmek için çalışmalar yapmak olduğunu idrak etmişlerdir.

Modern yaklaşımda varılan sonuca göre, çevre kirliliğine engel olmak için önlemler alan, iş etiği kurallarına uyan, çalışanlarının yaşam standardını iyileştirmeye çalışan , adil ücret koşullarına önem veren, istihdam sağlamak için çalışmalar yapan, şirketlerin zaman içerisinde kurumsal itibarlarında görülen artış müşteri çeken bir etken olup karlılıklarını da artırdığı görülmüştür.

Özellikle çevre konusunda Davis tarafından geliştirilen "Sosyal İzin Teorisi"ne göre toplumlar mevcut doğal kaynaklarının doğru şekikde kullanılabilmesi için işletmeleri vekil olarak görür ve onları görevlendirirler, bunun karşılığında işletmeler de toplumsal refahın sağlanması ve korunması açısından verimli kullanım için onlara tahsis edilen kaynakları emanet olarak görmelidirler. Yirminci yüzyıldan itibaren bu görüş hakim olmaya hakim olmaya başlamıştır (Özgener, 2004:156). Bu anlayış dolaylı yoldan da olsa modern yaklaşım ile ilişkilendirilebilir, çünkü günümüz kurumsal sosyal sorumluluğun önemli bir parçası olan sürdürebilirlik hususu bu teori ile birbirini tamamlar niteliktedir. Mevcut kaynakların işletmelerce verimli kullanımı, dünya üzerinde sınırlı olan kaynakların gelecek kuşaklara emanet edilebilmeleri düşüncesiyle modern yaklaşıma uymaktadır.

1.4.KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUĞUN ÖLÇÜLMESİ

Kurumsal sosyal sorumluluk literatürde yerini aldıktan ve pratikte etkisini hissettirmeye başladığından beridir çeşitli yöntemlerle ölçülmeye ve raporlanmaya çalışılmıştır. Her yöntemin kendi içinde avantaj, dezavantaj ve sınırlılıkları mevcuttur. Jacques Igalens ve Jean- Pascal Gond 'un (2005) "*Measuring Corporate Social Performance in France: A Critical and Empirical Analysis of ARESE Data*" isimli eserinde de bahsettiği gibi kurumsal sosyal sorumluluğu değerlendirmek için kullanılan ölçütler beş büyük kategoriye ayrılmaktadır. Bunlar; şirketlerin yıllık raporlarından hareketle içerik analizi, kirlilik indeksi, ankete dayalı algısal araştırmalar, kurumsal itibar göstergeleri ve ölçüm firmaları tarafından oluşturulan veriler (s.134).

1.4.1. İçerik Analizi

İçerik analizi ; sözlü veya yazılı kaynaklardan alınan verilen sistematik bir biçimde incelendikten ve analizi yapıldıktan sonra standart bir ölçü birimine göre kurallar dahilinde kategorilerine ayrılmasının ardından kullanım sıklığı ve tekrar etme aralıklarına bağlı olarak sayısal puanlanması ve bu sonuçların tespit edilmesi yöntemidir (Gökçe, 2006: 19). İçerik analizinde amaç toplanan verilerden kurumsal sosyal sorumluluk adına tutarlı açıklamalara ulaşmaktır. Bu verilere genellikle yıllık faaliyet raporlarından ulaşılır.

İçerik analizi Tewari (2011)'e göre akademik literatürde en sık kullanılan metod olarak süregelmiştir. Abbot ve Monsen'e (1979) göre bu durumun sebebi içerik analizinin sosyal sorumlu faaliyetler için yeni bir ölçütün ortaya çıkmasına yardım etmesidir. İçerik analizi şirketlerin sosyal girişimlerine istinaden objektif bir şekilde oylanmasına olanak veren ve bu süreci standarda dökebilme olanağı sunan bir yöntemdir (Ruf, Muralidhar, Paul, 1998: 121).

Hatta 1970'lerin sonlarından itibaren şirketlerin raporlarında sosyal sorumluluk ile alakalı bilgiler özetlenirken numerik göstergelerden yardım alınarak değerlendirilmiştir. İçerik analizinde avantajlı olan toplanan verilen öznel olsa dahi erişilen sonuç nesneldir. Onun dışında ise içerik analizinin küçük ve büyük ayırt etmeksizin tüm ölçekteki firmalar için uygulanabilir olması da bir diğer avantajlı yönüdür. Bu avantajlara sahip olmak isteyen literatürdeki bir çok çalışma, araştırma yöntemi olarak içerik analizini kullanmıştır fakat bu yöntemin kendi içinde bazı dezavantajları vardır. Şirketler internet sitelerinde veya beyanlarında bazı farklılıklar yaratmış olabilir ve kağıt üzerinde düzeltme yöntemine başvurabilirler (McGuire, Sundgren ve Schneeweis, 1988). Hatta bununla ilgili şirketlerin gerçek performansları ile raporlarında gösterdikleri faaliyetler arasında uyuşmazlık olduğunu kanıtlayan çalışmalar da mevcuttur (Ingram, Frazier, 1980; Wiseman, 1982).

1.4.2. Kirlilik İndeksi

Kirlilik indeksine ilişkin göstergeler şirketlerden bağımsız olarak devlete bağlı kurumlardan elde edilen bilgilerle oluşturulmaktadır. Bu durum nesnellik sorununu bir miktar da olsa ortadan kaldırmaktadır. Kirlilik indeksine benzer olarak örneğin sadece suç oranları gibi spesifik problemleri ölçen yaklaşımlar da vardır.

Fakat bu yaklaşımlarda ortaya başka bir sorun çıkmaktadır. Bu ölçümler sadece tek bir hususta sonuç verebildiği için bir şirketin sosyal sorumluluğu hakkında yeterli bilgi sağlayamamaktadır. Kirlilik endeksi sadece çevresel sorumlulukları ile alakalı o da sınırlı olan bilgiler sağlayabildiğinden yeterisz kaldıkları için de dünya çapında kabul edilen veya çok fazla tercih edilen bir yöntem değildir. Az sayıda ülke tarafından kullanılmakla birlikte araştırmacılar tarafından da göz önüne alınmamaktadır (Maignan, Ferrell, 2000). Onun haricinde şirketler açısından da sadece bazı sektörler için uygulanabilir oldukları için de tercih edilirliği düşük bir yöntemdir.

1.4.3. Ankete Dayalı Algısal Yöntemler

Anket yöntemlerinin amacı farklı konu başlıklarını bir arada değerlendirerek her yapının kendi içinde bir dizi maddeyle farklı boyutlarda incelenmesine olanak tanımaktır. Bu teknik 1985 yılında Aupperle, Carroll ve Hatfield tarafından yöneticileri ankete tabi tutarak sosyal sorumluluk ölçümü yapmayı geliştirmiş akademisyenler olan ilk olarak tüketicilerin görüşlerinden faydalanılarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu çalışmalar Carrol'ın 1979 yılında sosyal sorumluluk performansını değerlendirmeye yönelik ortaya attığı dört boyutlu sosyal sorumluluk modelinin bir geri dönüşümü niteliğindedir. (Aupperle, Carroll, Hatfield, 1985) Birbiriyle çok yakın ilişkili olarak nitelendirebileceğimiz ekonomik, yasal, etik ve hayırseverlik adı altında dört kategoriye bölünmüş olan Carroll'ın modeli Aupperle tarafından kendi anket yöntemi için de esas alınmıştır.

Fakat bu ölçümdeki bilgi sağlayıcıları yeterli görmeyen Peterson'a göre (2004), tüketicilerin veya yöneticilerin görüşleri alınarak yapılan ve sadece dört kategorinin değerlendirilmesi ile oluşturan sosyal sorumluluk ölçümü yeterli bir gösterge değildir. Çünkü görüşleri alınması gereken asıl kişiler, şirketin sosyal sorumluluk başarısında anahtar rolü oynayan ve şirketin içinde varoldukları için en iyi değerlendirmeyi yapabilecek olan çalışanlardır (s.306).

Carroll'ın yaklaşımını eleştiren ve yetersiz bulan Maignan ve Ferrel'a (2003) göre Carroll bu değerlendirmeyi yaparken kurumsal dahiliyeti göz önüne almamış ve aslında temelde var olması gereken paydaşların görüşlerine başvurmamıştır. Freeman'ın paydaş teorisine (1984) dayandırılan bu alternatif yaklaşıma göre paydaşlar firmanın performansını etkileyen ve / veya firma performansından

etkilenen kişi veya kişiler oldukları için kurumsal sosyal sorumluluk hususunda da en önemli konumdadırlar.

Bu teoriden hareketle literatüre daha sonrasında müşteriler, çalışanlar, tedarikçiler, medya ve çevre gibi bir çok boyut daha tanımlanmıştır.

1.4.4. Kurumsal İtibar

Sosyal sorumluluk performansını ölçmek için kurumsal itibar göstergelerinden yararlanmak sıklıkla kullanılan bir yöntemdir. Ural'a göre (2012) hem kurumsal sosyal sorumluluk başarısını ölçmek hem de kurumsal itibarını yüksek tutarak sektörde kendine güçlü bir yer edinmek isteyenler için bir yol haritası oluşturan yedi ayrı itibar kriteri bulunmaktadır.

Bunlar;

- Beğeni
- Güven
- İlişki
- Memnuniyet
- Sadakat
- Elçilik
- Gönüldaşlıktır.

Kurumsal itibarı ölçmek için birçok farklı yöntem kullanılmaktadır. Geçmişte Moskowitz'in göstergeleri ile başlamış olsa da, Reputation Institute"un RepTrak Modeli ve Fortune dergisinin "Amerika'nın En Beğenilen Şirketleri" araştırmasının 1992 versiyonu günümüzde kurumsal sosyal sorumluluğun raporlanması ve ölçülmesi konusunda daha öne çıkmaktadır. Onun haricinde bir KSS ölçümü için kurulmuş olan Kinder, Lydenberg, ve Domini (KLD) isimli kuruluşun kendine ait yöntemi de sıklıkla kullanılmakta ve literatürde oldukça önemli bir yer tutmaktadır (Maignan, Ferrell, 2000: 72).

Fortune Dergisi bir şirketin kurumsal sosyal sorumluluğuna yönetici düzeyinde ve onların bakış açışına göre yaklaşmaktadır. Bu indeks tamamen şirket dışındaki kişilerden alınan bilgilere göre oluşturan algısal verilerdir. Görüşü alınan kişiler indeksi oluşturan sekiz kategorinin her biri için 1'den 10'a kadar bir puan verir ve tüm puanların ortalaması şirketin kurumsal sosyal sorumluluk notunu oluşturur.

Diğer yandan KLD firmayı sosyal sorumluluğa ait olan dokuz farklı nitelikle değerlendirmeyi esas alır. Bu dokuz farklı niteliği şu şekilde sıralayabiliriz; çalışan ilişkileri, halka ilişkiler, çevre, askeri sözleşme, nükleer enerji, ürün, kadına olan tavır , azınlıklar ve Güney Afrika yardımları (Turker, 2009).

Kurumsal itibarı ölçen ve kurumsal sosyal sorumlulukla ilgili fikir verdiği düşünülen bu yöntem bazı otoriteler tarafından faydalı ve kullanışlı kabul edilse de Maignan ve Ferrel'a göre bu ölçüm için bazı sınırlılıklar mevcuttur. Yukarıda bahsedilen öğeler teorik argümanlardan uzaktır ve Carrol'ın Dört Boyutlu Sosyal Sorumluluk Piramidinde yer alan ekonomik yasal, ahlaki ve gönüllü sorumluluklar ile doğrudan temsil etmemektedir (Maignan, Ferrell, 2000).

1.4.5. KSS kuruluşları tarafından yapılan değerlendirmeler

Son ölçüm kategorisini de kurumsal sosyal sorumluluk davranışları konusunda uzmanlaşmış ve bu ölçümleri yapmak için kurulmuş organizasyonlar oluşturmaktadır. Bir önceki kategoride de bahsi geçen KLD hem kurumsal itibar ölçümü hem de üçüncü partiler tarafından yapılan değerlendirmeler için önemli bir örnektir. 90'lar ve 2000'lerde de devam eden süreçte KLD AngloAmerikan toplumlarda firmaların kurumsal sosyal sorumluluk başarılarının hesaplanmasında kendine sağlam bir yer edinmiştir (Ruf v.d., 2001). Amerika Birleşik Devletleri'nde sektör ayrımı yapmadan alkol ve tütün üretimi yapan firmalar dahil olmak bir çok araştırma kategorisinde değerlendirmeler yapmış olan KLD, uzun bir firma listesine sahiptir ve bu özelliği ile güvenilir bir imaj çizmektedir. Bu ölçüm yönteminde kurumsal sosyal sorumluluk değerlendirmeleri yapmak için kurulmuş bağımsız ve özel şirketler, kurumsal sosyal sorumluluk ölçümü yaptırmak isteyen işletmeye giderek bazı araştırmalar yapmaktadırlar. Bu araştırmaların kaynağı sıklıkla şirket yöneticileri ve şirkete ait belgeler olmaktadır. Bu yüzden iş ne kadar profesyonelce yapılırsa yapılsın ölçümün doğası gereği nesnellik konusundaki kısıtlamaları tamamen ekarte etmek mümkün değildir. Bu değerlendirmeler yapılırken alınan bilgiler tamamen şirket kaynaklı olduğu için bazı yanıltmaların ortaya çıkması mümkündür. Ayrıca Halo etkisi ihtimali de göz ardı edilmemelidir. Başarılı ve sektörün nabzını tutan firmaların sosyal sorumluluk konusunda da başarılı olacağı algısıve şirket büyüklüğü ile doğru orantılı olarak işletme gücünün artcağı gerçeği de üçüncü partilerin yaptığı araştırmaların nesnelliğe zarar verecek ve alınan bilgilerin doğruluğuna olan inancı etkileyecek bir diğer etkendir.

1.5.KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK İLE İLİŞKİLİ KAVRAMLAR

Kurumsal sosyal sorumluluk ortaya çıktığı günden bu yana etkisini artırmaya devam eden bir kavramdır. Küresel dünyanın getirdiği rekabetle kendine bir yer edinmek isteyen firmaların önemini her geçen gün biraz daha fazla farkettiği kurumsal sosyal sorumluluk iş yaşantısında bir çok farklı kavramla ilişkilendirilebilir. Halka ilişkilerden, insan kaynaklarına, sosyal yardımlardan küresel ısınmaya kadar her alanda etkisi bulunmasına rağmen finans temelli bu çalışmamızda kurumsal sosyal sorumluluğun karlılık, finansal performans, firma değeri ve kurumsal yönetimle olan ilişkisini inceledik.

1.5.1. Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Karlılık ile İlişkisi

Kurumsal sosyal sorumluluğun karlılık ile ilişkisini incelerken ilk başvurulması gereken yukarıda da bahsedilen kurumsal sosyal sorumluluğun klasik ve modern olmak üzere iki temel yaklaşımı olmalıdır. Bu iki temel yaklaşım kurumsal sosyal sorumluluk ve karlılık ilişkisi konusunda fikirler arası bitmeyen uyuşmazlığın başlangıcıdır.

Doğaları gereği tüm şirketlerin kuruluş amacı kar etmek ve yaptıkları yatırımların karşılığını almaktır. Buradan hareketle Friedman'ın teorisine göre kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetleri işletmeler için bir finansal yüktür ve gider kategorisindedir. Bu alanda yapılan harcamalar şirket karını azaltmaktadır. Diğer yandan Smith'in teorisine göre ise kurumsal sosyal sorumluluk işletme kar ettikçe ortaya çıkacak doğal bir süreçtir ve bunun için ayrıca bir çaba göstermeye veya harcama yapmaya lüzum yoktur. İki teorinin de görüldüğü gibi temel noktası karlılıktır ve bu iki yaklaşım sosyal sorumlulukla karlılık arasındaki ilişkiye ışık tutmaktadır.

Friedman'a göre şirketin tek sosyal sorumluluğu karını artırmak ve şirketi büyütmektir. Hayırseverlik ve kazanç arasında herhangi bir denge yoktur. Bu sebeple birini elde etmek isteyen diğerinden vazgeçmelidir. Kar elde etmek isteyen şirketlerin yapması gereken adil rekabet koşullarında sahtekarlık ve aldatmacaya yer vermeden ve oyunun kurallarını bozmadan kaynaklarını doğru biçimde kullanmak ve finansal faaliyetlerini düzenlemektir. Sosyal sorumluluk için yapılan harcamalar yıl sonunda şirketin toplam karını azaltmaktan başka işe yaramaz (Friedman, 1970).

Dikkate değer bir ekonomist olan Arthur Laffer da Friedman'ı destekler nitelikte fikirlere sahiptir. Laffer'a göre kurumsal sosyal sorumluluğun asıl anlamı

sorumsuzluktur. Modern bir kurumun yapması gereken tek şey hissedarları için servet yaratmaktır. Başarılı olmak isteyen bir CEO bunu sürekli aklında tutmalıdır (Pranay, 2005).

Arthur Laffer, Andrew Coors, ve Wayne Winegarden 2004'te Friedman'ın yaklaşımının doğruluğunu test etmek ve kurumsal sosyal sorumluluğun finansal karılılık ile bir ilişkisi olup olmadığını ölçmek için bir çalışma yapmışlardır. Laffer, Business Ethics dergisi tarafından En İyi 100 Kurumsal Vatandaş listesinde yer alan 28 işletmeyi kullanarak bu işletmelerin S&P 500 Indeksine göre 2000 ve 2004 yılları arasındaki firma performanslarını izlemiştir. Araştırma sonucunda Laffer ve çalışma arkadaşları şirket karlılığı ile sosyal sorumluluk performansı arasında pozitif bir korelasyon bulamamışlardır. Aynı zamanda kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinde bulunan şirketlerin bulunmayanlara kıyasla karlılık açısından daha kötü durumda olduğuna dair herhangi bir kanıt da bulunamamıştır. Fakat Friedman'ın teorisini güçlendirecek bir sonuca ulaşmışlardır. Çalışmada bulunan sonuca göre sosyal performans ile hisse senedi değerlenmesi arasında negatif bir ilişki vardır ayrıca buna istinaden sosyal sorumluluk programlarına katılan şirketlerin, kar etme potansiyellerini düşürdükleri çıkarımı yapılmıştır (Laffer, Coors, Winegarden, 2011).

Yine de Friedman'ın argümanının doğruluğunu kesin olarak kanıtlayan herhangi bir ampirik sonuç yoktur. Diğer bir deyişle çalışmalar sosyal performans ile karlılık arasında bir lişki eksikliğini kanıtlayabilir fakat sosyal performansın karlılığı kötü yönde etkilediği konusunda net bir sonuç vermemektedir.

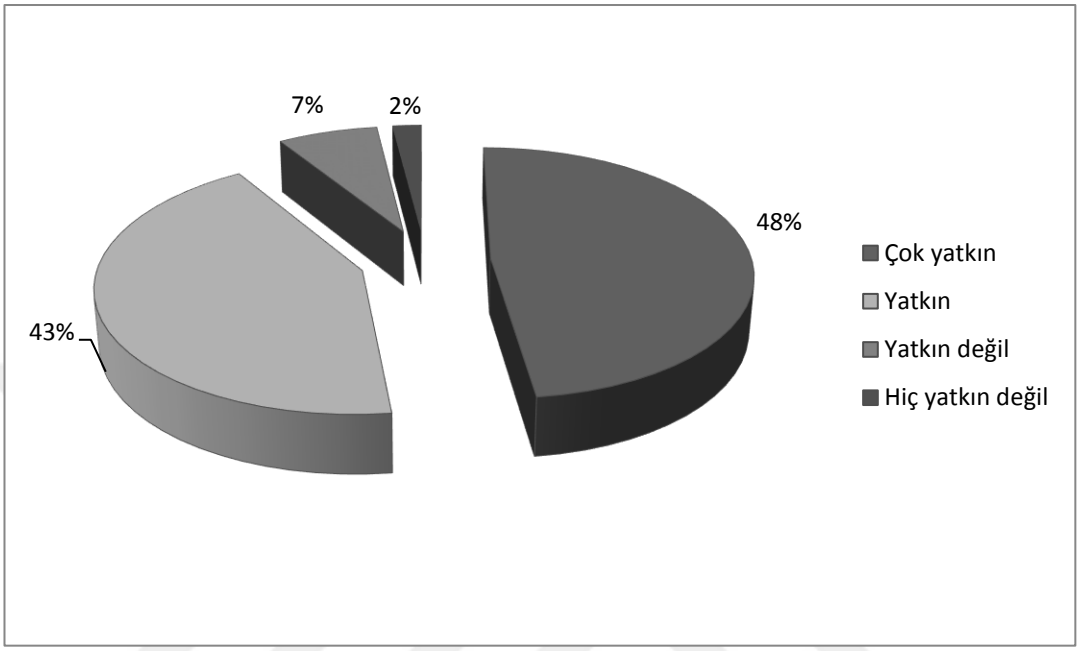
Farklı bir bakış açısıyla 2013 yılında Cone Communications / Echo Global CSR Study tarafından yapılan tüketiciler için kurumsal sosyal sorumluluk algısı araştırması yapılmıştır. Bu araştırmada çalışmaya katılan tüketicilerin sadece %6'sı 'şirketlerin çevre ve sosyal politikalar izlemek için değil sadece hissedarlarına para kazandırmak için kurulduklarını' düşünmekte olduğu ortaya çıkmıştır.

Diğer yandan aşağıdaki tablolarda da görülen sonuçlara göre tüketiciler rakiplerine kıyasla daha fazla sosyal sorumluluk faaliyetlerinde bulunan firmalardan alışveriş etmeye daha yatkındırlar.

Katılımcıların %48'i sosyal sorumluluk faaliyetlerine önem veren firmaları tercih etmeye çok yatkın iken sadece %2'lik bir kesim bu hususa ilgisiz

yaklaşmaktadır. Çok yatkın ve yatkın olan kesimin toplamı yatkın olmayan ve hiç umursamayan kesime kıyasla ezici çoğunlukta olduğu açıkça görülmektedir.

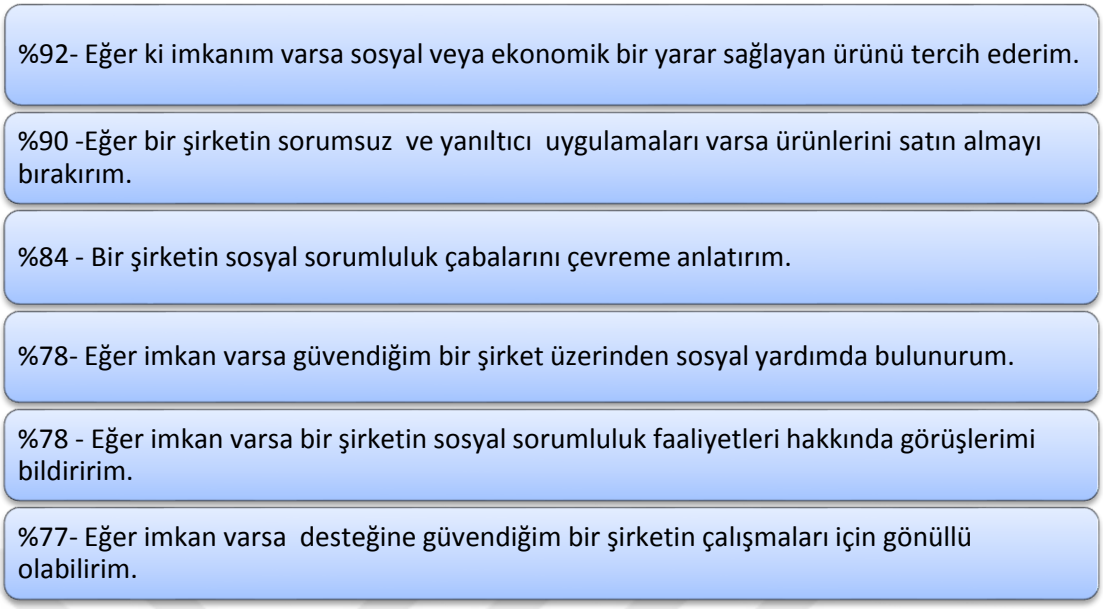
Şekil 2. Tüketicilerin Tercih Eğilimleri (2013)

Kaynak: 2013 Cone Communications/Echo Global CSR Study

Araştırma içinde bulunan bir diğer tercih soruşturmasında Şekil.3 teki sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmaya katılanların %90'ından fazlası sosyal sorumluluğa katkıda bulunacağını bildiği ürünleri tercih edeceğini ifade etmiştir. Aynı zamanda toplumun uygun ortam hazırlandığında sadece satın almak değil çalışmlara dahil olacağını ifade edenlerin sayısı da hayli yüksektir. Özetle toplum, sosyal sorumluluk konusunda duyarlılığın tercihlerine yansıdığını açıkça ifade eden sonuçlarda görülüyor ki toplum sosyal sorumluluğun farkındadır ve fırsat verildiğinde katılımcı olma eğilimindedir sonucunu çıkarabiliriz.

Şekil 3. Tüketicilerin Sosyal Sorumluluk Yaklaşımları

Kaynak: 2013 Cone Communications/Echo Global CSR Study

Friedman'ın yaklaşımından sonra Smith'in bakış açısına dönecek olursak, Smith'te özel sektör ve halkın beklentilerine doğru daha üst boyutta bir yaklaşım görmekteyiz. Smith "görünmez el" teorisinden hareketle şirketlerin sosyal sorumluluğu da kar elde etmek için kurulan ve bu alanda başarılı olan firmaların ayrıca bir çalışma yapmasına gerek olmadan karlılıklarını artırmalarının doğal olarak halkın ihtiyaçlarına cevap vereceğine inanmaktadır (Smith, 1937). Şirketlerin kuruluş amacının karlılık olduğuna inandığı için Friedman'la ortak noktada birleşen Smith, halkın menfaatlerinin organik olarak pazarın özgür faaliyetlerinden doğduğuna olan inancıyla Friedman'dan ayrılmaktadır. Smith 'in kar maksimizasyon hipotezine göre; şirketin sosyal sorumluluğunu bireysel sorumluluk anlayışları oluşturur ve şirket sosyal sorumluluğu iyi işleyen bir pazarın doğal sürecinde ortaya çıkmaktadır ve organik olarak oluşan sosyal sorumluluk anlayışı hiç bir şirketin kar etmesine engel olacak bir etken değildir. Görünmez el işini yaptığı, sektörlerdeki şirketler görünmez el teorisine uygun davrandığı sürece ve olması gerektiği gibi işleyen bir piyasada sosyal sorumluluk kalıtsaldır, bugüne kadar var olmuştur ve olacaktır.

Smith ile aynı fikirde olmayan Brent D. Beal (2013) 'a göre piyasadaki tüm sektör ve şirketlerin sürekli düzgün işlemesi mümkün değildir bununla birlikte kimse bireysel çıkarların toplumsal çıkarlara uyacağının garantisini veremez. Bu yüzden

şirketlerden faaliyetlerinin içinde bulundukları daha geniş ekonomik ve sosyal sistemlerdeki etkilerini aktif olarak değerlendirmeleri beklenmektedir. Kurumsal sosyal sorumluluk perspektifinden bakıldığında, işletmeler toplumsal beklentilerin farkında olmalıdır ve bu beklentilere cevap verebilmek için faaliyetlerini bilinçli olarak düzenlemelidirler.

Smith'in toplum mekaniklerinden beklentilerinin aksine firmalar sıklıkla sosyal eşitsizlik ortamının yırtıcıları gibi davranmaktadırlar. Bu davranış biçimi de Smith'in beklediği bireysel çıkarların toplumsal çıkarlara dönüşümünün tersine işlediğini göstermektedir. Bireysel çıkarlardan yola çıkarak oluşturulmuş başarılı finansal performans sosyal bir fayda sağlamak yerine sosyal maliyet oluşturmaktadır. Burdan hareketle görülüyor ki sosyal performans finansal performansın bir getirisi değildir ve sosyal performans bilinçsizce değil yalnızca bilinçli olarak yaratılabilir.

Bu iki teorinin de uygulayıcısı olan firmalar mevcuttur fakat genellikle kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinde bulunan şirketler bu faaliyetleri bir strateji veya enstrüman olarak kullanarak karlarını artırmayı hedeflemektedirler. Kısa zamanda kar maksimizasyonuna yardımcı olmadığını düşündükleri takdirde kurumsal sosyal sorumluluk aktivitelerine son verebildikleri görüldüğü gibi bunu kurumsal itibar ile ilişkilendirerek rekabet stratejisi olarak kullanıldığı ve uzun vadede kar beklentisine girildiği de görülebilmektedir. Diğer bir yandan ise müşterilerine ithafen prestijini bu yönde artırmak ve satışlarına olumlu yönde katkı sağlayarak kar maksimizasyonu hedefleyen işletmeler de vardır (Garriga, Melé, 2004: 60).

Sonuç olarak, karlılık ve kurumsal sosyal sorumluluk arasındaki ilişkinin negatif veya pozitif korelasyona sahip olduğu konusunda henüz bir fikir birliğine varılamamıştır.

1.5.2. Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Finansal Performansı ile İlişkisi

Kurumsal sosyal sorumluluk ve firma performansı arasındaki ilişkiyi baz alan geçmişten bu yana farklı yöntemler izleyen ve farklı yaklaşımlara sahip olan bir çok çalışma yapılmıştır. Örneğin neoklasik ekonomi anlayışında olanlar negatif etki bulmaya yönelik araştırmalar yapmışlardır. Fakat tüm çalışmaların sonuçları incelendiğinde tek bir sonuca varılamamıştır. Çalışmaların bir kısmı pozitif, bir kısmı negatif ilişki bulurken diğer bir kısmı da herhangi bir ilişki olmadığına işaret etmektedir (Van Buerden, Gössling, 2008).

Daha kapsamlı bir biçimde örneklemek gerekirse Smith'in de ifade ettiği gibi son otuz yıl içinde yaklaşık 100 çalışma gerçekleştirilmiştir ve bu 100 çalışmanın 80'ini inceleyen bir araştırmada ortaya çıkan sonuçlara göre; 42 örnekte iki değişken arasında pozitif korelasyon bulunmaktadır. Sadece 4 tanesinde olumsuz bir bağ olduğuna dair sonuçlar çıkmış, 19 tanesi nötr , 15 tanesi ise tanımsızdır. Bu araştırmaya göre iki değişken arasında bir ilişki olduğu söylenebilir fakat olumlu veya olumsuz olduğu konusunda kesin bir söylemde bulunmak doğru değildir. Bunun bir sebebinin kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerin olumlu sonuçlarının uzun vadede ortaya çıkacak nitelikte olması ve araştırmaların yapıldığı sırada henüz gözle görülür bir etki yapmamış olması olabileceği gibi araştırmalarda farklı yöntemlerin kullanılıyor olmasının da bir sebep olması mümkündür . Bu yüzden bu hususta yapılan ve farklı sonuçlara ulaşan çalışmalara bir bütün olarak göz atmak gerekmektedir (Smith, 2003: 25).

Aupperle, Carroll ve Hatfield 'ın 1985 yılında yaptıkları çalışmada bir yıldan beş yıla kadar olan bir süreci izlemişler fakat yönetimin sosyal sorumluluk eğilimi ile firmanın karlılık performansı arasında herhangi bir ilişki bulamamışlardır (Peters, Mullen, 2009: 1).

Herhangi bir ilişkiye rastlayamayan bir diğer çalışma ise McGuire ve arkadaşlarının 1985 yılında yaptıkları çalışmadır. Bu çalışmada hisse senedi getirisi ve muhasebe tabanlı performans ölçütlerinin kurumsal sosyal sorumlulukla bir ilişkisi olduğu saptanmış fakat geçmiş yıllarda geliştirilen iyi performansın gelecekte de iyi getiri sağladığına dair bir kanıt bulunamamıştır (Nelling, Webb, 2009: 198).

1992 ve 1996 yılları arasında yürütülmüş çalışmaları inceleyen Pava ve Krausz 21 tanesinden 12 tanesinde pozitif korelasyona rastlarken 8 tanesinde herhangi bir ilişki bulamadıkları gibi yalnızca 1 tanesinde negatif bir ilişki bulmuşlardır. Sonuçlardan da anlaşılabileceği gibi Pava ve Krausz'un araştırması finansal performans ve kurumsal sosyal sorumluluk arasında pozitif ilişki olduğunu kanıtlamamaktadır. Aksine farklı sonuçların çıkmış olması da bu konuda kesin karar verilemeyeceğinin bir kanıtı olarak düşünebilir. Pava ve Krausz bu sebepten daha politik bir açıklama getirmeyi uygun görmüş ve kesin ifadelerden kaçınarak kurumsal sosyal sorumluluk performansı yüksek firmaların, finansal performanslarının iyiye gitmeye daha yatkın olduğunu ifade etmişlerdir (Pava, Krausz, 1996). Griffin ve Mahon 1997'de yürüttükleri çalışmada şirketlerin 25 yıllık faaliyet verilerini kullanarak sosyal ve ekonomik performansı arasında bir ilişki

aramışlardır. Ekonomik performansı değerlendirirken ölçüt olarak özkaynak ve aktif karlılık, satışlarda görülen artış, satış rakamlarının ortalamasını kullanmışlardır. Sonuç olarak bu ölçümlerden elde edilen bilgiler ışığında sosyal sorumluluğu ölçmek için verilen yeterli olmadığını bulmuşlardır (Griffin , Mahon, 1997).

Walsh ve Margolis 'in 2003te yaptıkları 127 şirketi kapsayan çalışmalarında çoğunlukla pozitif ilişkiye işaret eden sonuçlar almışlardır. Çalışma sonunda 7 şirkette kurumsal sosyal sorumluluk ve finansal performans arasında negatif ilişki bulunmuş ve bir kısmında da karışık sonuçlar elde edilmiştir. Bu çalışmada kaynak olarak kullanılan ve değerlendirilen veriler şirketlerin ekonomik kayıtlar sadece muhasebe verileri ve sektörel kalıplardan oluşmaktadır (Paskert, 2008: 54). Araştırmanın dikkat çekilmesi gereken noktası budur.

Bir diğer çalışma olan Montabon, Sroufe ve Narasimhan'ın 2007 yılında 45 şirketin faaliyet raporlarını inceleyerek ortaya koydukları içerik analizi sonuçlarına göre firmaların finansal performansları ile çevre yönetim faaliyetleri arasında olumlu ve güçlü bir ilişki bulunmuştur. Bu çalışmada sosyal sorumluluk sadece çevre ile sınırlı kalmış olsa da firmaların çevreye olan duyarlılıklarının finansal performanslarında bir artışa yol açabileceği sonucu, kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetleri ile finansal performans arasında pozitif bir ilişki olduğunu kanıtlar nitelikte olduğundan önemlidir (Montabon, Sroufe, Narasimhan, 2007).

Diğer yandan Nelling ve Webb (2009) iki kavram arasında bir nedensellik ilişkisi olduğunu savunacak bazı sonuçlara ulaşmış olsalar da kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin finansal performans üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğuna dair net kanıtlara ulaşamamışlardır (Nelling, Webb, 2009:198).

Yukarıda zaman içinde araştırılmış farklı çalışmalardan verilen örneklere bakıldığında finansal performans ve kurumsal sosyal sorumluluk arasında sıklıkla pozitif bir ilişkiye işaret eden sonuçların varlığı aşikardır. Fakat yine de iki kavram arasında kesin olarak pozitif ilişki olduğunu ifade etmek için yeterli kanıt yoktur. Yalnızca kurumsal sosyal sorumluluk açısından yüksek performans gösteren şirketlerle aynı zamanda finansal performansı yüksek şirketlere rastlamak mümkündür diyebiliriz.

1.5.3. Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Firma Değeri ile İlişkisi

Diğer kavramlarla ilişkilerinde olduğu gibi kurumsal sosyal sorumluluğun firma değeri ile olan ilişkisinde de kesin bir yargıda bulunmak mümkün değildir. Burada da araştırmacılar iki ayrı görüşte toplanmışlardır fakat fikir birliğine varılamamıştır. Örneğin Wang ve Bansal'a göre (2012) kurumsal sosyal sorumluluk firma değerini artırmak, şirketi büyütmek ve riski ortadan kaldırmak için stratejik olarak kullanılabilir. Fakat aynı zamanda kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetleri karı azaltan, şirket odağını operasyonel faaliyetlerden uzaklaştıran ve maliyeti yükselten böylelikle firma değerine zarar veren bir unsur haline de dönüşebilir.

Cornell ve Shapiro (1987)'nun Wang ve Bansal'a destek oluşturacak sosyal etki hipotezine göre güçlü sosyal performans güçlü finansal performans demektir. Şirket itibarını artıran firmalar, ticari risklerini azaltabilir, resmi otoritelerden daha fazla destek alabilir. Resmi kurumlardan alınacak bu destekler ise olası yatırım fırsat ve olanaklarını artıracağından hissedarları memnun edecektir. Bu durumun sonunda da finansal performansı artan şirketin firma değeri yükselecektir. Bu açıklamadan da anlaşılacağı gibi sosyal etki hipotezi kurumsal sosyal sorumluluk ve firma değeri arasında pozitif bir ilişki olduğunu desteklemektedir.

Bazı çalışmalara göre de kurumsal sosyal sorulukları yerine getirmek şirketlerin olumlu yönde reklam yapması ve bilinirliklerini artırması anlamına gelebilir.Kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetleri toplum yararına yapılan çalışmalar olduğundan kamuoyu tarafından bilinmekte ve olumlu sonuçlar doğurduğunda işletmenin ismi daha sık duyulmaya başlamaktadır (Bénabou, Tirole, 2010: 2). İsmi daha fazla anılan işletmeler potansiyel iş gücü tarafından tercih edilme oranını artıracak bir etken olabilir. Akabinde sektörde iyi bilinirlik firmaya daha fazla sosyal kaynak ve daha iyi çalışanlar olarak geri dönebilir. Daha yetkin çalışanlar da şirketin daha kaliteli ürün ve hizmet sunması ve riski azaltıp firma performansını artırmak için yeni rekabet stratejileri geliştirmesi demektir (Moskowitz, 1972). Burdan hareketle birbirine bağlı zincir gibi düşünüldüğünde kurumsal sosyal sorumluluğun uzun vadede firma değerini artırıcı özellik gösterebileceğini ifade edebiliriz.

Fakat bu olumlu sonuç ve hipotezlerin aksine bazı ampirik çalışmalarda da kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerine kaynak oluşturmak isteyen firmaların işletim maliyetlerinde ekstra gider oluşturarak karlılıklarına zarar verdikleri, firma

performansını kötü etkiledikleri ve dolayısıyla firma değerini düşürdüğüne dair sonuçlar elde edilmiştir. (Aupperle, Carroll, Hatfield, 1985)

Barnett ve Salomon'un (2006) getirdiği açıklamaya göre ise kurumsal sosyal sorumluluk ile firma değeri arasında "ters-U" şeklinde bir ilişki bulunmaktadır. Kurumsal sosyal sorumluluğun farklı yapılarına yapılan yatırımlar, finansal performansta farklı etkilere yol açmaktadır. Örneğin, halkla ilişkiler konusunda yapılan yatırımlar finansal performansı dolayısıyla firma değerini artırırken, çevre koruması ve endüstri ilişkileri için yapılan yatırımlar ters etki yapabilir. Başlangıçta negatif etki yapan sosyal gözetim zaman içerisinde boyut değiştirip arttığında etkisi negatiften pozitife dönebilir. Bu yüzden kurumsal sosyal sorumluluğun firma değeri üzerine olan etkisi için kesin bir yorum yapmak mantıklı olmayacaktır.

1.5.4. Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Kurumsal Yönetim ile İlişkisi

Diğer kavramlardan farklı olarak kurumsal yönetim ve kurumsal sosyal sorumluluk arasında pozitif veya negatif bir ilişki olup olmadığı sorgulanmamakta ve bu konu üzerinde daha önce bahsedilen kavramlarda olduğu gibi bir fikir ayrılığı da bulunmamaktadır.

Öztürk ve Kartal'ın (2008) tanımına göre "Kurumsal yönetim; şirketin pay sahipleri, yönetim kurulu üyeleri, yöneticileri ve çalışanları ile iş ilişkisinde bulunduğu diğer kurum, kuruluş ve kişilerle arasındaki ilişkilerin, oluşturulan belirli ilke ve standartlarla kurallara bağlanması olarak tanımlanabilir" (s.395).

Kurumsal sosyal sorumluluk ve kurumsal yönetim benzer gibi görünseler de çok farklı anlamlara gelmekte fakat bir arada kullanıldıklarında birbirlerini tamamlayıcı niteliktedirler.

Özellikle gelişmiş ülkeler başta olmak üzere tüm dünya tarafından kabul görmüş olan OECD ilkelerine göre kurumsal yönetim çok önemli bir yer tutmaktadır. Bir şirketin vizyonu ve iş anlayışını, toplum ve iş dünyası içindeki saygınlığını, toplumun ihtiyaçlarına olan duyarlılığını ve bu konudaki aktifliğinin yanı sıra şirkete dair tüm diğer değer ve faaliyetlerini kurumsal yönetimden ayrı düşünmek mümkün değildir. Bu doğrultuda kurumsal yönetim şirketin kurumsal sosyal sorumluluk politikalarını da düzenleyen bir merci olarak ifade edilebilir. Bu yüzden yönetim kurulları şirketlerin ticari kararlarını ve düzenlenmelerini belirlemenin yanı sıra şirketin sosyal sorumluluk bilinci, anlayışı ve faaliyetlerini de oluşturmak, düzenlemek ve kamuya açıklamakla yükümlüdür. Bu beyanlar paydaşların şirket ve

toplum arasındaki ilişkinin sınır ne niteliğini bilmeleri ve olası bi problem durumunda haber alabilmeleri açısından şirket şeffaflığını sağlaması ve itibarı olumlu yönde etkilemesi sebebiyle önemlidir (Berker, 2008: 52).

Doğu'ya göre (2008) kurumsal sosyal sorumluluk kavramı, şirketin toplumun çıkarlarına göre faaliyetlerini düzenlemesi, ihtiyaçlarına duyarsız kalmaması, şirket faaliyetlerinin paydaşlarını oluşturan bağlı olduğu çevre ve topluluklar, tüketiciler ve çalışanları etkilemesi durumunda gerekli sorumluluğun alınması prensibine dayanmaktadır ve bu hususta ilk sorumlu olması gerekenler şirket yönetimidir. Bu çerçevede, kurumsal sosyal sorumluluk, şirketlerin bağlı oldukları devletin kural ve yasalarına uymanın ötesinde şirket ile alakası olan tüm kişilerin, hissedarların, çalışanların, çevrenin ve toplumun yaşam kalitesinin daha iyi standartlara yükseltilmesinde sorumluluk hissetmesi ve ticari faaliyetlerinden ayrı olarak bu konularda da duyarlılık çalışmaları yürütmesini kapsamaktadır (s.34).

Geleneksel bakış açısına göre aslında kurumsal yönetim ve kurumsal sosyal sorumluluk arasında çelişki olması gerekmektedir. Çünkü kurumsal yönetim temel olarak karlılığı esas alarak kurulan şirketin ticari karar merci olarak hissedarların çıkarlarını gözetmesi gereken bir unsur iken, kurumsal sosyal sorumluluk kar maksimizasyonu ile ilgilenmeyen, paydaşların ve toplumun çıkarlarının gözetilmesini öngören bir kavramdır. Fakat günümüzde kurumsal yönetim ve kurumsal sosyal sorumluluk çelişki içerisinde olmak şöyle dursun birbirine içine kenetlenmiş iki olgudur. Kurumsal yönetimin sahip olduğu karar alma yetkisi sebebiyle ilk bakışta kurumsal sosyal sorumluluğu kapsar bir nitelikte görünmesine rağmen, kurumsal yönetimle kurumsal sosyal sorumluluk arasında hiyerarşik bir düzen yoktur. Hatta birinin varlığında diğerinin de eşit derecede iyi olacağına dair bir garanti de yoktur. Fakat iki kavramın birbiriyle eşit seviyede güçlü bir şekilde varolması da şirket açısından pek tabi faydalıdır ve rekabet hususunda önemli bir avantaj sağlayacaktır. Çünkü kurumsal yönetim ve kurumsal sosyal sorumluluk eş zamanlı olarak iyi idare edildiğinde şirket itibarına olumlu katkılarda bulunacak ve firma değerini artıracaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DEKİ ÜRETİM FİRMALARININ KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK PERFORMANSINA İLİŞKİN İÇERİK ANALİZİ VE AÇIKLAMALARI

2.1 METODOLOJİ

Türk üretim firmalarının sosyal sorumluluk performansını inceleyen çalışmamızda 2012-2015 yılları arasında Borsa İstanbulda kayıtlı işletmelerin faaliyet raporları ve internet sitelerinde verdikleri bilgiler esas alınmış ve Türkiye Kurumsal Sosyal Sorumluluk Derneği'nin (TKSSD) endeks değişkenlerine göre notlandırılmışlardır. TKSSD'nin geliştirdiği endekste 5 ana boyut bulunmaktadır. Bu boyutlar; Kurumsal Strateji, Yönetim ve Süreçler , Ekonomik Etki, Sosyal Etki, Çevresel Etki ve Raporlama ve Denetim olarak isimlendirilirler. Her bir kriter farklı bir ağırlık değerine sahiptir. Ortalama puan hesaplanırken Kurumsal Strateji, Yönetim ve Süreçler %10, Ekonomik Etki %30, Sosyal Etki %30, Çevresel Etki %25, Raporlama ve Denetim ise %5 etkiye sahiptir. (KSS Türkiye Endeksi Kılavuzu, 2013:7)

Bu araştırmaya tabi tutulan firmaların yıllık faaliyet raporları ve sosyal sorumluluk çalışmaları her bir kriter göz önünde bulunarak incelenmiş ve her bir kriter için şu şekilde değerlendirilmişlerdir:

- *Kurumsal Strateji, Yönetim ve Süreçler* kriteri altında şirketlerin kurumsal sosyal sorumluluk anlayış ve stratejileri olup olmadığı incelenmiştir. Bu anlayış ve startejilerinden yıllık faaliyet raporlarında belirgin bir biçimde bahsetmişler ise olumlu olarak değerlendirilirken, bahsetmemişler ise olumsuz olarak nitelendirilmişlerdir.

- *Ekonomik Etki* kriteri altında işletmelerin kurumsal sosyal sorumluluk anlayışları ile ortaya somut bir proje veya çalışma koyup koymadıkları araştırılmıştır. Var olan projeler dikkate alınarak bu projelerin ekonomik bir etkiye sahip olup olmadığına göre değerlendirilmişler ve ekonomik bir etki var ise kriter karşılığı olumlu yok ise olumsuz olarak nitelendirilmiştir.

- *Sosyal Etki* kriteri altında işletmelerin kurumsal sosyal sorumluluk anlayışları ile ortaya somut bir proje veya çalışma koyup koymadıkları araştırılmıştır. Var olan projeler dikkate alınarak bu projelerin sosyal bir etkiye sahip olup olmadığına göre değerlendirilmişler ve sosyal bir etki var ise kriter karşılığı olumlu yok ise olumsuz olarak nitelendirilmiştir.

- *Çevresel Etki* kriteri altında işletmelerin kurumsal sosyal sorumluluk anlayışları ile ortaya somut bir proje veya çalışma koyup koymadıkları araştırılmıştır. Var olan projeler dikkate alınarak bu projelerin çevresel bir etkiye sahip olup olmadığına göre değerlendirilmişler ve çevresel bir etki var ise kriter karşılığı olumlu yok ise olumsuz olarak nitelendirilmiştir.

- *Raporlama ve Denetim* kriteri altında işletmelerin kurumsal sosyal sorumluluk denetimleri ve raporlamaları olup olmadığı araştırılmıştır. Yıllık faaliyet raporlarında bundan bahsetmişler ise olumlu bahsetmemişler ise olumsuz olarak değerlendirilmişlerdir.

Tüm bu incelemeler sonucunda olumlu ve olumsuz puanlamalar aşağıdaki örnekte görüldüğü gibi tablolaştırılmış, olumlu sonuçlar "1" notu ile, olumsuz sonuçlar ise "0" notu ile ifade edilmiştir. Bunun sonucunda işletmelerin tüm kriterlerden aldıkları notların sonucu hesaplanırken ise her bir kriter için aldıkları rakamsal not (1 veya 0) kriterin endeks değeri ile çarpılıp, tüm kriterlerin çarpımları toplanmıştır.

KSS Endeks Değeri = (K1 notu ve K1'in endeks değeri) + (K2 notu ve K2'in endeks değeri)+ (K3 notu ve K3'in endeks değeri)+ (K4 notu ve K4'in endeks değeri)+ (K5 notu ve K5'in endeks değeri)

= 1 x 0,1 + 0 x 0,3 + 1 x 0,3 + 1 x 0,25 + 0 x 0,05

= 0,65 (% 65)

Tablo 1.

Örnek İçerik Analizi Puanlama Tablosu

	2012					2013				
	K1	K2	K3	K4	K5	K1	K2	K3	K4	K5
	0,1	0,3	30%	25%	5%	10%	30%	30%	25%	5%
Firma 1	1	0	1	1	0	1	0	0	1	0
Firma 2	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0

Not: K1 Kurumsal Strateji, Yönetim ve Süreçler**, K2** Ekonomik Etk**i, K3** Sosyal Etki**, K4** Çevresel Etki**, K5** Raporlama ve Denetim

Bu çalışma 162 Türk üretim işletmesi incelenerek gerçekleştirilmiş (bkz. EK1.) , bu işletmeler gıda, kağıt/basım, kimya, ana metal, metal eşya, taş ve toprak, tekstil olmak üzere 7 sektöre ayrılmış ve 2012, 2013, 2014 ve 2015 yılları bazında incelenmiştir.

Çalışmanın devamında kriterlerin sektör bazında bölünmüş tabloları ile 2012-2015 yılları arasında sektörlerde bulunan firmalar için notlandırmalarının örneklerle açıklamalarına yer verilmiştir. Tüm kriterler için sektör başına bir olumlu bir olumsuz örnek kullanılmıştır.

2.2. ARAŞTIRMA KRİTERLERİNİN ANALİZİ

2.2.1 Kurumsal Strateji Yönetim ve Süreçler

Kurumsal Strateji, Yönetim ve Süreçler kriteri araştırılırken işletmelerin yıllık faaliyet raporlarında veya internet sitelerinde kurumsal sosyal sorumluluk anlayışlarına ve bu hususta geliştirdikleri stratejilerine ilişkin somut ifadeler aranmıştır. Faaliyet raporlarında ayrı başlıklar altında bulunabildiği gibi, işletmeler zaman zaman vizyon ve misyon bildirimlerinde veya ayrı bir sekme olarak internet sitelerinde kurumsal sosyal sorumluluk stratejilerine yer vermiş veya hiç yer vermemişlerdir. TKSSD'nin endeksinden hareketle yaptığımız araştırmada metodoloji açıklamasında da yer verildiği gibi işletmeler, kurumsal sosyal sorumluluk anlayışları ve strateji ifadelerini somut biçimde belirtmişlerse olumlu

olarak nitelendirilmiş ve "1" notu verilerek kodlanmıştır. Somut bir strateji ifadesi yok ise işletmeler bu kriter için olumsuz olarak nitelendirilmiş ve "0" notu ile kodlanmıştır. Daha sonrasında ise Kurumsal Strateji, Yönetim ve Süreçler kriterinin endeks ağırlığı olan "0,1" ile çarpılarak sonuç notu hesaplanmıştır.

2.2.1.1. Gıda Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 25 işletme bulunmaktadır. 25 işletmenin 17si bu kriter her yıl için tam not almışken, 4ü her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 2.

Gıda Sektöründeki İşletmelerin Kurumsal Strateji, Yönetim ve Süreçler Kriterindeki Notları

KURUMSAL STRATEJİ, YÖNETİM VE SÜREÇLER / GIDA SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
AEFES	1	1	1	1
ULKER	1	1	1	1
ALYAG	0	0	0	0
BANVT	1	1	1	1
DARDL	1	1	1	1
ERSU	0	0	0	0
FRIGO	0	0	0	0
KERVT	1	1	1	1
KNFRT	1	1	1	1
KRSTL	1	1	1	1
MERKO	0	0	0	1
PENGD	1	1	1	1
PETUN	1	1	1	1
PINSU	1	1	1	1
PNSUT	1	1	1	1
SELGD	1	1	0	1
TATGD	1	1	1	1
TBORG	1	1	1	1
TUKAS	1	1	1	1
MRTGG	0	1	1	1
CCOLA	1	1	1	1
EKIZ	1	0	0	0
AVOD	1	1	1	1
OYLUM	1	1	1	1
KRSAN	0	0	0	0

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Anadolu Efes (AEFES)**
  - 2012 ve 2015 yılları arasında varlığını sürdürmüş Efes Pozitifi Etki Planı olarak anılan sosyal sorumluluk strateji yıllık faaliyet raporlarında açık bir biçimde bahsedilmiştir.
  - Ayrıca Anadolu Efes şirketi bahsedilen yıllar için sürdürülebilirlik raporuna sahiptir ve 2013 Dow Jones Sürdürülebilirlik Endeksi'ndeki ilk ve tek Türk şirketi olmuştur.
  - 2014 yılı faaliyet raporunda "Anadolu Efes'in "Daha İyi Bir Yaşam Sürdürmek" mottosu ışığında inşa ettiği "Anadolu Efes Pozitif Etki Planı", Sürdürülebilirlik Yönetimi anlayışının stratejik altyapısını oluşturmaktadır" ifadesi Anadolu Efes'in açıkça belirlenmiş bir sosyal sorumluluk stratejisine sahip olduğuna örnektir.
  - Bu yüzden tablodada görüldüğü üzere Anadolu Efes Kurumsal Strateji, Yönetim ve Süreçler kriterinde bahsi geçen 4 yıl için de olumlu olarak değerlendirilmiş ve 1 notu almıştır.

- **Kerevitaş (KERVT)**
  - 2012, 2013, 2014 ve 2015 faaliyet raporlarında aynı ifadeye ;
    - "Firmamız gıda sektöründe çalışmanın gerektirdiği sorumluluk, hizmet bilinci ve tecrübesi ile gerçekleştirdiği sosyal sorumluluk faaliyetlerinin toplumun ihtiyaçlarına en üst seviye ve kalitede değer sağlamasını hedeflemektedir. Bununla ilgili olarak üretim faaliyetlerimizden kaynaklanabilecek çevre kirliliğini önleyici tüm tedbirler alınmış, arıtma tesislerimiz yasaların gerektirdiği ölçülerde kurulmuş olup, dönem içerisinde bu konuda hiç şikayet alınmamıştır. Ayrıca Ülkemiz eğitim sistemi gereği orta dereceli ve yüksek eğitim kurumlarından gelen stajyer öğrenci alım talepleri çalıştığımız sektörün ihtiyacı olan yetişmiş kaliteli insan gücünün nedenli önemli olduğu bilinci ile azami seviyede karşılanmaktadır"

yer veren Kerevitaş 'ın bu ifadesi sosyal sorumluluk strateji bildirisi olarak nitelendirilebilecek bir ifade olduğundan tabloda da görüldüğü üzere olumlu olarak değerlendirilmiş ve "1" notunu almıştır.

2.2.1.2. Kağıt ve Basım Sektörü

Bu sektör içinde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 19 işletme bulunmaktadır. 19 işletmenin 13ü her yıl için bu kriterde tam not almışken, 5i her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 3.
Kağıt - Basım Sektöründeki İşletmelerin Kurumsal Strateji, Yönetim ve Süreçler Kriterindeki Notları

KURUMSAL STRATEJİ, YÖNETİM VE SÜREÇLER / KAĞIT-BASIM SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
BAKAB	1	1	1	1
DENTA	0	0	0	0
DOBUR	1	1	1	1
DURDO	1	1	1	1
HURGZ	1	1	1	1
IPEKE	0	0	0	1
KAPLM	0	0	0	0
KARTN	1	1	1	1
DGZTE	1	1	1	1
OLMIP	1	0	0	0
TIRE	1	1	1	1
VKING	1	1	1	1
ALKA	1	1	1	1
KOZAA	1	1	1	1
IHGZT	1	1	1	1
SAMAT	1	1	1	1
MATAS	0	0	0	0
TARAF	0	0	0	0
PRZMA	1	1	1	1

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Viking Kağıt (VKING)**
  - Bir Yaşar Topluluğu olan Viking Kağıt'ın 4 yıla ait faaliyet raporlarında sosyal sorumluluk stratejilerine ilişkin somut ifadelere rastlanmış örneğin 2015 faaliyet raporunda tüm detayları ile sosyal sorumluluk anlayışları aşağıdaki gibi açıklanmıştır:

> "Yaşar Topluluğu, her türlü ekonomik ve ticari faaliyetinin çevre üzerindeki etkisini en aza indirme temel prensini daima göz önünde bulundurarak çalışıyor ve tüm kanun ve yönetmeliklere uygun hareket ediyor. Topluluk ayrıca; eğitime, spora, kültür ve

sanata destek sağlayan birçok kurumsal sosyal sorumluluk projesini hayata geçiriyor."

- Onun haricinde yine faaliyet raporunda rastlanılan bilgilere göre 12 Kasım 2007'de BM Küresel İlkeler Sözleşmesi ağına katılan Yaşar Topluluğu, bu kapsamda 2009 ve 2010 yılları için İlerleme Bildirimi Raporu, 2011, 2012, 2013 ve 2014 yılları için ise Sürdürülebilirlik Raporu yayınlamıştır.
- Yaşar Topluluğunun bu konudaki genel yaklaşımının kendisine bağlı şirketlerine ve onların faaliyet raporlarına da yansıması sebebiyle tabloda da görüldüğü gibi Viking Kağıt bu kriter için olumlu olarak değerlendirilmiş ve her yıl için "1" notunu almıştır.

- **Taraf Gazetecilik (TARAF)**
  - Taraf Gazetecilik'in faaliyet raporlarına ulaşılamamıştır. Aynı zamanda internet sitesinde de sosyal sorumluluk ile ilgili ifadelere rastlanmamıştır. Bu sebeple tabloda da görüldüğü üzere işletme her yıl için olumsuz olarak değerlendirilmiş ve "0" notu almıştır.

2.2.1.3.Kimya Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 25 işletme bulunmaktadır. 25 işletmenin 20si her yıl için bu kriterde tam not alırken, 5 tanesi her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 4.
Kimya Sektöründeki İşletmelerin Kurumsal Strateji, Yönetim ve Süreçler Kriterindeki Notları

KURUMSAL STRATEJİ, YÖNETİM VE SÜREÇLER / KİMYA SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
AKSA	1	1	1	1
ALKIM	1	1	1	1
AYGAZ	1	1	1	1
BAGFS	1	1	1	1
BRISA	1	1	1	1
CBSBO	0	0	0	0
DEVA	1	0	0	0
ECILC	1	1	1	1
EGGUB	1	1	1	1

EGPRO	1	1	1	1
EPLAS	0	0	0	0
GOODY	1	1	1	1
GUBRF	1	1	1	1
HEKTS	1	1	1	1
MRSHL	1	1	1	1
PETKM	1	1	1	1
PIMAS	0	0	0	0
PTOFS	1	1	1	1
SASA	1	1	1	1
SODA	1	1	1	1
TRCAS	1	1	1	1
TUPRS	1	1	1	1
DYOBY	1	1	1	1
BRKSN	0	0	0	0
ACSEL	0	1	1	1

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Brisa (BRISA)**
  - Brisa faaliyet raporlarında sosyal sorumluluk anlayışları aşağıdaki ifade ile net bir biçimde belirtilmiştir.

"Sosyal Sorumluluk anlayışımız doğrultusunda:

• Sorumluluklarımızda, karar ve faaliyetlerimizde belirleyici olan yasaların ötesinde bize yol gösteren SA-ETİK, "İş Etiği Kuralları" kılavuzunu izleriz.

• İnsan hakları ve işgücü ilkelerine saygı gösterir, zorunlu işçilik ile çocuk işçiliğinin kaldırılmasını destekleriz.

• İşletmemizde istihdam ve işle ilgili ayrıcalıkların olmaması için çalışırız.

• Güvenli ve sağlıklı bir işyeri atmosferi yaratmak için gerekli tüm önlemleri alırız.

• Sürdürülebilir yaşam için çevresel bozulmaya karşı önleyici yaklaşımı benimser, verimli kaynak kullanımını destekleriz.

• Sosyal sorumluluk yaklaşımımızı sürekli iyileştirerek geliştirmeye özen gösteririz.

• İletişimin, şirketimizi, topluluğumuzu ve paydaşlarımızı ulaşılabilir hedeflere taşıyacağı bilinci ile kamuoyuna açıklık politikası izleriz."

- Sosyal sorumluluk yaklaşımları faaliyet raporunda açıkca ifade edildiği için Brisa tüm yıllar için olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü gibi "1" notunu almıştır.

- **Pimaş (PIMAS)**
  - İşletmenin faaliyet raporlarında sosyal sorumluluk stratejileri ile ilgili herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu sebeple işletme bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.

2.2.1.4.Ana Metal Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 14 işletme bulunmaktadır. 14 işletmenin 12si her yıl için bu kriterde tam not almışken, 2 işletme yanlızca 2012 yılında 0 notunu almıştır.

Tablo 5.
Ana Metal Sektöründeki İşletmelerin Kurumsal Strateji, Yönetim ve Süreçler Kriterindeki Notları

KURUMSAL STRATEJİ, YÖNETİM VE SÜREÇLER / ANA METAL SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
BRSAN	1	1	1	1
BURCE	1	1	1	1
CELHA	1	1	1	1
CEMTS	1	1	1	1
DMSAS	1	1	1	1
COMDO	1	1	1	1
ERBOS	1	1	1	1
EREGL	1	1	1	1
IZMDC	1	1	1	1
KRDMA	1	1	1	1
SARKY	1	1	1	1
BURVA	1	1	1	1
CEMAS	0	1	1	1
OZBAL	0	1	1	1

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Çelik Halat ve Tel Sanayi (CELHA)**
  - Çelik Halat ve Tel Sanayi her bir yıl için yıllık faaliyet raporlarında aynı standart ifadeyle sosyal sorumluluk stratejisini açıklamıştır.

"Şirketimiz faaliyetlerinin yürütülmesi sürecinde, çevre kirliliğinin önlenmesi ve doğal kaynaklarının korunması konularındaki sorumluluklarının yerine getirilmesini gözetmektedir. Çelik Halat ve Tel Sanayii A.Ş. Sosyal Sorumluluk bilinci ile gerek ilimiz çapında sosyal kurumlar aracılığı ile, gerekse Doğan Şirketler Grubu Holding A.Ş. şemsiyesi altında çeşitli Sivil Toplum Kuruluşları ile ortak çalışmalar yürütmekte, toplumun çeşitli kesimlerine yönelik sosyal sorumluluk ve gönüllülük çalışmalarını desteklemektedir."

- Bu ifadeden hareketle Çelik Halat ve Tel Sanayi her bir yıl için bu kriterde olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü gibi "1" notunu almıştır.

- **Cemaş (CEMAS)**
  - Cemaş'ın yıllık faaliyet raporları incelendiğinde 2012 yılı raporunda sosyal sorumluluk ile ilgili herhangi bir ifade ve stratejiye rastlanmazken 2013,2014 ve 2015 yılları için belli çalışmalara dair bilgilere rastlanmıştır. Bu sebeple Cemaş 2012 yılı için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilip "0" notunu alırken, diğer yıllar için olumlu olarak değerlendirilerek tabloda da görüldüğü üzere "1" notunu almıştır.

2.2.1.5.Metal Eşya Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 27 işletme bulunmaktadır. 27 işletmenin 18i her yıl için bu kriterde tam not almışken, 9u her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 6.
Metal Eşya Sektöründeki İşletmelerin Kurumsal Strateji, Yönetim ve Süreçler Kriterindeki Notları

KURUMSAL STRATEJİ, YÖNETİM VE SÜREÇLER / METAL EŞYA SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
ALCAR	1	1	1	1
ARCLK	1	1	1	1
ASUZU	1	1	1	1
BFREN	1	1	1	1
BSHEV	1	1	1	1
DITAS	1	1	1	1

EGEEN	0	0	0	0
EMKEL	1	1	1	1
EMNIS	0	0	0	0
FMIZP	0	0	0	0
FROTO	1	1	1	1
IHEVA	1	1	1	1
KARSN	1	1	1	1
KLMSN	0	0	0	0
MAKTK	1	1	1	1
OTKAR	1	1	1	1
PARSN	1	1	1	1
PRKAB	1	1	1	1
TOASO	1	1	1	1
TUDDF	0	0	0	0
VESTL	1	1	1	1
GEREL	0	0	0	0
TTRAK	1	1	1	1
VESBE	1	1	1	1
SILVR	0	0	0	0
KATMR	0	0	0	0
JANTS	0	0	0	0

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Federal Mogul İzmit Piston (FMIZP)**
  - İşletmenin 4 yıla ait faaliyet raporları incelendiğinde sosyal sorumluluk ile ilgili herhangi bir proje ve strateji bilgisine rastlanmamıştır.
  - Bu sebeple Federal Mogul her bir yıl için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.
- **Türk Traktör ve Ziraat Makineleri (TTRAK)**
  - İşletmenin faaliyet raporları incelendiğinde bir çok projenin yanında köklü bir sosyal sorumluluk anlayışları olduğu göze çarpmaktadır. Bunun yanında internet sitesinde de bu hususta aşağıdaki gibi bir ifade yer almaktadır;

> "Türk Traktör sosyal işbirlikleri geliştirerek toplumsal fayda sağlamayı ve sürdürülebilir projeler gerçekleştirmeyi amaçlamakta ve bu doğrultuda örnek teşkil etmektedir. Sosyal sorumluluk bilincini tüm çalışanlarına aşılayan TürkTraktör gerçekleştirilen Ülkem İçin eğitimleri gibi sosyal sorumluluk projelerinde çalışanların kendisi, ailesi ve çevresine ulaşarak geniş kapsamlı katılım sağlanmasına ve projelerin sahiplenilmesine

öncelik vermektedir. Özellikle çocukların doğaya ilgisini ve çevre koruma bilincini geliştiren ve gençlerin eğitimine katkı sağlayan çeşitli çevre haftası etkinlikleri düzenlenerek farkındalık yaratılmaktadır. Gerçekleştirilen tüm sosyal sorumluluk faaliyetlerinde toplumun ihtiyaçlarına duyarlılık göstererek yanıt oluşturacak çözümler geliştirmek ve kurumsal vatandaşlık örneği sergilemek amaçlanmaktadır."

- Faaliyet raporlarında ve internet sitesinden alınan bilgilerden hareketle işletme her bir 4 yıl için bu kriterde olumlu olarak değerlendirilmiş ve "1" notunu almıştır.

2.2.1.6.Taş Ve Toprak Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 27 işletme bulunmaktadır. 27 işletmenin 19u her yıl için bu kriterde tam not almışken, 4 tanesi her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 7.

Taş ve Toprak Sektöründeki İşletmelerin Kurumsal Strateji, Yönetim ve Süreçler Kriterindeki Notları

KURUMSAL STRATEJİ, YÖNETİM VE SÜREÇLER / TAŞ ve TOPRAK SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
ADANA	1	1	1	1
AFYON	1	1	1	1
AKCNS	1	1	1	1
ANACM	1	1	1	1
ASLAN	0	0	1	1
BOLUC	1	1	1	1
BSOKE	0	0	0	0
BTCIM	0	0	0	0
BUCIM	0	0	1	1
CIMSA	1	1	1	1
CMBTN	1	1	1	1
CMENT	1	1	1	1
DENCM	1	1	1	1
DOGUB	0	0	0	0
ECYAP	1	1	1	1
EGSER	1	1	1	1
GOLTS	1	1	1	1
HZNDR	0	0	0	0
IZOCM	1	1	1	1
KONYA	1	1	1	1

KUTPO	1	1	1	1
MRDIN	1	1	1	1
NUHCM	1	1	1	1
TRKCM	1	1	0	0
UNYEC	1	1	1	1
USAK	1	1	1	1
NIBAS	0	1	1	1

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Şişecam (ANACM)**
  - Anadolu Cam Sanayi veya diğer adıyla Şişecam her bir 4 yılın faaliyet raporlarında adı geçen "Cam Yeniden Cam" projesiyle sosyal sorumluluk stratejisini ortaya koymuştur.
  - Ayrıca 2012 yılı faaliyet raporunda da aşağıdaki gibi bir ifadeye yer verilmiştir.

    "Şirketimiz, yasalara ve çevresel değerlere karşı sorumluluğunun bilincinde bir kurum olarak, gelecek kuşaklara yaşanabilir bir dünya bırakmanın gereğine inanmaktadır. Stratejik yönetimin temel unsurlarından biri olarak algıladığı bu yaklaşımı faaliyetlerinin her aşamasında dikkate almaktadır. Amacımız; Şirketimizde sürdürülen çevre koruma çalışmalarının, çevre yönetim sistemi anlayışıyla yürütülmesi ve tüm çalışanların desteği alınarak sürekli iyileşmenin sağlanmasıdır."

  - Bu bilgilerden hareketle Şişecam'ın belirgin bir sosyal sorumluluk stratejisi olduğu açıktır. İşletme her bir yıl için bu kriterde olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "1" notunu almıştır.

- **Haznedar Refrakter (HZNDR)**
  - İşletmenin 4 yıla ait faaliyet raporlarında sosyal sorumluluk stratejilerine ilişkin herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.

2.2.1.7 Tekstil Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 25 işletme bulunmaktadır. 27 işletmenin 15i her yıl için bu kriterde tam not almışken, 8i her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 8.
Tekstil Sektöründeki İşletmelerin Kurumsal Strateji, Yönetim ve Süreçler Kriterindeki Notları

KURUMSAL STRATEJİ, YÖNETİM VE SÜREÇLER / TEKSTİL SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
ARSAN	1	1	0	1
ATEKS	1	1	1	1
BERDN	0	0	0	0
BISAS	1	1	0	1
BOSSA	0	1	1	1
BOYP	1	1	1	1
BRMEN	1	1	1	1
DERIM	0	0	0	0
ESEMS	0	0	0	0
GEDIZ	0	0	0	0
KORDS	1	1	1	1
KRTEK	1	1	1	1
LUKSK	1	1	1	0
MEMSA	0	0	0	0
MNDRS	1	1	1	1
IHMAD	1	1	1	1
SKTAS	1	1	1	1
SNPAM	1	1	1	1
YATAS	1	1	1	1
YUNSA	1	1	1	1
DESA	1	1	1	1
BRKO	1	1	1	1
HATEK	1	1	1	1
BLCYT	0	0	0	0
DAGI	1	1	1	1

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Derimod (DERIM)**
  - İşletmenin 4 yıla ait faaliyet raporlarında sosyal sorumluluk stratejilerine ilişkin herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.

- **Lüks Kadife Ticaret Sanayi (LUKSK)**
  - İşletmenin 2015 yılı faaliyet raporunda sosyal sorumluluk stratejisine iilişkin herhangi bir bilgi bulunamamıştır. Bu sebeple işletme 2015 yılı için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.
  - 2012, 2013 ve 2014 yıllarındaki faaliyet raporlarında ise aşağıdaki ifadeye yer verilmiştir.

> "Şirket, sadece teknolojik gelişmişlik düzeyinin ön plana çıkarılmasıyla yetinmemekte olup, Kurumların ait oldukları topluma ve çevreye karşı sorumluluklarını göz ardı etmedikleri sürece rakiplerine karşı daha avantajlı konuma gelecekleri inancındadır. Çevreye verilen zararlarla ilgili herhangi bir dava açılmamıştır. Çalışanlarımızın aidiyet duygusunu yükseltmek, bir aile ortamı yaratmak amacıyla; her yıl muhtelif aktiviteler düzenlenmektedir. Çevreye saygılı ve tüm yasal mevzuatlara uygun olarak faaliyetlerimiz yerine getirilmektedir."

- Bu ifadeden hareketle, işletme 2012, 2013 ve 2014 yılları için olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "1" notunu almıştır.

2.2.2. Ekonomik Etki

İşletmelerin sosyal sorumluluk performanslarının ekonomik etkileri araştırılırken işletmelerin yıllık faaliyet raporlarında veya internet sitelerinde uygulamış oldukları projeler veya yürüttükleri çalışmaların varlığı incelenmiştir. Somut sosyal sorumluluk projeleri var ise, bu projelerin ekonomik bir etkiye sahip olup olmadığı sorgulanmıştır. Ekonomik etkinin var olup olmadığına projenin içeriği ve sonuçları incelenerek karar verilmiştir. TKSSD'nin endeksinden hareketle yaptığımız araştırmada metodoloji açıklamasında da yer verildiği gibi işletmeler, yürüttükleri sosyal sorumluluk projelerinde ekonomik bir etki sağlayabilmişler ise olumlu olarak nitelendirilmiş ve "1" notu verilerek kodlanmıştır. Ekonomik bir katkıda bulunmamışlar ise işletmeler bu kriter için olumsuz olarak nitelendirilmiş ve "0" notu ile kodlanmıştır. Daha sonrasında ise Ekonomik Etki kriterinin endeks ağırlığı olan "0,3" ile çarpılarak sonuç notu hesaplanmıştır.

2.2.2.1.Gıda Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 25 işletme bulunmaktadır. 25 işletmenin 9u her yıl için bu kriterde tam not almışken, 15i her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 9.
Gıda Sektöründeki İşletmelerin Ekonomik Etki Kriterindeki Notları

EKONOMİK ETKİ / GIDA SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
AEFES	1	1	1	1
ULKER	0	1	1	1
ALYAG	0	0	0	0
BANVT	0	0	0	0
DARDL	0	0	0	0
ERSU	0	0	0	0
FRIGO	0	0	0	0
KERVT	0	0	0	0
KNFRT	0	0	0	0
KRSTL	1	1	1	1
MERKO	0	0	0	0
PENGD	1	1	1	1
PETUN	1	1	1	1
PINSU	1	1	1	1
PNSUT	1	1	1	1
SELGD	0	0	0	0
TATGD	1	1	1	1
TBORG	0	0	0	0
TUKAS	0	0	0	0
MRTGG	0	0	0	0
CCOLA	1	1	1	1
EKIZ	0	0	0	0
AVOD	0	0	0	0
OYLUM	0	0	0	0
KRSAN	0	0	0	0

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Ülker (ULKER)**
  - Ülker "TEMA Vakfı'yla birlikte yürütülen "El Koyun" projeleri olmuştur. Türkiye'deki tarım alanlarının, bilinçsizce yok edilmesine karşı kurulan ve TEMA Vakfı'nın da kurucuları arasında yer alan Ülker, vakfın yürüttüğü "El Koyun Projesi" kapsamında üç köyün kalkınmasına destek olmuştur." 2013, 2014 ve 2015 yılları faaliyet raporlarında bahsedilen "El Koyun" projesi üç köyün kalkınmasına sağladığı katkılardan ötürü ekonomik etkiye sahip

olduğuna karar verilmiştir. Bu yüzden işletme bahsi geçen 3 yıl için ekonomik etki kriterinde olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "1" notunu almıştır.

- Fakat 2012 yılı için ekonomik etkiye sahip herhangi bir proje bulunamadığından işletme bu yıl için olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.

- **Dardanel (DARDL)**
  - İşletmenin 4 yıla ait faaliyet raporlarında sosyal sorumluluk herhangi bir sosyal sorumluluk projesine ilişkin bilgiye ve dolayısıyla ekonomik etkiye rastlanmamıştır. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.

2.2.2.2.Kağıt ve Basım Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 19 firma bulunmaktadır. 19 firma arasından 6sı her yıl için bu kriterde tam not alırken, 10 tanesi her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 10.
Kağıt- Basım Sektöründeki İşletmelerin Ekonomik Etki Kriterindeki Notları

EKONOMİK ETKİ / KAĞIT – BASIM SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
BAKAB	0	0	0	1
DENTA	0	0	0	0
DOBUR	1	1	1	1
DURDO	0	0	0	0
HURGZ	1	1	1	1
IPEKE	0	0	0	0
KAPLM	0	0	0	0
KARTN	1	1	1	1
DGZTE	1	1	1	1
OLMIP	1	0	0	0
TIRE	0	0	0	0
VKING	1	1	1	1
ALKA	1	1	1	1
KOZAA	0	1	1	1
IHGZT	0	0	0	0
SAMAT	0	0	0	0
MATAS	0	0	0	0
TARAF	0	0	0	0
PRZMA	0	0	0	0

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Kartonsan (KARTN)**
  - Kartonsan iş faaliyetlerini sürdürdüğü bölgede eğitime katkıda bulunmak amacıyla yaptığı projelerle okul yaptırılması ve bu okullara destek sağlanması gibi projeler yürütmektedir. Örneğin 2015 faaliyet raporunda geçen bilgiye göre

    > "Kartonsan İlköğretim Okulu – Kullar Köyü, Kocaeli Kartonsan Fabrikası'nın faaliyet gösterdiği Kocaeli'nin Kullar Köyü'nde bulunan Kartonsan İlköğretim Okulu'na desteğini sürdürmektedir."

  - Onun haricinde 2012 yılı faaliyet raporunda aşağıdaki bilgiye rastlanmıştır.

    > **"**Başiskele Mevkii İlköğretim Okulu Projesi Kartonsan Fabrikası'nın yer aldığı Kocaeli, Başiskele mevkiinde İlköğretim Okulu binasının inşası 2012 yılında tamamlanmıştır"

  - Bunlara ek olarak 2013 ve 2014 yılı faaliyet raporlarında şirketin sosyal yardımlarına ilişkin aşağıdaki bilgiye ulaşılmıştır.

    > "Şirketimiz, ayrıca üretim tesislerinin bulunduğu bölgede bulunan spor kulüplerine, belediyelere, kamu kurumlarına, dernek ve vakıflara sosyal amaçlı yardım sağlamaktadır"

  - Tüm bu verilerden hareketle işletme her bir yıl için bu kriterde olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "1" notunu almıştır.

- **İhlas Gazetecilik (IHGZT)**
  - İhlas Gazetecilik'in söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporlarında ekonomik etkiye sahip herhangi bir proje bilgisine veya sosyal yardım ifadesine rastlanmamıştır. Bu sebeple Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.

2.2.2.3.Kimya Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 25 işletme bulunmaktadır. 25 işletmenin 13ü her yıl için bu kriterde tam not alırken, 7si her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 11.
Kimya Sektöründeki İşletmelerin Ekonomik Etki Kriterindeki Notları

EKONOMİK ETKİ / KİMYA SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
AKSA	1	1	1	1
ALKIM	0	0	0	0
AYGAZ	1	1	1	1
BAGFS	1	1	1	1
BRISA	1	1	1	1
CBSBO	0	0	0	0
DEVA	1	0	0	0
ECILC	1	1	1	1
EGGUB	0	0	0	0
EGPRO	0	1	1	1
EPLAS	0	0	0	0
GOODY	0	1	1	1
GUBRF	1	1	1	1
HEKTS	0	0	0	0
MRSHL	0	0	0	0
PETKM	1	1	1	1
PIMAS	1	1	1	1
PTOFS	1	1	1	1
SASA	1	1	1	1
SODA	1	1	1	1
TRCAS	1	1	1	1
TUPRS	1	1	1	1
DYOBY	1	1	1	1
BRKSN	0	0	0	0
ACSEL	0	0	0	0

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Gübretaş (GUBRF)**
  - Gübretaş'ın internet sitesi ve 4 yıla ait yıllık faaliyet raporlarından alınan bilgilere göre

    "GÜBRETAŞ, kuruluşunun 60. yıldönümü anısına sosyal sorumluluk çerçevesinde Hatay ve Kocaeli illerine birer okul binası yaptırma kararı almıştı. Hatay'ın İskenderun ilçesindeki 1920 öğrenci

kapasiteli GÜBRETAŞ Ortaokulu, 2013 yılında törenle açılarak bölgenin en dikkat çeken okullarından biri haline geldi. Kocaeli'nin Başiskele ilçesinde inşası tamamlanan 24 derslikli ve 720 öğrenci kapasiteli GÜBRETAŞ İlkokulu ise 2014 tamamlanarak eğitimin hizmetine sunuldu."

- Onun dışında 2007 yılında başlattıkları proje ile her yıl annesi babası çiftçi olan ziraat fakültesi öğrencilerine sağladıkları burs olanakları da mevcuttur.
- Yukarıda bahsedilen bilgilere istinaden Gübretaş'ın bu projeleri eğitime ekonomik bir katkıda bulunduğuna bir işaret olduğuna karar verilmiştir. Bu sebeple işletme her bir yıl için bu kriterde olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "1" notunu almıştır.

- **Acıpayam Selüloz (ACSEL)**
  - İşletmenin söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporlarında ekonomik etkiye sahip herhangi bir proje bilgisine veya sosyal yardım ifadesine rastlanmamıştır. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.

2.2.2.4.Ana Metal Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 14 işletme bulunmaktadır. 14 işletmenin 6sı her yıl için bu kriterde tam not alırken, 5i her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 12.
Ana Metal Sektöründeki İşletmelerin Ekonomik Etki Kriterindeki Notları

EKONOMİK ETKİ / ANA METAL SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
BRSAN	1	1	1	1
BURCE	0	0	0	0
CELHA	1	1	1	1
CEMTS	0	0	0	0
DMSAS	0	0	0	0
COMDO	0	0	0	0
ERBOS	0	1	0	0
EREGL	1	1	1	1
IZMDC	0	0	1	1
KRDMA	1	1	0	1

SARKY	1	1	1	1
BURVA	1	1	1	1
CEMAS	0	1	1	1
OZBAL	0	0	0	0

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Borusan (BRSN)**
  - Borusan 2012 yılından itibaren kadın ve erkek için fırsat eşitliğini desteklemektedir. Buna istinaden "Annemin İşi Benim Geleceğim" projesi ile 10 ildeki 10 organize sanayi bölgesinde (OSB) "Borusan Neşe Fabrikası" adıyla, 0-6 yaş grubu çocuklara yönelik kreş ve gündüz bakım evleri açıyor. Borusan Neşe Fabrikaları'nın, çocuklarının bakımı nedeniyle çalışma imkanı bulamayan kadınların hayatını kolaylaştırması ve bu çerçevede Türkiye ekonomisinde nitelikli kadın işgücünün katkısının artırılması hedefleniyor.
  - Ayrıca Borusan tarafından 2014 yılında Borusan çalışanlarının girişimiyle, Soma'da yaşanan maden faciasının ertesi günü, mağdur olan madenci ailelerine destek olmak için "Borusan Soma Dayanışma Fonu" adı altında bir bağış kampanyası başlatıldı
  - Yukarıdaki bilgilerden hareketle bu projelerin ekonomik bir etkiye sahip olduğuna karar verilmiştir. Bu sebeple işletme her bir yıl için bu kriterde olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "1" notunu almıştır.
- **Özbal Çelik Boru (OZBAL)**
  - İşletmenin söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporlarında ekonomik etkiye sahip herhangi bir proje bilgisine veya sosyal yardım ifadesine rastlanmamıştır. Bu sebeple Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.

2.2.2.5.Metal Eşya Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 27 işletme bulunmaktadır. 27 işletme 13ü her yıl için bu kriterde tam not alırken, 8i her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 13.
Metal Eşya Sektöründeki İşletmelerin Ekonomik Etki Kriterindeki Notları

EKONOMİK ETKİ / METAL EŞYA SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
ALCAR	0	0	0	0
ARCLK	1	1	1	1
ASUZU	0	1	1	1
BFREN	1	1	1	1
BSHEV	1	1	1	1
DITAS	1	1	1	1
EGEEN	0	0	0	0
EMKEL	0	0	0	0
EMNIS	0	0	0	0
FMIZP	0	0	0	0
FROTO	1	1	1	1
IHEVA	0	0	0	0
KARSN	1	1	1	1
KLMSN	0	0	1	0
MAKTK	0	0	0	0
OTKAR	1	1	1	1
PARSN	1	1	1	1
PRKAB	1	1	1	1
TOASO	1	1	1	1
TUDDF	0	0	0	0
VESTL	1	1	1	1
GEREL	0	1	1	1
TTRAK	1	1	1	1
VESBE	1	1	1	1
SILVR	1	1	0	0
KATMR	1	1	0	1
JANTS	0	1	0	1

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Alarko Carrier (ALCAR)**
  - İşletmenin söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporlarında ekonomik etkiye sahip herhangi bir proje bilgisine veya sosyal yardım ifadesine rastlanmamıştır. Bu sebeple Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde

olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.

- **Ford Otosan (FROTO)**
  - İşletmenin 4 yıla ait faaliyet raporlarında aşağıdaki ifade ile sosyal sorumluluk projelerine ekonomik katkı ve destekte bulundukları açıkça belirtilmiş ve her yıla ait faaliyet raporlarında o yıl içinde yaptıkları maddi katkılar belgelenmiştir.

> "Gerek Şirket, gerekse çalışanlar olarak ülkemizin temel ihtiyacı olan eğitim, sağlık, çevre ve kültür alanlarında çok sayıda sosyal sorumluluk projesine destek vermekteyiz. Bunlardan yüksek bütçeli olanlar genellikle Vehbi Koç Vakfı'nın önderliğinde hayata geçirilmektedir**."**

  - Bu ifadelerden hareketle işletmenin sosyal sorumluluk faaliyetlerin ekonomik bir etkiye sahip olduğu açıktır. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "1" notunu almıştır.

2.2.2.6.Taş ve Toprak Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 27 işletme bulunmaktadır. 27 işletmenin 13ü her yıl için bu kriterde tam not alırken, 6sı her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 14.
Taş ve Toprak Sektöründeki İşletmelerin Ekonomik Etki Kriterindeki Notları

EKONOMİK ETKİ / TAŞ ve TOPRAK SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
ADANA	0	0	1	0
AFYON	1	1	1	1
AKCNS	1	1	1	1
ANACM	0	1	1	1
ASLAN	0	0	1	1
BOLUC	1	1	1	1
BSOKE	1	1	1	1
BTCIM	1	1	1	1
BUCIM	1	1	1	1
CIMSA	1	1	1	1
CMBTN	0	0	0	0

CMENT	0	0	0	0
DENCM	0	0	0	0
DOGUB	0	0	0	0
ECYAP	1	1	1	1
EGSER	1	1	1	1
GOLTS	1	1	1	1
HZNDR	0	0	0	0
IZOCM	1	1	1	1
KONYA	0	0	0	0
KUTPO	0	1	1	1
MRDIN	1	1	1	1
NUHCM	1	1	1	1
TRKCM	0	0	0	1
UNYEC	0	1	1	1
USAK	0	0	1	1
NIBAS	0	1	1	1

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Aslan Çimento (ASLAN)**
  - Aslan Çimento faaliyet raporlarında yazan bilgilere göre;

" Bölge insanı için yaklaşık 3 kuşaktır en önemli istihdam kaynağı olmuş, sosyal ve ekonomik gelişmenin cazibe merkezi haline gelmiştir. Aslan Çimento A.Ş., eğitim, kültür ve sağlık konulu sosyal sorumluluk çalışmalarını doğrudan yaptığı katkı ve yardımların yanısıra, 1995 yılında kurulan Eğitim Sağlık Kültür Vakfı aracılığıyla da yürütmektedir.

Aslan Çimento Darıca İlköğretim Okulu, Aslan Çimento Darıca Endüstri Meslek Lisesi, Aslan Çimento Darıca Kreşi, ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı ve Toplum Gönüllüleri Vakfı (TOG) gibi çeşitli sivil toplum kuruluşlarıyla yürütülen ortak projeler, bu çalışmalara örnektir.

Şirketimiz her yıl çevre okul öğrencilerine giysi ve kırtasiye yardımı yapmakta, ayrıca doğal afet vb özel durumlarda şirket kaynakları ve çalışan katkılarıyla yardımlarda bulunmaktadır"

- Ayrıca 2014 yılı faaliyet raporuna göre "2014 yılında Aslan Çimento ve Türk Böbrek Vakfı işbirliği ile bölge halkı, yerel yöneticiler, öğretmenler ve öğrencilerin katılımıyla böbrek sağlığı seminerleri yapıldı. Bu etkinlik kapsamında Farabi Devlet Hastanesine Hemodiyaliz Cihazı bağışlanmıştır."
- Bu ifadelerden hareketle işletmenin sosyal sorumluluk faaliyetlerin ekonomik bir etkiye sahip olduğu açıktır. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "1" notunu almıştır.

- **Çimbeton (CMBTN)**
  - İşletmenin söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporlarında ekonomik etkiye sahip herhangi bir proje bilgisine veya sosyal yardım ifadesine rastlanmamıştır. Bu sebeple Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.

2.2.2.7.Tekstil Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 25 işletme bulunmaktadır. 27 işletmenin 11i her yıl için bu kriterde tam not alırken, 13ü her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 15.

Tekstil Sektöründeki İşletmelerin Ekonomik Etki Kriterindeki Notları

EKONOMİK ETKİ / TEKSTİL SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
ARSAN	0	0	0	0
ATEKS	1	1	1	1
BERDN	0	0	0	0
BISAS	0	0	0	1
BOSSA	0	1	1	1
BOYP	1	1	1	1
BRMEN	0	0	0	0
DERIM	0	0	0	0
ESEMS	0	0	0	0
GEDIZ	0	0	0	0
KORDS	1	1	1	1
KRTEK	1	1	1	1
LUKSK	0	0	0	1
MEMSA	0	0	0	0
MNDRS	1	1	1	1

IHMAD	0	0	0	0
SKTAS	1	1	1	1
SNPAM	0	0	0	0
YATAS	1	1	1	1
YUNSA	1	1	1	1
DESA	1	1	1	1
BRKO	1	1	1	1
HATEK	0	0	0	0
BLCYT	0	0	0	0
DAGI	1	0	1	1

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **BOSSA Tekstil / HUGO BOSS (BOSSA)**
  - Bossa Tekstil'in 2013, 2014 ve 2015 yıllarına ait faaliyet raporlarındaki bilgilere göre ;

    "Bossa tarafından gönderilen 588 kilogram kumaş, 30 Mart 2015 tarihinde Çok Amaçlı Toplum Merkezi (ÇATOM) tarafından teslim alındı.

    Dönem içerisinde kamuya yararlı kurum ve kuruluşlara toplam 1.876 TL bağış yapılmıştır."

    "2014 yılında Bossa, Çok Amaçlı Toplum Merkezi'ne (ÇATOM) 1032,5 kilo kumaş göndermiştir."

    "2013 yılı içerisinde kamuya yararlı kurum ve kuruluşlara toplam 23.738 TL bağış yapılmıştır."

  - Bu 3 yılın aksine 2012 yılı için ekonomik etkiye sahip bir sosyal sorumluluk projesine rastlanmamıştır. Bu sebeple işletme 2012 yılı için olumsuz değerlendirilmiş ve "0" notunu almıştır. 2013, 2014 ve 2015 yılları için ise olumlu değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "1" notunu almıştır.
- **Sönmez Pamuklu Sanayi (SNPAM)**
  - İşletmenin söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporlarında ekonomik etkiye sahip herhangi bir proje bilgisine veya sosyal yardım ifadesine rastlanmamıştır. Bu sebeple Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde

olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.

2.2.3. Sosyal Etki

İşletmelerin sosyal sorumluluk performanslarının sosyal etkileri araştırılırken işletmelerin yıllık faaliyet raporlarında veya internet sitelerinde uygulamış oldukları projeler veya yürüttükleri çalışmaların varlığı incelenmiştir. Somut sosyal sorumluluk projeleri var ise, bu projelerin sosyal bir etkiye sahip olup olmadığı sorgulanmıştır. Sosyal etkinin var olup olmadığına projenin içeriği ve sonuçları incelenerek karar verilmiştir. TKSSD'nin endeksinden hareketle yaptığımız araştırmada metodoloji açıklamasında da yer verildiği gibi işletmeler, yürüttükleri sosyal sorumluluk projelerinde sosyal bir etki sağlayabilmişler ise olumlu olarak nitelendirilmiş ve "1" notu verilerek kodlanmıştır. Sosyal bir katkıda bulunmamışlar ise işletmeler bu kriter için olumsuz olarak nitelendirilmiş ve "0" notu ile kodlanmıştır. Daha sonrasında ise Sosyal Etki kriterinin endeks ağırlığı olan "0,3" ile çarpılarak sonuç notu hesaplanmıştır.

2.2.3.1.Gıda Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 25 işletme bulunmaktadır. 25 işletmenin 10u her yıl için bu kriterde tam not alırken, 15i her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 16.
Gıda Sektöründeki İşletmelerin Sosyal Etki Kriterindeki Notları

SOSYAL ETKİ / GIDA SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
AEFES	1	1	1	1
ULKER	1	1	1	1
ALYAG	0	0	0	0
BANVT	1	1	1	1
DARDL	0	0	0	0
ERSU	0	0	0	0
FRIGO	0	0	0	0
KERVT	0	0	0	0
KNFRT	0	0	0	0
KRSTL	1	1	1	1
MERKO	0	0	0	0
PENGD	1	1	1	1
PETUN	1	1	1	1
PINSU	1	1	1	1

PNSUT	1	1	1	1
SELGD	0	0	0	0
TATGD	1	1	1	1
TBORG	0	0	0	0
TUKAS	0	0	0	0
MRTGG	0	0	0	0
CCOLA	1	1	1	1
EKIZ	0	0	0	0
AVOD	0	0	0	0
OYLUM	0	0	0	0
KRSAN	0	0	0	0

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Banvit (BANVT)**
  - Banvit 'in internet sitesinde sosyal sorumluluk başlığı altında bulunan bilgilere göre aşağıdaki projeleri yürütmektedir.
    - Akıllı Çocuk Sofrası
    - Banvit Jr. NBA Cup
    - Düşler Akademisi
    - İyiliğiniz İçin Sağlığınız İçin
    - Kızlar Banvit'le Okula
  - Bu projelerin içerikleri incelediğinde hepsinin sosyal etkisi bulunan projeler olduğu açıkça görülmektedir. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "1" notunu almıştır.
- **Selçuk Gıda (SELGD)**
  - İşletmenin söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporlarında sosyal etkiye sahip herhangi bir proje bilgisine rastlanmamıştır. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.

2.2.3.2.Kağıt ve Basım Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 164 işletme arasından 19 işletme bulunmaktadır. 19 işletmenin 6sı her yıl için bu kriterde tam not alırken, 11i her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 17.
Kağıt ve Basım Sektöründeki İşletmelerin Sosyal Etki Kriterindeki Notları

SOSYAL ETKİ / KAĞIT - BASIM SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
BAKAB	0	0	0	1
DENTA	0	0	0	0
DOBUR	1	1	1	1
DURDO	0	0	0	0
HURGZ	1	1	1	1
IPEKE	0	0	0	0
KAPLM	0	0	0	0
KARTN	1	1	1	1
DGZTE	1	1	1	1
OLMIP	1	0	0	0
TIRE	0	0	0	0
VKING	1	1	1	1
ALKA	1	1	1	1
KOZAA	0	0	0	0
IHGZT	0	0	0	0
SAMAT	0	0	0	0
MATAS	0	0	0	0
TARAF	0	0	0	0
PRZMA	0	0	0	0

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Doğan Gazetecilik (DGZTE)**
    - Doğan Gazetecilik'in 2005 yılında başlattığı ve 2015 yılı da dahil olm ak üzere söz konusu yıllara ait faaliyet raporlarında söz edilen "Baba Beni Okula Gönder" kampanyası sosyal etkiye sahip sosyal sorumluluk projesine bir örnektir. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "1" notunu almıştır.
- **Mataş Matbaacılık (MATAS)**
    - İşletmenin söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporlarında sosyal etkiye sahip herhangi bir proje bilgisine rastlanmamıştır. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.

2.2.3.3.Kimya Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 25 işletme bulunmaktadır. 25 işletmenin 13ü her yıl için bu kriterde tam not alırken, 7si her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 18.
Kimya Sektöründeki İşletmelerin Sosyal Etki Kriterindeki Notları

SOSYAL ETKİ / KİMYA SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
AKSA	1	1	1	1
ALKIM	1	1	1	1
AYGAZ	1	1	1	1
BAGFS	1	1	1	1
BRISA	1	1	1	1
CBSBO	0	0	0	0
DEVA	1	0	0	0
ECILC	1	1	1	1
EGGUB	0	0	0	0
EGPRO	0	1	1	1
EPLAS	0	0	0	0
GOODY	0	1	1	1
GUBRF	1	1	1	1
HEKTS	0	0	0	0
MRSHL	0	0	0	0
PETKM	1	1	1	1
PIMAS	0	0	0	0
PTOFS	1	1	1	1
SASA	0	1	0	0
SODA	1	1	1	1
TRCAS	1	1	1	1
TUPRS	1	1	1	1
DYOBY	1	1	1	1
BRKSN	0	0	0	0
ACSEL	0	0	0	0

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Aksa Akrilik Kimya (AKSA)**
  - Aksa Akrilik Kimya'nın söz konusu yıllara ilişkin yıllık faaliyet raporlarında yazan aşağıdaki ifadeler sosyal etkiye sahip projelere örnek olarak kabul edilmiştir.
    - "Kan Bağışına Devam Sosyal sorumluluğu kurumsal kültürünün bir parçası olarak benimseyen Aksa, yılda iki defa Yalova Kızılay Şubesi ile ortaklaşa "Kan Bağışı Kampanyası" yürütmektedir.

2015 yılında da Aksa çalışanlarının gönüllü katılımıyla Kan Bağışı Kampanyası organize edilmiştir."

- "2014 yılında Aksa Akrilik, Yalovalı çocukların 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nı Rio 2 filmi ile kutladı. 23 Nisan Çarşamba günü 5 - 13 yaş arasındaki Yalovalı çocuklar Cinetime Özdilek sinemasında 3D "Rio 2" filmini 10:45, 12:45, 14:45, 16:45 ve 18:45 seanslarında ücretsiz olarak izledi. Yaklaşık 1000 çocuğa ulaşılan etkinlikte, çocukları palyaçolar karşılarken, gösterimler süresince çeşitli ikramlar da yapıldı."
- "Şirket'in büyük bir önem atfettiği Aksa Halk Okulu projesi kapsamında Aksa yöneticileri, gönüllü çalışanlar ve uzmanlardan oluşan bir ekip, her yıl üretim tesislerinin yakınındaki farklı bir köye bilgilendirme ziyaretinde bulunmaktadır. Alanında uzman kişilerden oluşan bir ekip, köy halkına sağlıklı beslenme, keneden ve ev kazalarından korunma yöntemleri, anne-çocuk sağlığı, çevrenin korunması, sosyal haklar, tarımda iyi uygulamalar gibi konularda eğitim vererek kırsal kalkınmaya destek olmaya çalışmaktadır. (2012 yılı faaliyet raporu)"

- Bunlara ek olarak 2013 yılında da Açık Kapı ile İletişimde Şeffaflığa Devam ve Kan Bağışına Devam projeleri yürütülmüştür.
- Yukarıda bahsedilen projelerden hareketle işletme her yıl için bu kriterde olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "1" notunu almıştır.

- **Egeplast Plastik (EPLAS)**
  - İşletmenin söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporlarında sosyal etkiye sahip herhangi bir proje bilgisine rastlanmamıştır. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.

2.2.3.4.Ana Metal Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 14 işletme bulunmaktadır. 14 işletmenin 3ü her yıl için bu kriterde tam not alırken, 10u her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 19.
Ana Metal Sektöründeki İşletmelerin Sosyal Etki Kriterindeki Notları

SOSYAL ETKİ / ANA METAL SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
BRSAN	1	1	1	1
BURCE	0	0	0	0
CELHA	0	0	0	0
CEMTS	0	0	0	0
DMSAS	0	0	0	0
COMDO	0	0	0	0
ERBOS	0	0	0	0
EREGL	1	1	1	1
IZMDC	0	0	0	0
KRDMA	0	1	1	1
SARKY	1	1	1	1
BURVA	0	0	0	0
CEMAS	0	0	0	0
OZBAL	0	0	0	0

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Demisaş (DMSAS)**
  - İşletmenin söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporlarında sosyal etkiye sahip herhangi bir proje bilgisine rastlanmamıştır. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.

- **Kardemir (KRDMA)**
  - İşletmenin 4 yıllık faaliyet raporlarında sosyal etkiye sahip aşağıdaki örnek projeler yer almaktadır.
    - 2. Uluslararası Demir Çelik Sempozyumu
    - Türk Kızılayı ile Kan Bağışı kampanyası
    - "2014 yılında Kardemir Eğitim ve Kültür Merkezi açılışı
    - "Karabük Üniversitesi Demir Çelik Demir Çelik Enstitüsü ve AR-GE Merkezi'nin açılması
  - Yukarıdaki örnek projelerden hareketle işletme her yıl için bu kriterde olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "1" notunu almıştır.

2.2.3.5.Metal Eşya Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 27 işletme bulunmaktadır. 27 işletmenin 9u her yıl için bu kriterde tam not alırken, 14ü her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 20.
Metal Eşya Sektöründeki İşletmelerin Sosyal Etki Kriterindeki Notları

SOSYAL ETKİ / METAL EŞYA SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
ALCAR	0	0	0	0
ARCLK	1	1	1	1
ASUZU	0	1	1	1
BFREN	0	0	0	0
BSHEV	1	1	1	1
DITAS	0	0	0	0
EGEEN	0	0	0	0
EMKEL	0	0	0	0
EMNIS	0	0	0	0
FMIZP	0	0	0	0
FROTO	1	1	1	1
IHEVA	0	0	0	0
KARSN	0	0	0	0
KLMSN	0	0	0	0
MAKTK	0	0	0	1
OTKAR	1	1	1	1
PARSN	0	0	0	0
PRKAB	1	1	1	1
TOASO	1	1	1	1
TUDDF	0	0	0	0
VESTL	1	1	1	1
GEREL	0	0	0	0
TTRAK	1	1	1	1
VESBE	1	1	1	1
SILVR	1	1	0	0
KATMR	0	0	0	0
JANTS	0	1	0	1

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Arçelik (ARCLK)**
  - Arçelik faaliyet raporlarında ayrıntılı şekilde de ifade ettiği gibi kültür-sanat, spor ve toplum konularında sosyal etkiye sahip bir çok projeye imza atmıştır. Aşağıda bazı örnek projelere yer verilmiştir.
    - Ülkem İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Destekliyorum – Türkiye

- HeforShe Kampanyası
- Çalışanlara Yönelik Bilgilendirme Seminerleri
- Gönüllü Elçi Bayi Eğitimleri
- G(irls)20 Zirvesi

▪ Ülkem İçin Engel Tanımıyorum – Türkiye
▪ Arçelik AŞ Arama ve Kurtarma Ekibi – Türkiye
▪ Beko - Beşiktaş Profesyonel Futbol A Takımı
▪ Beko Basketball Bundesliga – Almanya
▪ Beko Basketbol Ligi – İtalya
▪ Darülaceze Hayat Okulu Projesi'ne Destek

o Bu örnek projelerden hareketle işletmenin sosyal sorumluluk faaliyetlerinin sosyal bir etkiye sahip olduğu açıkça görülmektedir. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "1" notunu almıştır.

- **Gersan Elektrik (GEREL)**

o İşletmenin söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporlarında sosyal etkiye sahip herhangi bir proje bilgisine rastlanmamıştır. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.

2.2.3.6.Taş ve Toprak Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 27 işletme bulunmaktadır. 27 işletmenin 7si her yıl için bu kriterde tam not alırken, 16sı her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 21.
Taş ve Toprak Sektöründeki İşletmelerin Sosyal Etki Kriterindeki Notları

SOSYAL ETKİ / TAŞ ve TOPRAK SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
ADANA	0	0	0	0
AFYON	0	0	0	0
AKCNS	1	1	1	1
ANACM	0	1	1	1
ASLAN	0	0	1	1
BOLUC	1	1	1	1
BSOKE	0	0	0	0
BTCIM	0	0	0	0

BUCIM	0	0	1	1
CIMSA	1	1	1	1
CMBTN	0	0	0	0
CMENT	0	0	0	0
DENCM	0	0	0	0
DOGUB	0	0	0	0
ECYAP	1	1	1	1
EGSER	0	0	0	0
GOLTS	0	0	0	0
HZNDR	0	0	0	0
IZOCM	0	0	1	1
KONYA	0	0	0	0
KUTPO	1	1	1	1
MRDIN	1	1	1	1
NUHCM	1	1	1	1
TRKCM	0	0	0	0
UNYEC	1	1	1	0
USAK	0	0	0	0
NIBAS	0	0	0	0

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Adana Çimento (ADANA)**
  - İşletmenin söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporlarında sosyal etkiye sahip herhangi bir proje bilgisine rastlanmamıştır. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.
- **İzocam (IZOCM)**
  - İzocam'ın 2014 ve 2015 yıllarına ilişkin faaliyet raporlarına ait bilgilere göre sosyal etkiye sahip aşağıdaki projelere ulaşılmıştır.
    - İzocam Yalıtım Eğitim Merkezi (İYEM) yalıtıma ilgi duyan herkese hizmet vermektedir.
    - OZİ Projesi yalıtımın önemi ve küresel ısınmayla ilgili çocukları bilgilendirmeye yöneliktir.
    - "Üniversite Öğrencileri Yalıtım Yarışması"
  - 2012 ve 2013 yıllarına ait faaliyet raporlarında ise sosyal etkiye sahip bir proje bilgisine rastlanmamıştır.
  - Bu sebeple işletme 2012 ve 2013 yılları için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilip "0" notunu alırken, 2014 ve 2015 yılları için olumlu olarak değerlendirilerek "1" notunu almıştır.

2.2.3.7.Tekstil Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 25 işletme bulunmaktadır. 27 işletmenin 5i her yıl için bu kriterde tam not alırken, 20si her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 22.
Tekstil Sektöründeki İşletmelerin Sosyal Etki Kriterindeki Notları

SOSYAL ETKİ / TEKSTİL SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
ARSAN	0	0	0	0
ATEKS	0	0	0	0
BERDN	0	0	0	0
BISAS	0	0	0	0
BOSSA	0	0	1	1
BOYP	1	1	1	1
BRMEN	0	0	0	0
DERIM	0	0	0	0
ESEMS	0	0	0	0
GEDIZ	0	0	0	0
KORDS	1	0	0	1
KRTEK	1	1	1	1
LUKSK	0	0	0	0
MEMSA	0	0	0	0
MNDRS	1	1	1	1
IHMAD	0	0	0	0
SKTAS	0	0	0	0
SNPAM	0	0	0	0
YATAS	0	0	0	0
YUNSA	1	1	1	1
DESA	0	0	0	0
BRKO	0	0	0	0
HATEK	0	0	0	0
BLCYT	0	0	0	0
DAGI	0	0	0	0

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Altınyıldız Mensucat ve Konfeksiyon / Boyner Grup (ALTIN)**
    - Altınyıldız'ın 4 yıla ilişki faaliyet raporları incelendiğinde sosyal etkiye sahip olduğu düşünülen aşağıdaki proje bilgilerine ulaşılmıştır.
        - Özel Sektör Gönüllüleri Derneği iş birliği ile "Meslek Lisesi Koçluk Programı"
        - Nar Taneleri: Güçlü Genç Kadınlar Mutlu Yarınlar

        - "En Güzel Kek Benim Kekim"
        - Kitap kampanyası ile 4 ilköğretim okuluna 1500 kitap
    - Bu örnek projelerden hareketle işletmenin sosyal sorumluluk faaliyetlerinin sosyal bir etkiye sahip olduğu açıkça görülmektedir. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "1" notunu almıştır.

- **Söktaş Tekstil (SKTAS)**
    - İşletmenin söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporlarında sosyal etkiye sahip herhangi bir proje bilgisine rastlanmamıştır. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.

2.2.4. Çevresel Etki

İşletmelerin sosyal sorumluluk performanslarının çevresel etkileri araştırılırken işletmelerin yıllık faaliyet raporlarında veya internet sitelerinde uygulamış oldukları projeler veya yürüttükleri çalışmaların varlığı incelenmiştir. Somut sosyal sorumluluk projeleri var ise, bu projelerin çevresel bir etkiye sahip olup olmadığı sorgulanmıştır. Çevresel etkinin var olup olmadığına projenin içeriği ve sonuçları incelenerek karar verilmiştir. TKSSD'nin endeksinden hareketle yaptığımız araştırmada metodoloji açıklamasında da yer verildiği gibi işletmeler, yürüttükleri sosyal sorumluluk projelerinde çevresel bir etki sağlayabilmişler ise olumlu olarak nitelendirilmiş ve "1" notu verilerek kodlanmıştır. Çevresel bir katkıda bulunmamışlar ise işletmeler bu kriter için olumsuz olarak nitelendirilmiş ve "0" notu ile kodlanmıştır. Daha sonrasında ise Çevresel Etki kriterinin endeks ağırlığı olan "0,25" ile çarpılarak sonuç notu hesaplanmıştır.

2.2.4.1.Gıda Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 25 işletme bulunmaktadır. 25 işletmenin 9u her yıl için bu kriterde tam not alırken, 13ü her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 23.
Gıda Sektöründeki İşletmelerin Çevresel Etki Kriterindeki Notları

ÇEVRESEL ETKİ / GIDA SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
AEFES	1	1	1	1
ULKER	0	1	1	1
ALYAG	0	0	0	0
BANVT	0	0	0	0
DARDL	0	0	0	0
ERSU	0	0	0	0
FRIGO	0	0	0	0
KERVT	0	0	0	0
KNFRT	0	0	0	0
KRSTL	1	1	1	1
MERKO	0	0	0	0
PENGD	0	0	0	0
PETUN	1	1	1	1
PINSU	1	1	1	1
PNSUT	1	1	1	1
SELGD	1	1	1	1
TATGD	1	1	1	1
TBORG	1	0	1	1
TUKAS	1	1	1	1
MRTGG	0	0	0	0
CCOLA	1	1	1	1
EKIZ	1	0	0	0
AVOD	0	0	0	0
OYLUM	0	0	0	0
KRSAN	0	0	0	0

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Konfrut Gıda (KNFRT)**
    - İşletmenin söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporlarında çevresel etkiye sahip herhangi bir proje bilgisine rastlanmamıştır. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.
- **Pınar Su (PINSU)**
    - Pınar Su söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporları incelendiğinde ÇEVKO ile işbirliği içerisinde olduğu görülmektedir.
    - Faaliyet raporlarında geçen ifadeye göre

- "Ambalaj atıklarının geri toplanması ve değerlendirilmesi sorumluluğunu Çevre Koruma ve Ambalaj Atıkları Değerlendirme Vakfı'na (ÇEVKO) devreden Pınar Su, bu işbirliği çerçevesinde atıkların kaynağında ayrı toplanması, geri dönüştürülmesi ve geri kazanılması konularında tüketicilere ve belediyelere yönelik eğitim faaliyetleri düzenliyor. Pınar Su, sattığı ürünlerin ambalajının tekrar kullanılabilir ve geri dönüştürülebilir özellikte olmasını hedeflerken, üretim ve kullanım sonrasında da en az atık üretecek ve çevreye en az zarar verecek ambalaj malzemesi kullanıyor."

  - Sonuç olarak Pınar Su ve Çevko işbirliği çevresel etkiye sahip bir sosyal sorumluluk projesi olarak kabul edilmektedir. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "1" notunu almıştır.

2.2.4.2.Kağıt ve Basım Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 19 işletme bulunmaktadır. 19 işletmenin 10u her yıl için bu kriterde tam not alırken, 7si her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 24.
Kağıt ve Basım Sektöründeki İşletmelerin Sosyal Etki Kriterindeki Notları

ÇEVRESEL ETKİ / KAĞIT-BASIM SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
BAKAB	1	1	1	1
DENTA	0	0	0	0
DOBUR	1	1	1	1
DURDO	1	1	1	1
HURGZ	1	1	1	1
IPEKE	1	1	1	1
KAPLM	0	0	0	0
KARTN	1	1	1	1
DGZTE	0	0	0	0
OLMIP	1	0	0	0
TIRE	0	0	0	0
VKING	1	1	1	1
ALKA	1	1	1	1

KOZAA	1	1	1	1
IHGZT	1	1	0	0
SAMAT	1	1	1	1
MATAS	0	0	0	0
TARAF	0	0	0	0
PRZMA	0	0	0	0

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Hürriyet Gazetecilik (HURGZ)**
  - Hürriyet Gazetecilik'in 2012 – 2015 arası faaliyet raporları incelendiğinde aşağıdaki çevresel etkisi olan proje ve çalışmalara rastlanmıştır.
    - Çevre Korunması ve Sürdürülebilir Çevre Faaliyetleri
    - Enerji Yönetimi
    - Su Kullanımı Yönetimi
    - Çevre Kirliliğini Önleme
    - Atık Yönetimi, Bertaraf ve Geri Dönüşüm
  - Bunların haricinde çevre izin ve lisansları konusunda da bilgilere ulaşılmıştır.
  - Bu bilgilerin ışığında işletme çevresel etki kriterinde her yıl için olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "1"notunu almıştır.
- **Prizma Pres Matbaacılık (PRZMA)**
  - İşletmenin söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporlarında çevresel etkiye sahip herhangi bir proje bilgisine rastlanmamıştır. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.

2.2.4.3.Kimya Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 25 işletme bulunmaktadır. 25 işletmenin 17si her yıl için bu kriterde tam not alırken, 7si her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 25.
Kimya Sektöründeki İşletmelerin Sosyal Etki Kriterindeki Notları

ÇEVRESEL ETKİ / KİMYA SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
AKSA	1	1	1	1
ALKIM	1	1	1	1
AYGAZ	1	1	1	1
BAGFS	0	0	0	0
BRISA	1	1	1	1
CBSBO	0	0	0	0
DEVA	0	0	0	0
ECILC	1	1	1	1
EGGUB	0	0	0	0
EGPRO	1	1	1	1
EPLAS	0	0	0	0
GOODY	1	1	1	1
GUBRF	1	1	1	1
HEKTS	1	1	1	1
MRSHL	1	1	1	1
PETKM	1	1	1	1
PIMAS	0	0	0	0
PTOFS	1	1	1	1
SASA	1	1	1	1
SODA	1	1	1	1
TRCAS	1	1	1	1
TUPRS	1	1	1	1
DYOBY	1	1	1	1
BRKSN	1	1	1	1
ACSEL	0	0	0	0

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **ÇBS Boya (CBSBO)**
  - İşletmenin söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporlarına ve çevresel etkiye sahip herhangi bir proje bilgisine rastlanmamıştır. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.
- **Petkim (PETKM)**
  - Petkim'in söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporları incelendiğinde çevresel etkisi bulunan projelere örnek olarak aşağıdaki verilere ulaşılmıştır.
    - Petkim'in çevre duyarlılığı, ağaçlandırma çalışmalarında da etkisini göstermektedir. STAR Rafineri, STEP Enerji Santrali ve Petlim Konteyner Limanı geri besleme sahasında bulunan toplam

1.200 zeytin ağacı, Menemen Orman İşletme Şefliği ekiplerinin katkısı ve yardımıyla Yenişakran'daki Petkim Atatürk Zeytinliği'ne ve Ceza-İnfaz Kurumları Kampüsü yanındaki 60 dönümlük alana dikildi ve Petkim 50. Yıl Zeytinliği oluşturuldu.

- Plastik Sanayicileri Derneği tarafından 2014 yılında başlatılan "Yuvaya Dönüşen Plastikler" sosyal sorumluluk kampanyasına SOCAR platin sponsor, Petkim ise altın sponsor olarak destek verdi.
- Karbon Saydamlık Projesi 2010 yılında Karbon Saydamlık Projesi'ne (Carbon Disclosure Project-CDP) dâhil olan Petkim, 2014 yılı Kasım ayında, Borsa İstanbul bünyesinde Sürdürülebilirlik Endeksi'ne katılan 15 şirketten biri olmuştur.

- Yukarıdaki bilgilerden hareketle işletme çevresel etki kriterinde her yıl için olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "1"notunu almıştır.

2.2.4.4.Ana Metal Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 14 işletme bulunmaktadır. 14 işletmenin 8i her yıl için bu kriterde tam not alırken, 5i her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 26.
Ana Metal Sektöründeki İşletmelerin Sosyal Etki Kriterindeki Notları

ÇEVRESEL ETKİ / ANA METAL SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
BRSAN	1	1	1	1
BURCE	0	0	0	0
CELHA	0	0	0	0
CEMTS	1	1	1	1
DMSAS	1	1	1	1
COMDO	0	0	0	0
ERBOS	1	1	1	1
EREGL	1	1	1	1
IZMDC	1	1	1	1
KRDMA	0	0	0	0
SARKY	1	1	1	1
BURVA	1	1	1	1
CEMAS	0	0	0	0

OZBAL	0	1	1	1

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Çemtaş (CEMTS)**
  - Çemtaş'ın söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporları incelendiğinde operasyonel çalışmalarını çevrenin korunması faktörüne dikkat ederek gerçekleştirdiği açıkça görülmektedir. Aşağıda örnek ifadelere yer verilmiştir.
    - "ÇEMTAŞ gelecek nesiller için çevrenin korunmasının öneminin bilincinde olup, çelikhane elektrik ark ocağı ve pota ocağı üretim süreçlerinde oluşan tozları birincil devrede, şarj ve döküm alma süreçlerinde yayılan tozları da davlumbaz sistemli ikincil devrede toplayarak gerçekleştirir. "
    - "807.000 m3 /saat kapasite torbalı tip filtreler ile çevreye toz yayılması engellenmiştir. "
    - "Türkiye demir çelik sektöründe A tipi emisyon izni alan ilk firma olan Çemtaş, Bursa'da A tipi emisyon izni alan altıncı firmadır. Bu yaklaşım Çemtaş'a 2000 yılında Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından çevre ödülü kazandırmıştır. "
    - "Çemtaş, Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği hükümleri gereği Bursa Valiliği İl Çevre ve Orman Müdürlüğünden 11 Ocak 2010 tarih ve B-16/440 no'lu emisyon izin belgesini almıştır. "
    - "Çevre Kanununca Alınması Gereken İzin ve Lisanslar Hakkında Yönetmelik gereğince Çevre İzin Belgesi alınmıştır."
    - "Bursa, Organize Sanayi Bölgesinde bulunan ÇEMTAŞ, atık sularını bölgedeki arıtma tesisine deşarj etmekte olup, Organize Sanayi Bölgesinde arıtılan su tekrar kullanıma verilmektedir."
  - Yukarıdaki bilgilerden hareketle işletme çevresel etki kriterinde her yıl için olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "1"notunu almıştır.

- **Burçelik Vana (BURCE)**
  - İşletmenin söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporlarında çevresel etkiye sahip herhangi bir proje bilgisine rastlanmamıştır. Bu sebeple işletme her yıl

için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.

2.2.4.5.Metal Eşya Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 27 işletme bulunmaktadır. 27 işletmenin 18i her yıl için bu kriterde tam not alırken, 9u her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 27.
Metal Eşya Sektöründeki İşletmelerin Sosyal Etki Kriterindeki Notları

ÇEVRESEL ETKİ / METAL EŞYA SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
ALCAR	1	1	1	1
ARCLK	1	1	1	1
ASUZU	1	1	1	1
BFREN	1	1	1	1
BSHEV	1	1	1	1
DITAS	1	1	1	1
EGEEN	0	0	0	0
EMKEL	1	1	1	1
EMNIS	0	0	0	0
FMIZP	0	0	0	0
FROTO	1	1	1	1
IHEVA	1	1	1	1
KARSN	1	1	1	1
KLMSN	0	0	0	0
MAKTK	1	1	1	1
OTKAR	1	1	1	1
PARSN	1	1	1	1
PRKAB	1	1	1	1
TOASO	1	1	1	1
TUDDF	0	0	0	0
VESTL	1	1	1	1
GEREL	0	0	0	0
TTRAK	1	1	1	1
VESBE	1	1	1	1
SILVR	0	0	0	0
KATMR	0	0	0	0
JANTS	0	0	0	0

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Klimasan (KLMSN)**
  - İşletmenin söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporlarında çevresel etkiye sahip herhangi bir proje bilgisine rastlanmamıştır. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.
- **Vestel Elektronik (VESTL)**
  - İşletmenin 4 yıla ait faaliyet raporları incelendiğinde çevresel etki ile ilgili aşağıdaki bilgilere ulaşılmıştır.
    - "Şirketin çevresel uygulamaları 2014 yılında çeşitli ödüllere layık görülmüştür. Bunlar sırası ile; Manisa Organize Sanayi Bölgesi Çevreye Duyarlı Tesis Yarışması Birincilik Ödülü, İstanbul Sanayi Odası Çevre Dostu Uygulama Kategorisi Birincilik Ödülü ve ÇEVKO Yeşil Nokta Sanayi Teşvik Ödülü'dür."
    - "Biyoçeşitlilikle ilgili olarak ise mevcut olan ve artırılması planlanan 40.000 m2 yeşil alanda yaklaşık 110 farklı bitki/ağaç türünün bakımı ve yaşatılması sağlanmaktadır."
    - "Şirket, ürün hayat çevrimi boyunca uymakla yükümlü olduğu tüm yasal düzenlemelere uygunluğunu takip etmektedir."
    - "Karbon Saydamlık Projesi'ne dahil olunmuş ve Vestel Elektronik San. ve Tic. AŞ, 2014 yılında cdproject sitesi üzerinden Karbon Salınımı bilgilerini yayınlamıştır."

  - Yukarıdaki bilgilerden hareketle işletme çevresel etki kriterinde her yıl için olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "1"notunu almıştır.

2.2.4.6.Taş ve Toprak Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 27 işletme bulunmaktadır. 27 işletmenin 14ü her yıl için bu kriterde tam not alırken, 10u her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 28.
Taş ve Toprak Sektöründeki İşletmelerin Sosyal Etki Kriterindeki Notları

ÇEVRESEL ETKİ / TAŞ ve TOPRAK SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
ADANA	0	0	0	0
AFYON	0	0	0	0
AKCNS	1	1	1	1
ANACM	1	1	1	1
ASLAN	0	0	1	1
BOLUC	1	1	1	1
BSOKE	0	0	0	0
BTCIM	0	0	0	0
BUCIM	0	0	1	1
CIMSA	1	1	1	1
CMBTN	0	0	0	0
CMENT	0	0	0	0
DENCM	1	1	1	1
DOGUB	0	0	0	0
ECYAP	1	1	1	1
EGSER	1	1	1	1
GOLTS	1	1	1	1
HZNDR	0	0	0	0
IZOCM	0	0	1	1
KONYA	1	1	1	1
KUTPO	1	1	1	1
MRDIN	1	1	1	1
NUHCM	1	1	1	1
TRKCM	0	0	0	0
UNYEC	1	1	1	1
USAK	1	1	1	1
NIBAS	0	0	0	0

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Göltaş Çimento (GOLTS)**
  - İşletmenin 4 yıla ait faaliyet raporları incelendiğinde çevresel etki ile ilgili aşağıdaki bilgilere ulaşılmıştır.
    - "Göltaş Çimento'nun ağaçlandırma faaliyetleri artarak devam etmektedir. Kuruluşundan bu yana Çevre konusunda çok duyarlı olan fabrikamızda, Çevre düzenlemesi ve yeşil saha çalışmaları yapılmış ve devam etmektedir."
    - "2015 yılında 620 adet 15 ve üzeri yaşta çam ağacı Isparta'da çeşitli kurum ve kuruluşlara dikilmiş ve saha içinde Plante edilmiştir."

- “2000 adet çıplak köklü çam fidanı tüpe alınmış ve ileri yıllarda dikilmek için muhafaza edilmiştir. “
- “1000 adet likestrum fidanı ve çeşitli mevsimlik bitkilerle yemekhane etrafı ve müdüriyet civarına dikilmiştir toplam dikilen bitki 1000 adet civarındadır.”
- “40.000 m2 yeşil saha çalışması ile 144.000 dönüm üzerine 1 milyon ağaç dikilmiştir. “
- “Her yıl ortalama 20.000 civarında fidan özel orman sahasına dikilmektedir ve sahanın yıllık düzenli bakım çalışmaları yapılmaktadır.”

  - Yukarıdaki bilgilerden hareketle işletme çevresel etki kriterinde her yıl için olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere “1”notunu almıştır.

- **Trakya Cam Sanayii (TRKCM)**
  - İşletmenin söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporlarında çevresel etkiye sahip herhangi bir proje bilgisine rastlanmamıştır. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere “0” notunu almıştır.

2.2.4.7.Tekstil Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 25 işletme bulunmaktadır. 27 işletmenin 6sı her yıl için bu kriterde tam not alırken, 19u her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 29.
Tekstil Sektöründeki İşletmelerin Sosyal Etki Kriterindeki Notları

ÇEVRESEL ETKİ / TEKSTİL SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
ARSAN	0	0	0	0
ATEKS	1	1	1	1
BERDN	0	0	0	0
BISAS	0	0	0	0
BOSSA	0	1	1	1
BOYP	1	1	1	1
BRMEN	0	0	0	0
DERIM	0	0	0	0
ESEMS	0	0	0	0
GEDIZ	0	0	0	0
KORDS	1	0	0	1

KRTEK	1	1	1	1
LUKSK	0	0	0	0
MEMSA	0	0	0	0
MNDRS	1	1	1	1
IHMAD	0	0	0	0
SKTAS	0	0	0	0
SNPAM	1	1	1	1
YATAS	0	0	0	0
YUNSA	1	1	1	1
DESA	0	0	0	0
BRKO	0	0	0	0
HATEK	0	0	0	0
BLCYT	0	0	0	0
DAGI	0	0	0	0

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Desa Deri (DESA)**
  - İşletmenin söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporlarında çevresel etkiye sahip herhangi bir proje bilgisine rastlanmamıştır. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.
- **Yünsa (YUNSA)**
  - İşletmenin 4 yıla ait faaliyet raporları incelendiğinde çevresel etki ile ilgili aşağıdaki bilgilere ulaşılmıştır.
    - Karbon Saydamlık Projesi – Carbon Disclosure Project (CDP) aracılığı ile sera gazı salınımlarını tüm kamuoyuna açıklamıştır.
    - " CDP Türkiye 2015 İklim Değişikliği Raporu" sonuçlarına göre Yünsa, Tekstil Sektöründe Türkiye'de en iyi puanı almıştır.
    - Yünsa 2004 yılından beri ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi'ni uygulamaktadır.
    - Temiz Üretim Planı
    - Yünsa Ağaçlandırma Alanları
  - Yukarıdaki bilgilerden hareketle işletme çevresel etki kriterinde her yıl için olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "1"notunu almıştır.

2.2.5. Raporlama ve Denetim

Raporlama ve Denetim kriteri araştırılırken işletmelerin yıllık faaliyet raporlarında veya internet sitelerinde kurumsal sosyal sorumluluk denetim

raporlarının varlığına ilişkin somut ifadeler aranmıştır. İşletmeler üçüncü partiler tarafından düzenlenmiş ayrı bir kurumsal sosyal sorumluluk denetim raporuna sahip olabildikleri gibi sürdürülebilirlik raporlarının içinde de kurumsal sosyal sorumluluk raporlarından bahsedebilmektedirler. TKSSD'nin endeksinden hareketle yaptığımız araştırmada metodoloji açıklamasında da yer verildiği gibi işletmeler, kurumsal sosyal sorumluluk denetim raporlarının varlığını somut biçimde belirtmişlerse olumlu olarak nitelendirilmiş ve "1" notu verilerek kodlanmıştır. Denetim raporu yok ise işletmeler bu kriter için olumsuz olarak nitelendirilmiş ve "0" notu ile kodlanmıştır. Daha sonrasında ise Raporlama ve Denetim kriterinin endeks ağırlığı olan "0,05" ile çarpılarak sonuç notu hesaplanmıştır.

2.2.5.1.Gıda Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 25 işletme bulunmaktadır. 25 işletmenin 6sı her yıl için bu kriterde tam not alırken, 18i her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 30.
Gıda Sektöründeki İşletmelerin Raporlama ve Denetim Kriterindeki Notları

RAPORLAMA ve DENETİM / GIDA SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
AEFES	1	1	1	1
ULKER	0	0	0	1
ALYAG	0	0	0	0
BANVT	0	0	0	0
DARDL	0	0	0	0
ERSU	0	0	0	0
FRIGO	0	0	0	0
KERVT	0	0	0	0
KNFRT	0	0	0	0
KRSTL	0	0	0	0
MERKO	0	0	0	0
PENGD	0	0	0	0
PETUN	1	1	1	1
PINSU	1	1	1	1
PNSUT	1	1	1	1
SELGD	0	0	0	0
TATGD	1	1	1	1
TBORG	1	1	1	1
TUKAS	0	0	0	0
MRTGG	0	0	0	0
CCOLA	1	1	1	1
EKIZ	0	0	0	0

AVOD	0	0	0	0
OYLUM	0	0	0	0
KRSAN	0	0	0	0

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Kristal Kola (KRSTL)**
  - İşletmenin söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporlarında kurumsal sosyal sorumluluk denetim raporu varlığına dair herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.
- **COCA COLA (CCOLA)**
  - İşletme her yıla ait faaliyet raporundaki standart ifade ile kurumsal sosyal sorumluluk raporunun varlığını açıkça ifade etmiştir:
    - Şirket, faaliyet gösterdiği bölgelerdeki sosyal, çevresel ve ekonomik etki ve faaliyetlerini uluslararası raporlama standartlarında hazırladığı Kurumsal Sosyal Sorumluluk Raporları ile ayrıntılı ve kapsamlı bir şekilde paylaşmaktadır.

  - Bu ifadeden hareketle işletme bu kriterde her yıl için olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "1" notunu almıştır.

2.2.5.2.Kağıt ve Basım

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 19 işletme bulunmaktadır. 19 işletmenin 5i her yıl için bu kriterde tam not alırken, 12si her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 31.
Kağıt ve Basım Sektöründeki İşletmelerin Raporlama ve Denetim Kriterindeki Notları

RAPORLAMA ve DENETİM / KAĞIT - BASIM SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
BAKAB	0	1	1	1
DENTA	0	0	0	0
DOBUR	0	0	0	0
DURDO	0	0	0	0
HURGZ	1	1	1	1
IPEKE	0	0	0	0
KAPLM	0	0	0	0

KARTN	1	1	1	1
DGZTE	0	0	0	0
OLMIP	1	0	0	0
TIRE	0	0	0	0
VKING	1	1	1	1
ALKA	1	1	1	1
KOZAA	0	0	0	0
IHGZT	0	0	0	0
SAMAT	1	1	1	1
MATAS	0	0	0	0
TARAF	0	0	0	0
PRZMA	0	0	0	0

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Kartonsan (KARTN)**
  - İşletme her yıla ait faaliyet raporunda Bureau Veritas tarafından denetlendiğini ve kurumsal sosyal sorumluluk raporunun varlığını açıkça ifade etmiştir
  - Bu sebeple işletme söz konusu kriterde her yıl için olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "1" notunu almıştır.
- **Duran Doğan (DURDO)**
  - İşletmenin söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporlarında kurumsal sosyal sorumluluk denetim raporu varlığına dair herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.

2.2.5.3.Kimya Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 25 işletme bulunmaktadır. 25 işletmenin 12si her yıl için bu kriterde tam not alırken, 13ü her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 32.
Kimya Sektöründeki İşletmelerin Raporlama ve Denetim Kriterindeki Notları

RAPORLAMA ve DENETİM / KİMYA SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
AKSA	1	1	1	1
ALKIM	0	0	0	0

AYGAZ	1	1	1	1
BAGFS	0	0	0	0
BRISA	1	1	1	1
CBSBO	0	0	0	0
DEVA	0	0	0	0
ECILC	1	1	1	1
EGGUB	0	0	0	0
EGPRO	0	0	0	0
EPLAS	0	0	0	0
GOODY	0	0	0	0
GUBRF	1	1	1	1
HEKTS	0	0	0	0
MRSHL	0	0	0	0
PETKM	1	1	1	1
PIMAS	0	0	0	0
PTOFS	1	1	1	1
SASA	1	1	1	1
SODA	1	1	1	1
TRCAS	1	1	1	1
TUPRS	1	1	1	1
DYOBY	1	1	1	1
BRKSN	0	0	0	0
ACSEL	0	0	0	0

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Bağfaş Tarım (BAGFS)**
    - İşletmenin söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporlarında kurumsal sosyal sorumluluk denetim raporu varlığına dair herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.
- **Tüpraş (TUPRS)**
    - İşletmenin internet sitesinden kurumsal sosyal sorumluluk raporlarına ulaşılabilmektedir. Bu sebeple işletme söz konusu kriterde her yıl için olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "1" notunu almıştır.

2.2.5.4.Ana Metal Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 14 işletme bulunmaktadır. 14 işletmenin 2si her yıl için bu kriterde tam not alırken, 12si her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 33.
Ana Metal Sektöründeki İşletmelerin Raporlama ve Denetim Kriterindeki Notları

RAPORLAMA ve DENETİM / ANA METAL SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
BRSAN	1	1	1	1
BURCE	0	0	0	0
CELHA	0	0	0	0
CEMTS	0	0	0	0
DMSAS	0	0	0	0
COMDO	0	0	0	0
ERBOS	0	0	0	0
EREGL	1	1	1	1
IZMDC	0	0	0	0
KRDMA	0	0	0	0
SARKY	0	0	0	0
BURVA	0	0	0	0
CEMAS	0	0	0	0
OZBAL	0	0	0	0

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Erdemir / Ereğli Demir Çelik (EREGL)**
  - İşletmenin internet sitesinden ulaşılabilen "Çeliğin Sürdürülebilir Hali" isimli sürdürülebilirlik raporu bir sosyal sorumluluk raporu varlığı kriterini karşılamaktadır. Bu sebeple işletme söz konusu kriterde her yıl için olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "1" notunu almıştır.
- **Erbosan (ERBOS)**
  - İşletmenin söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporlarında kurumsal sosyal sorumluluk denetim raporu varlığına dair herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.

2.2.5.5.Metal Eşya Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 27 işletme bulunmaktadır. 27 işletmenin 11i her yıl için bu kriterde tam not alırken, 15i her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 34.
Metal Eşya Sektöründeki İşletmelerin Raporlama ve Denetim Kriterindeki Notları

RAPORLAMA ve DENETİM / METAL EŞYA SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
ALCAR	1	1	1	1
ARCLK	1	1	1	1
ASUZU	0	1	1	1
BFREN	0	0	0	0
BSHEV	1	1	1	1
DITAS	0	0	0	0
EGEEN	0	0	0	0
EMKEL	0	0	0	0
EMNIS	0	0	0	0
FMIZP	0	0	0	0
FROTO	1	1	1	1
IHEVA	1	1	1	1
KARSN	0	0	0	0
KLMSN	0	0	0	0
MAKTK	0	0	0	0
OTKAR	1	1	1	1
PARSN	0	0	0	0
PRKAB	1	1	1	1
TOASO	1	1	1	1
TUDDF	0	0	0	0
VESTL	1	1	1	1
GEREL	0	0	0	0
TTRAK	1	1	1	1
VESBE	1	1	1	1
SILVR	0	0	0	0
KATMR	0	0	0	0
JANTS	0	0	0	0

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Otokar (OTKAR)**
  - İşletmenin internet sitesinde Kurumsal Sosyal Sorumluluk'a özel sayfasından sürdürebilirlik raporuna ulaşılabilmektedir. Bu rapor ile kurumsal sosyal

sorumluluk için bir denetim raporuna sahip olması kriterini karşılamaktadır. Bu sebeple işletme söz konusu kriterde her yıl için olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "1" notunu almıştır.

- **Jantsa (JANTS)**
  - İşletmenin söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporlarında kurumsal sosyal sorumluluk denetim raporu varlığına dair herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.

2.2.5.6.Taş ve Toprak Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 27 işletme bulunmaktadır. 27 işletmenin 7si her yıl için bu kriterde tam not alırken, 17si her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 35.
Taş ve Toprak Sektöründeki İşletmelerin Raporlama ve Denetim Kriterindeki Notları

RAPORLAMA ve DENETİM / TAŞ ve TOPRAK SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
ADANA	0	0	0	0
AFYON	0	0	0	0
AKCNS	1	1	1	1
ANACM	0	1	1	1
ASLAN	0	0	0	0
BOLUC	1	1	1	1
BSOKE	0	0	0	0
BTCIM	0	0	0	0
BUCIM	0	0	1	1
CIMSA	1	1	1	1
CMBTN	0	0	0	0
CMENT	0	0	0	0
DENCM	0	0	0	0
DOGUB	0	0	0	0
ECYAP	1	1	1	1
EGSER	1	1	1	1
GOLTS	0	0	0	0
HZNDR	0	0	0	0
IZOCM	0	0	1	1
KONYA	0	0	0	0
KUTPO	0	0	0	0
MRDIN	1	1	1	1
NUHCM	1	1	1	1

TRKCM	0	0	0	0
UNYEC	0	0	0	0
USAK	0	0	0	0
NIBAS	0	0	0	0

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Eczacıbaşı Yapı (ECYAP)**
  - Eczacıbaşı Holding'in internet sitesinden işletmenin sürdürülebilirlik raporlarına ulaşılabilmektedir. Bu rapor ile kurumsal sosyal sorumluluk için bir denetim raporuna sahip olması kriterini karşılamaktadır. Bu sebeple işletme söz konusu kriterde her yıl için olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "1" notunu almıştır.
- **Kütahya Porselen (KUTPO)**
  - İşletmenin söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporlarında kurumsal sosyal sorumluluk denetim raporu varlığına dair herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.

2.2.5.7.Tekstil Sektörü

Bu sektörde araştırmaya konu olan 162 işletme arasından 25 işletme bulunmaktadır. 27 işletmenin 2si her yıl için bu kriterde tam not alırken, 23ü her yıl için 0 notunu almıştır.

Tablo 36.
Tekstil Sektöründeki İşletmelerin Raporlama ve Denetim Kriterindeki Notları

RAPORLAMA ve DENETİM / TEKSTİL SEKTÖRÜ				
FİRMA	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
ARSAN	0	0	0	0
ATEKS	0	0	0	0
BERDN	0	0	0	0
BISAS	0	0	0	0
BOSSA	0	1	1	1
BOYP	1	1	1	1
BRMEN	0	0	0	0
DERIM	0	0	0	0
ESEMS	0	0	0	0
GEDIZ	0	0	0	0
KORDS	1	1	0	1

KRTEK	0	0	0	0
LUKSK	0	0	0	0
MEMSA	0	0	0	0
MNDRS	0	0	0	0
IHMAD	0	0	0	0
SKTAS	0	0	0	0
SNPAM	0	0	0	0
YATAS	0	0	0	0
YUNSA	1	1	1	1
DESA	0	0	0	0
BRKO	0	0	0	0
HATEK	0	0	0	0
BLCYT	0	0	0	0
DAGI	0	0	0	0

Sektörden Örnek Açıklamalar;

- **Kordsa (KORDS)**
  - İşletmenin faaliyet raporlarında "Kordsa Global, Çalışan Güvenliği ile Kurumsal Sorumluluk Ödülü aldı" bilgisine rastlanmıştır. Bu bilgi işletmenin ödül alabilecek bir yetkinliğin denetlenmesi anlamına gelmektedir. Ayrıca işletmenin internet sitesinden sürdürülebilirlik raporlarına ulaşılabilmektedir. Bu sebeple işletme söz konusu kriterde her yıl için olumlu olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "1" notunu almıştır.
- **Dagi (DAGI)**
  - İşletmenin söz konusu 4 yıla ait faaliyet raporlarında kurumsal sosyal sorumluluk denetim raporu varlığına dair herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Bu sebeple işletme her yıl için bu kriterde olumsuz olarak değerlendirilmiş ve tabloda da görüldüğü üzere "0" notunu almıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANALİZ

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

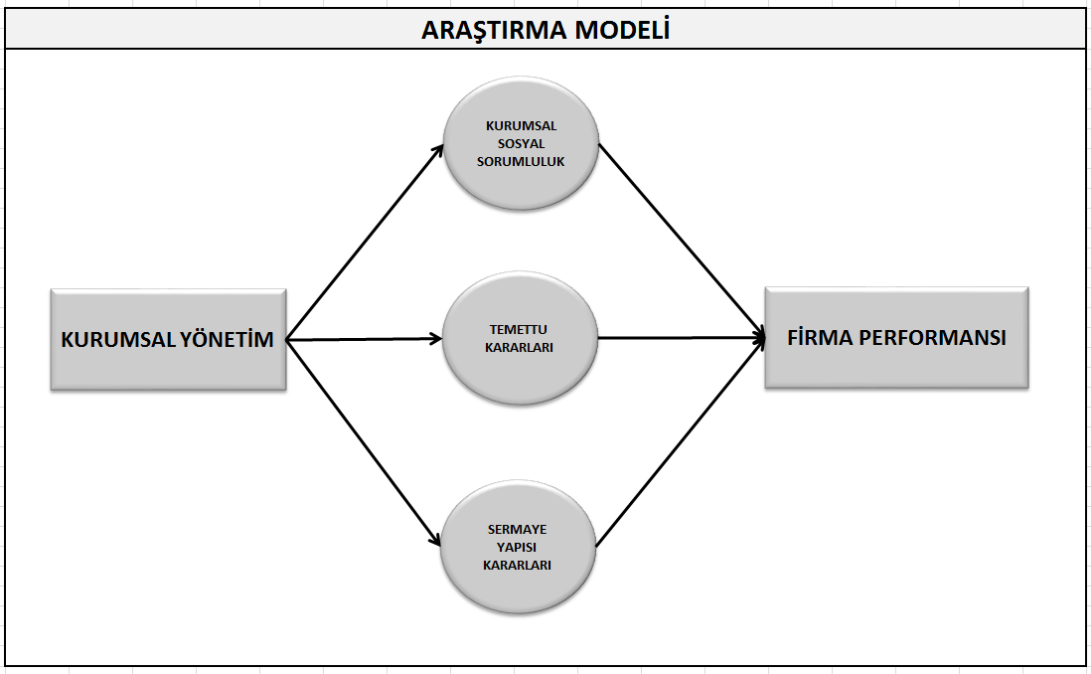
Çalışmanın konusu kurumsal sosyal sorumluluğun firma performansı üzerindeki etkisinin incelenmesidir. Fakat yapılan araştırma konuya daha geniş bir perspektiften yaklaşarak kurumsal sosyal sorumluluğu kurumsal yönetim için önemli bir karar olarak görmekte ve benzer derecede önemli olduğu düşünülen diğer kararlarla (sermaye yapısı ve temettü kararları) birlikte incelemektedir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı önemli kurumsal yönetim kararlarından olan kurumsal sosyal sorumluluk temettü politikası ve sermaye yapısının firma performansı üzerindeki etkilerini incelemek ve aynı zamanda aralarındaki ilişkinin şiddetini ve yönünü belirlemektir. Bu araştırma için oluşturan modeli test etmek en kısa açıklamasıyla araştırmanın asıl amacını oluşturmaktadır.

Diğer yandan araştırmayı önemli kılan bir çok unsur bulunmaktadır. Araştırma daha önce kurumsal sosyal sorumluluk ölçümü için yapılan diğer çalışmalardan farklıdır. Bugüne kadar yapılmış çalışmalar daha kısıtlı zaman aralıklarını kapsarken (Çelik ve Güleç, 2013) araştırmamız 2007-2015 arasında 9 yılı incelemektedir. Araştırmada kullanılan model tamamen özgündür ve konuya farklı bir bakış açısıyla yaklaşmaktadır. Bu sebeple kurumsal sosyal sorumluluk ile firma performansı ilişkisi ilk defa bu şekilde bir modelle test edilmekte olduğundan çalışma diğer araştırmalardan ayrılmaktadır. Ayrıca kurumsal sosyal sorumluluk endekslerinde işletmelerin faaliyet notları söz konusu olduğunda objektif verilere ulaşmanın zorluğu bilinmektedir. Bu yüzden modelde kullanılan değişkenlerden önemli bir tanesi olan kurumsal sosyal sorumluluk notu tarafımızca hesaplanarak nesnelliği artırılmıştır. Kısaca söz konusu araştırma, nesnellik, özgünlük ve kapsamlılık açısından önem arzetmektedir.

3.2. ARAŞTIRMA MODELİ

Araştırma modelinde önemli kurumsal yönetim kararlarından olan kurumsal sosyal sorumluluk, temettü kararları ve sermaye yapısı kararlarının firma performansı üzerindeki etkisi araştırılmakta, değişkenler arası nasıl bir ilişki olduğu sorgulanmaktadır (Şekil 4). Araştırmada bu model ile ulaşılmak istenen amaç söz konusu 3 bağımsız değişkeni oluşturan kurumsal yönetim kararlarının bağımlı değişken olan firma performansını hangi yönde ve ne derecede etkilediğinin belirlenmesidir. Kurumsal yönetim kararları modelde bahsedilenlerle sınırlı olmadığı bilinmekte, en önemlileri olduğu düşünülen ve firma performansı üzerinde doğrudan veya dolaylı etkisi olacağına inanılan bu 3 karar bilinçli bir şekilde seçilmiştir. Araştırma kapsamında oluşturulan modelle sadece kurumsal sosyal sorumluluk değil diğer kararların da etkisinin araştırılacak olması önemlidir ve modeli özgün kılmaktadır. Böylelikle kurumsal sosyal sorumluluk ile firma performansı arasındaki ilişkinin yanı sıra işletmelerin diğer kurumsal yönetim faaliyetlerinin de performansı üzerindeki etkisinin boyutları ölçülecek ve modelin kapsamlılığı alınacak sonuçların verimini olumlu yönde etkileyecektir.

Şekil 4. Araştırma Modeli

3.2.2. Değişken ve Veri Yapısı

Tablo 37.

Araştırmada Esas Alınan Değişkenler ve Detayları

Değişken Adı	Değişken Türü	Formül	Veri Kaynağı
Kurumsal yönetim	kategorik	1: Endekse dahil 0: Değil	KAP
Kurumsal sosyal sorumluluk	sürekli	KSS notu	Yazar Hesaplaması
	kategorik	1: Notu %66,6'dan yüksek olanlar 2: Notu %33,3 ile %66,6 arasında olanlar 3: Notu %33,3'den az olanlar	Yazar Hesaplaması
Temettü kararları	sürekli	Temettü Verimi	FINNET
	kategorik	1: ödüyor 0: Ödemiyor	KAP
Sermaye Yapısı	sürekli	Toplam Borç Oranı	FINNET
	kategorik	1: Oranı %33,3'den az olanlar 2: Oranı %33,3 ile %66,6 arasında olanlar 3: Oranı %66,6'dan yüksek olanlar	Yazar Hesaplaması
Firma performansı	sürekli	Hisse Getiri	FINNET
	sürekli	Piyasa Değeri Defter Değeri Oranı	FINNET

Araştırma modelinden hareketle kurumsal yönetim ve firma performansı arasındaki ilişkiyi açıklamak için öngörülen değişkenler kurumsal yönetim, kurumsal sosyal sorumluluk, temettü kararları, sermaye yapısı ve firma performansıdır.

Kurumsal Yönetim değişkeni kategorik değişken olup veri kaynağı olarak Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP) resmi internet sitesidir. Araştırmada kurumsal yönetim kategorik değişkeni firma endekse dahil ise "1" değil ise "0" ile kodlanarak hesaplanmıştır.

Kurumsal Sosyal Sorumluluk değişkeni iki şekilde kullanılarak hem kategorik hem de sürekli değişken olarak hesaplanmıştır. Sürekli değişken olarak firmaların faaliyet raporları incelenerek oluşturulan KSS notu kullanılmıştır. Kategorik değişken olarak ise yine işletmelerin faaliyet raporlarından alınan bilgilere göre oluşturulan KSS notları sınıflandırılarak kullanılmıştır. Kategorik değişkende işletmeler arasında KSS notu %66 'dan fazla olanlar "1" olarak, %33 ve %66 arasında olanlar "2" olarak, %33'ten az olanlar ise "3" olarak kodlanmıştır. Kurumsal sosyal sorumluluk değişkeninde veri kaynağı olarak 2007 – 2011 yıları arasında Çelik ve Güleç (2013)'ten alıntı olarak 2012 – 2015 yılları için de tez yazarının kendi hesaplamaları kullanılmıştır.

Temettü Kararları değişkeni hem sürekli hem de kategorik değişken olarak kullanılmıştır. Sürekli değişken olarak formülde Finnetten alınan temettü verimi verileri bizzat kullanılmıştır. Kategorik değişken olarak kullanılan temettü kararları verileri ise KAP resmi internet sitesinden alınmıştır. İşletme temettü ödüyor ise "1" , ödemiyor ise "0" olarak kodlanmıştır.

Sermaye yapısı değişkeni araştırmada hem sürekli hem de kategorik değişken olarak kullanılmıştır. Sürekli değişken olarak firmaların toplam borç oranı kullanılmış ve veriler Finnet'ten alınmıştır. Kategorik veri olarak ise sermaye yapısı toplam borç oranıyla (*toplam borç / toplam varlık*) açıklanmış ve buna göre işletmeler sınıflandırılmış , sınıflarına göre verilen kodlarıyla hesaplanmıştır. Toplam borç oranı %33'den az olanlar öz sermaye yoğunluklu olarak nitelendirilip "1" ile, toplam borç oranı %33 ve %66 arasında olanlar eşit yoğunluklu olarak nitelendirilip "2" ile, toplam borç oranı %66 arasında olanlar işe borç yoğunluklu olarak nitelendirilip "3" ile kodlanmıştır. Veri kaynağı olarak yazar hesaplamalarından faydalanılmıştır.

Firma Performansı değişkeni araştırmada sürekli değişken olarak kullanılmıştır. Firma performansı hem hisse getirisi hemde piyasa değeri defter değeri oranıyla ilişkilendirilmiş ve formülde her ikisi de kullanılmıştır, veriler Finnet'ten alınmıştır.

3.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırmada modelde ulaşılmak istenen sonuçları elde edebilmek için yukarıda bahsedilen veriler kullanılarak korelasyon analizi, regresyon ve ANOVA yöntemlerinden faydalanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişki yönü, büyüklük ve önemi görebilmek için korelasyon analizi kullanılmıştır. Korelasyon analizi iki değişken arasındaki ilişkinin boyutları ve ilişkinin hangi yönde ilerlediğine dair önemli bulgular sağlamaktadır. Korelasyon analizinde Pearson yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemle, korelasyon değelerinin yanı sıra değişkenlere ait katsayıların, ortalamaları, standart sapmaları hesaplanmıştır. (Kaplan, 2013: 87). Korelasyon analizinde değişkenler arası korelasyon katsayısı "-1" ve "+1" arasında bulunur. Eğer ilişki "-" değer alıyorsa değişkenlerden biri artarken diğeri azalıyor veya değişkenlerden biri azalırken diğeri artıyor anlamına gelir. Eğer ilişki "+" değer alıyorsa değişkenlerden biri artarken veya azalırken diğeri de aynı yönde hareket

ediyor demektir. Burada diğer belirleyici olan korelasyon katsayısıdır. Değişkenler arası ilişkinin boyutunu korelasyon katsayısı göstermektedir. (Sökmen, 2006: 48).

Korelasyon analiziyle değişkenler arası ilişkinin yönü bulunduktan sonra elde edilen sonuçları desteklemek adına regresyon analizinden faydalanılmıştır. Regresyon analizlerinde ulaşılmak istenen sonuç işletmelere ait finansal ve kurumsal sosyal sorumluluk ile ilgili değişkenlerin firma performansını hangi yönde ve ne derecede etkilediğini bulmaktır. Araştırmada iki farklı regresyon analizi kullanılmıştır. Bir bağımlı ve bir bağımsız değişkenden oluşan tek değişkenli (tekli) regresyon ve bir bağımlı birden fazla değişkenle hesaplanan çok değişkenli (çoklu) regresyondur. Tekli regresyon bir değişkenin işletme performansını hangi ölçüde ve hangi işaret yönünde etkilediğini belirmeye yöneliktir. Çoklu regresyon ise bağımlı değişken olan firma perfomansının ikiden fazla bağımsız değişkenle olan ilişkisini ve bu bağımsız değişkenlerin birbiriyle olan ilişkilerini belirmeye yaramaktadır. (Gürbüz ve Şahin, 2015: 258).

ANOVA ise çoklu regresyon analiz modelinin anlamlılığını ifade etmek için kullanılmıştır. Amaç bağımlı değişkendeki varyansın ne kadar iyi açıklanıp açıklanmadığını göstermektir. Modelin anlamlı olarak ifade edilebilmesi için anlamlılık değeri 0,05'ten daha küçük olmalıdır. Hatta bu değer ne kadar küçük ise model o kadar iyi açıklanmış demektir. (Gürbüz ve Şahin, 2015: 276).

3.4. ARAŞTIRMA SONUÇLARI

3.4.1. Tanımlayıcı İstatistiklere İlişkin Çıkarımlar

Tablo 38.

Kurumsal Yönetim ve Temettü Verimi İstatistikleri

				GETIRI					PDDD				
				Yıl Gözlem Sayısı	Min	Max	Ortalama	Standart Sapma	Yıl Gözlem Sayısı	Min	Max	Ortalama	Standart Sapma
CG	Endekste Değil	DP	Ödemeyen	751	-86,54	805,56	25,03	89,47	751	,15	74,60	2,23	4,79
			Ödeyen	456	-74,81	543,42	25,81	66,23	456	,25	14,15	1,86	1,79
	Endekste	DP	Ödemeyen	38	-80,38	309,68	20,60	91,77	38	,20	2,05	,88	,45
			Ödeyen	87	-80,59	326,78	27,62	53,43	87	,51	8,79	2,38	1,61

Not: CG = Kurumsal Yönetim, DP = Temettü Verimi, PDDD = Piyasa Değeri Defter Değeri Oranı

Yukarıdaki tabloda kurumsal yönetim ve temettü veriminin hisse getirisi ve piyasa değeri - defter değeri oranı açısından istatistik açıklamalarına yer verilmiştir. Hesaplamada 2007- 2015 arası 9 yıl esas alınmıştır. İşletmeler kurumsal yönetim endeksine dahil olan ve olmayan aynı zamanda temettü ödeyen ve ödemeyen olarak sınıflandırılmıştır. Tablodan yıl - gözlem sayısı, minimum ve maximum değerler, ortalama ve standart sapma verilerine ulaşılabilmektedir.

Tabloda görülen verilere göre kurumsal yönetim endeksinde olmayan işletmelerin arasında temettü ödemeyenlerin yıl-gözlem sayısı 751 iken ödeyenlerin 456 dır. Endekse dahil olmayan işletmeler temettü ödeyen ve ödemeyen olarak ayrıldığında ortaya çıkan istatistikler hisse getirisi ortalamalarının (ödemeyen: 25,03- ödeyen: 25,81) birbirine çok yakın olduğunu göstermektedir. Fakat standart sapmaları (ödemeyen: 89,47 – ödeyen: 66,23) arasında fark gösteriyor ki temettü ödemeyen işletmeler ödeyen işletmelere göre daha fazla risk altındadır.

Aynı işletmelerin piyasa değeri defter değeri oranlarına göre ortalamalarına bakıldığında temettü ödemeyen işletmelerin PDDD ortalaması (2,23) temettü ödeyenlerinkiden (1,86) fazladır. PDDD oranlarının iyi bir sonuç gösterdiğine karar verilebilmesi için en az 1 olması gerekmektedir. Fakat standart sapmalarına bakıldığında temettü ödemeyen işletmelerin sapmasının (4,79) temettü ödeyenlere kıyasla (1,79) daha yüksek olduğu görülmektedir. Sapmanın yüksekliği, temettü ödemeyen işletmeler için PDDD ortalamasının beklenenin üzerinde yüksek çıkmasını açıklar niteliktedir. Sapmanın yüksek olması ortalamanın olumlu ifadesini azaltmaktadır.

Kurumsal yönetim endeksinde olan işletmelerden temettü ödemeyenlerin yıl gözlem sayısı 38, ödeyenlerin ise 87dir. Kurumsal yönetim endeksinde olan işletmeler için istatistiklere baktığımızda hisse getirisi açısından ortalamasının (27,62) ödemeyenlere (20,60) göre daha yüksek olduğunu görmekteyiz. Ayrıca temettü ödeyen işletmlerin standart sapması (53,43) ödemeyenlere (91,77) kıyasla oldukça düşüktür. Hisse getirisindeki standart sapmanın temettü ödemeyenler için oldukça yüksek olması kurumsal yönetim endeksinde olup temettü ödemeyen işletmelerin ödeyenlere göre daha yüksek risk altında olduğunu ifade etmektedir.

Aynı işletmeler için PDDD oranına bakıldığında kurumsal yönetim endeksinde olup temettü ödeyen işletmelerin ortalamasının (2,38) ödemeyenlere (0,88) kıyasla yüksek olduğu hatta temettü ödemeyen işletmelerin PDDD oranının

optimumun (1,0) altında kalmış olması, temettü ödemenin PDDD oranını artırma eğiliminde olduğunu gösterdiğini düşündürmektedir. Fakat temettü ödeyen ve ödemeyen işletmelerin standart sapmalarına bakıldığında ise ödemeyen işletmelerin standart sapmasının (0,45) ödeyen işletmelere (1,61) kıyasla daha düşük olduğu göze çarpmaktadır. Ortalama ve standart sapma arasında bu negatif ilişki kurumsal yönetim endeksinde olup temettü ödemeyen işletmeler için yıl-gözlem sayısının düşük olması ile açıklanabilir.

Tablo 39.

Kurumsal Yönetim ve Sermaye Yapısı İstatistikleri

				GETIRI					PDDD				
				Yıl Gözlem Sayısı	Min	Max	Ortalama	Standart Sapma	Yıl Gözlem Sayısı	Min	Max	Ortalama	Standart Sapma
CG	Endekste Değil	CS	Öz Sermaye Yoğunluklu	418	-83,93	655,56	29,50	87,55	418	15	19,95	1,85	2,09
			Borç Yoğunluklu	410	-86,54	805,56	17,67	73,84	410	23	74,60	2,64	6,20
			Eşit Yoğunluklu	415	-80,30	609,09	27,81	80,14	415	16	16,49	1,81	2,01
	Endekste	CS	Öz Sermaye Yoğunluklu	26	-53,73	9,23	14,94	31,65	26	28	,07	1,25	,88
			Borç Yoğunluklu	53	-80,59	326,78	17,01	67,85	53	20	,82	1,82	1,39
			Eşit Yoğunluklu	46	-80,38	309,68	41,20	78,31	46	40	,79	2,42	1,81

Not: CG: Kurumsal Yönetim, CS : Sermaye Yapısı

Yukarıdaki tabloda kurumsal yönetim ve sermaye yapısının hisse getirisi ve piyasa değeri - defter değeri oranı açısından istatistik açıklamalarına yer verilmiştir. Hesaplamada 2007- 2015 arası 9 yıl esas alınmıştır. İşletmeler kurumsal yönetim endeksine dahil olan ve olmayan aynı zamanda sermaye yapısına istinaden sınıflandırılmıştır. Tablodan yıl - gözlem sayısı, minimum ve maximum değerler, ortalama ve standart sapma verilerine ulaşılabilmektedir. Sermaye yapısı kendi içinde 3 sınıftan oluşmaktadır. Sermaye yapısını oluşturan veri toplam borç oranı ile oluşturulmuştur. (Toplam borç oranı = Toplam borç / Toplam Varlık) Toplam borç oranı %33'den az olan işletmeler öz sermaye yoğunluklu, %33 ile %66 arasında olanlar eşit yoğunluklu, %66'dan fazla olanlar işe borç yoğunluklu olarak isimlendirilmiştir.

Kurumsal yönetim endeksinde olmayan işletmelerden öz sermaye yoğunluklu olanların yıl gözlem sayısı 418, borç yoğunluklu olanların yıl gözlem sayısı 410, eşit yoğunluklu olanların yıl gözlem sayısı ise 415tir. Tablodaki verilerden hareketle kurumsal yönetim endeksinde olmayan işletmelerin hisse getirisi ortalamalarına baktığımızda en yüksek ortalamanın öz sermaye yoğunluklu (29,50) olanlarda olduğunu görürüz. Eşit yoğunluklu olanların ortalaması ise (27,81) borç yoğunluklu olanlardan(17,67) fazladır. Bu noktada yapılabilecek yorum borç arttıkça hisse getirisinin azaldığı yönünde olmaktadır. Standart sapmalara baktığımızda borç yoğunluklu işletmelerin (73,84) ile en az oynaklığa sahip olan grup olduğunu görebiliriz. Öz sermaye yoğunluklular 87,55 lik bir oran ile en yüksek sapmaya sahiptir. Eşit yoğunluklular ise 80,14 ile daha az bir orana sahiptir.

Aynı işletmeler için PDDD oranında ise daha farklı bir sonuç çıkmaktadır. Tüm sermaye yapısı grupları PDDD için optimum değer olan 1'in üzerindedir. En yüksek PDDD oranı 2,64 ile borç yoğunluklu işletmelerde olmakla birlikte onu 1,85 ile öz sermaye yoğunluklu işletmeler takip ederken, eşit yoğunluklu işletmeler 1,81 ile az bir farkla borç yoğunluklu firmalardan daha düşük bir orana sahiptirler. Fakat en yüksek ortalamaya sahip borç yoğunluklu olanlar en yüksek standart sapmaya (6,20) sahiptirler. Öz sermaye yoğunluklu (2,09) ve eşit yoğunluklu işletmeler (2,01) ile daha az oynaklıktadır.

Kurumsal yönetim endeksine dahil olan işletmelerin öz sermaye yoğunluklu olanların yıl-gözlem sayısı 26, borç yoğunluklu olanların 53 ve eşit yoğunluklu olanların ise 46dır. Kurumsal yönetim endeksinde olan işletmelerden en yüksek hisse getirisi oranına sahip olanlar açık ara farkla (41,20) eşit yoğunluklulardır. Borç yoğunluklu olanlar (17,01) ise nispeten öz sermaye yoğunluklu olanlardan(14,94) daha yüksek hisse getirisi oranına sahiptirler. Standart sapmalarda da durum değişmemekte eşit yoğunluklu olanlar (78,31) en yüksek dalgalanmada görünmektedirler. Yine borç yoğunluklular (67,85) öz sermaye yoğunluklu olanlardan (31,65) çok daha yüksek sapma oynaklığına sahiptirler.

Aynı işletmeler için PDDD oranlarında da aynı sıralama gözlenmektedir. Tüm sermaye yapısı grupları PDDD oranı için optimum seviye olan 1,0'ın üzerinde seyretmektedir. Eşit yoğunluklu işletmeler (2,42) en iyi PDDD oranına sahiptirler. Borç yoğunluklu (1,82) ve öz sermaye yoğunluklu (1,25) işletmeler sırasıyla takip etmektedir. Fakat öz sermaye yoğunluklular (0,88) en düşük standart sapma ile daha

net bir sonuç vermektedir. En yüksek sapma eşit yoğunluklularda (1,81) iken borç yoğunluklular (1,39) ikinci sıradadır.

Tablo 40.

Kurumsal Yönetim ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk İstatistikleri

				GETIRI					PDDD				
				Yıl-Gözlem Sayısı	Min	Max	Ortalama	Standart Sapma	Yıl - Gözlem Sayısı	Min	Max	Ortalama	Standart Sapma
CG	Endekste Değil	CSR	Çok Yoğun	357	-83,93	655,56	29,74	82,90	357	,16	19,95	1,85	2,06
			Orta Yoğun	309	-80,30	543,42	23,13	78,11	309	,24	12,39	1,89	1,75
			Az Yoğun	577	-86,54	805,56	22,99	80,96	577	,15	74,60	2,36	5,46
	Endekste	CSR	Çok Yoğun	104	-80,59	326,78	29,90	66,26	104	,40	8,79	2,07	1,60
			Orta Yoğun	10	-61,54	136,60	13,00	56,10	10	,28	2,77	1,36	,95
			Az Yoğun	11	-69,06	205,88	-4,92	80,06	11	,20	2,96	1,00	,75

Not: CG: Kurumsal Yönetim, CSR: Kurumsal Sosyal Sorumluluk

Yukarıdaki tabloda kurumsal yönetim ve kurumsal sosyal sorumluluk endeks değerlerinin hisse getirisi ve piyasa değeri - defter değeri oranı açısından istatistik açıklamalarına yer verilmiştir. Hesaplamada 2007- 2015 arası 9 yıl esas alınmıştır. İşletmeler kurumsal yönetim endeksine dahil olan ve olmayan aynı zamanda kurumsal sosyal sorumluluk endeks değerlerine göre sınıflandırılmıştır. Tablodan yıl - gözlem sayısı, minimum ve maximum değerler, ortalama ve standart sapma verilerine ulaşılabilmektedir. Araştırmada kurumsal sosyal sorumluluk değeri %66'ın üzerinde olanlar çok yoğun, %33-%66 arasında olanlar orta yoğun, %33'den az olanlar az yoğun olarak gruplanmıştır.

Kurumsal yönetim endeksinde olmayan işletmelerin kurumsal sosyal sorumluluk endeks sonucu çok yoğun olanları yıl-gözlem sayısı 357, orta yoğun olanların 309, az yoğun oların ise 577dir. Kurumsal yönetim endeksinde olmayan işletmeleri hisse getirisi oranlarına göre sıraladığımızda kurumsal sosyal sorumluluğu çok yoğun olanların hisse getirisi oranı (29,74) en yüksektir. Orta yoğun

olanların(23,13) hisse getiri oranı da az yoğun olanlara (22,99) göre daha yüksektir. Standart sapmalarına bakıldığında da çok farklı bir tablo görülmemektedir. En fazla sapma çok yoğun olan (82,90) işletmelerdeyken bu kez en düşük oran orta yoğun (80,90) işletmelerdedir. Fakat oranların çok yüksek olmasının yanı sıra oranlar arası çok büyük farklar olmaması da dikkat çekmektedir.

Aynı işletmeler için PDDD oranları hisse getiri oranlarına göre daha farklı seyretmiştir. KSS endeksinde az yoğun grubun (2,36) PDDD oranı en yüksektir. Çok yoğun (1,85) ve orta yoğun (1,89) grubun ise PDDD oranları çok yakındır. Standart sapmalarında ise yine az yoğun (5,46) grup en fazla dalgalanmaya sahiptir. Çok yoğun grup (2,06) standart sapması orta yoğun gruptan (1,75) fazladır. Bu istatistiklerde yıllık getiri ile PDDD oranı beklendiği gibi birbiriyle uyumlu sonuç vermiştir.

Kurumsal yönetim endeksinde olan işletmelerin kurumsal sosyal sorumluluk endeks sonucu çok yoğun olanların yıl-gözlem sayısı 104, orta yoğun olanların 10, az yoğun olanların ise 11dir. Bu işletmelerin hisse getiri ortalamaları beklendiği gibi çok yoğundan az yoğuna doğru orantıyla sıralanmaktadır. Çok yoğun grup 29,90 ile en fazla hisse getiri oranına sahiptir. Orta yoğun grup 13,00 ile onu takip ederken, az yoğun grubun hisse getiri oranı -4,92 dir. Bu oranlar kurumsal yönetim endeksinde bulunan ve çok yoğun şekilde kurumsal sosyal sorumluluk projeleri oluşturan işletmelerin hisse getiri oranlarının da yüksek olduğunu ifade etmektedir. Grupların standart sapmaları ise az yoğun (80,06), çok yoğun (66,26) ve orta yoğun (56,10) olarak sıralanmıştır.

Aynı işletmelerin PDDD oranları da hisse getirisine benzer şekilde çok yoğundan az yoğuna orantılı bir şekilde sıralanmıştır. Çok yoğun grup 2,07 ile en yüksek ortalamaya sahiptir. Orta yoğun grup 1,36 ile onu takip ederken, az yoğun grup PDDD için optimum seviye olan 1,00 sonucuna sahiptir. Standart sapmalar da ortalamalarla uyumlu olarak çok yoğundan az yoğuna sıralanmıştır. Çok yoğun grup 1,65 ile en yüksek sapmaya sahipken, orta yoğun 0,95 , az yoğun da 0,75 oranında sapmıştır.

Tablo 41.

Yıllara Göre Kurumsal Yönetim ve Temettü Verimi İstatistikleri

						GETIRI					PDDD				
						Yıl Gözlem Sayısı	Min	Max	Ortalama	Standart Sapma	Yıl-Gözlem Sayısı	Min	Max	Ortalama	Standart Sapma
CG	Endekste Değil	DP	Ödemeyen	yıl	2007	80	-33,67	370,57	40,32	66,63	80	,36	16,98	2,00	2,39
					2008	83	-86,54	113,53	-52,67	31,25	83	,15	30,66	1,69	4,50
					2009	95	-40,00	805,56	136,07	133,38	95	,42	33,45	1,89	3,59
					2010	96	-39,87	589,02	60,00	101,27	96	,36	74,60	3,56	8,87
					2011	91	-70,00	154,49	-9,86	40,68	91	,23	68,21	2,87	7,66
					2012	83	-70,72	327,13	19,43	58,44	83	,24	12,39	2,16	2,16
					2013	81	-75,00	77,65	-21,45	31,97	81	,25	10,32	1,73	1,73
					2014	74	-80,92	208,41	31,13	46,92	74	,22	16,49	2,19	2,67
					2015	68	-65,33	143,63	1,92	42,71	68	,21	11,91	1,75	1,98
			Ödeyen	yıl	2007	57	-26,24	164,10	28,87	48,86	57	,48	9,19	1,86	1,42
					2008	52	-74,81	161,14	-40,69	35,84	52	,25	3,97	,94	,75
					2009	39	,00	338,24	111,82	77,97	39	,54	7,23	1,79	1,43
					2010	40	-9,09	543,42	72,43	97,16	40	,58	10,85	2,37	2,31
					2011	48	-52,53	87,72	-1,98	34,88	48	,38	7,32	1,71	1,49
					2012	53	-23,96	170,78	31,00	35,68	53	,38	12,25	2,11	2,14
					2013	54	-42,88	101,39	-1,42	30,19	54	,40	8,11	1,70	1,42
					2014	56	-10,30	322,88	61,24	59,94	56	,41	9,38	2,18	1,76
					2015	57	-40,74	104,21	,73	26,20	57	,42	14,15	2,11	2,46
	Endekste	DP	Ödemeyen	yıl	2007	2	-21,20	-2,22	-11,71	13,42	2	,40	2,05	1,22	1,17
					2008	3	-80,38	-67,68	-73,73	6,37	3	,20	,55	,38	,18
					2009	5	58,01	279,96	172,33	85,71	5	,91	1,46	1,16	,22
					2010	5	-6,15	102,13	39,39	42,13	5	,82	1,78	1,31	,36
					2011	7	-62,30	,75	-35,24	24,31	7	,43	1,17	,85	,31
					2012	3	4,42	31,43	18,40	13,53	3	,50	,74	,65	,13
					2013	4	-44,59	-12,09	-27,36	14,98	4	,41	,56	,48	,06
					2014	4	-12,20	309,68	92,24	146,84	4	,36	1,61	1,00	,52

					2015	5	-30,23	-15,85	-19,86	5,96	5	,28	1,12	,71	,34
			Ödeyen	**yıl**	2007	2	28,16	53,60	40,88	17,99	2	2,09	2,65	2,37	,40
					2008	5	-80,59	-24,26	-54,84	21,66	5	,51	2,15	1,19	,63
					2009	6	66,50	326,78	136,65	96,21	6	,92	3,12	1,91	,73
					2010	10	4,59	165,48	53,67	43,12	10	1,26	3,81	2,38	,91
					2011	10	-41,75	57,08	4,17	26,82	10	,79	3,48	2,13	,97
					2012	12	-2,03	102,23	49,42	36,18	12	,92	4,99	2,44	1,45
					2013	12	-22,72	40,61	12,17	20,58	12	,79	5,11	2,43	1,60
					2014	15	-2,37	70,30	23,81	21,26	15	,62	8,52	2,77	2,25
					2015	15	-26,89	88,81	6,71	32,90	15	,64	8,79	2,64	2,22

Yukarıdaki tabloda kurumsal yönetim ve temettü verimi değerlerinin hisse getirisi ve piyasa değeri - defter değeri oranı açısından istatistik açıklamalarına yer verilmiştir. Hesaplamada 2007- 2015 arası 9 yılın her biri ayrı ayrı gösterilmiştir. İşletmeler kurumsal yönetim endeksine dahil olan ve olmayan aynı zamanda temettü ödeyen ve ödemeyen olarak sınıflandırılmıştır. Tablodan yıl - gözlem sayısı, minimum ve maximum değerler, ortalama ve standart sapma verilerine ulaşılabilmektedir.

Kurumsal yönetim endeksinde olmayan ve temettü ödemeyen işletmelerin yıl gözlem sayısı 2007 için 80, 2008 için 83, 2009 için 95, 2010 için 96, 2012 için 91, 2013 için 81, 2014 için 74, 2015 için ise 68 dir. Söz konusu işletmelerin hisse getiri ortalamaları yıllar arasında ciddi farklılıklar göstermektedirler. Hatta zaman zaman eksiye dahi düştüğü görülmektedir. Aynı şekilde hisse getirisindeki standart sapmalar da yıldan yıla büyük miktarda değişmektedir.

Aynı firmalar için PDDD oranına baktığımızda yıllar arasında benzer bir dalgalanma görülmektedir. Yıllar arası değişim oldukça fazla olduğu gibi aynı doğrultuda da olmadığı gözlenmektedir. PDDD oranı standart sapmaları da aynı şekilde ciddi farklılıklar göstermektedir.

Kurumsal yönetim endeksinde olup temettü ödeyen işletmelerin yıl gözlem sayısı 2007 için 57, 2008 için 52, 2009 için 39, 2010 için 40, 2011 için 91, 2012 için 83, 2013 için 81, 2014 için 74, 2015 için 68'dir. Söz konuu işletmelerin hisse getiri oranı temettü ödemeyen işletmelerin yıllar arası dalgalanmalarından çok da farklı

değildir. Fakat standart sapmalarında farklılıklar olsa da temettü ödemeyenlere kıyasla birbiri ile daha uyumlu görünmektedir.

Aynı işletmeler için PDDD oranına baktığımızda ortalamaların temettü ödemeyenlere kıyasla birbirine daha yakın seyrettiği görülmektedir. Aynı zamanda genel anlamda standart sapmaları da daha düşük ve daha dengelidir.

Kurumsal yönetim endeksinde olan ve temettü ödemeyen işletmelerin yıl gözlem sayısı 2007 için 2, 2008 için 3, 2009 için 5, 2010 için 5, 2011 için 7, 2012 için 3, 2013 için 4, 2014 için 4, 2015 için 5'dir. Söz konusu işletmelerin hisse getirisi ortalamalarına bakıldığında diğer gruplarda olduğu gibi yıllar arası ciddi farklılıklar görülmektedir. Standart sapmaları da aynı şekilde dalgalı olmasına rağmen kurumsal yönetim endeksinde olmayan ve temettü ödemeyenlere kıyasla birbiri ile daha uyumlu ve daha az standart sapma görüldüğü söylenebilir.

Aynı işletmelerin PDDD oranı ortalamaları ise kurumsal yönetim endeksinde olmayan ve temettü ödemeyenlere kıyasla daha düşük çıkmıştır ve yine yıllar arası farklılıklar gözlenmektedir. Fakat kurumsal yönetim endeksinde olup temettğ ödemeyen işletmelerin PDDD oranı için standart sapmalarının kurumsal yönetim endeksinde olmayan ve temettü ödemeyen işletmelere kıyasla çok daha az olması dikkat çekmektedir. Kurumsal yönetim endeksinde olan işletmelerin sayıca az olması da bu sonucun bir sebebi olarak düşünülebilir.

Kurumsal yönetim endeksinde olan ve temettü ödeyen işletmelerin yıl gözlem sayısı 2007 için 2, 2008 için 5, 2009 için 6, 2010 ve 2011 için 10, 2012 ve 2013 için 12, 2014 ve 2015 için ise 15'tir. Söz konusu işletmelerin hisse getirisi ortalamalarına bakıldığında diğer gruplara kıyasla ortalamaların daha yüksek çıktığı ve yıllar arasında daha az dalgalı olduğu ifade edilebilir. Bununla birlikte hisse getirisi standart sapmaları da nispeten daha düşük seyretmektedir.

Aynı işletmelerin PDDD oranları için ortalamalarına bakıldığında diğer gruplara kıyasla birbirleriyle daha uyumlu ve nispeten daha yüksek seyrettikleri görülmektedir. Bu durumda kurumsal yönetim endeksinde olan ve temettü ödeyen işletmelerin PDDD oranlarını olumlu yönde etkilediğini ifade edebiliriz. PDDD oranları için standart sapmalarına bakıldığında kurumsal yönetim endeksinde olup temettü ödeyen işletmelerin ödemeyen işletmelere kıyasla daha fazla sapmaya sahip olduğunu görülmektedir. Fakat bu oranlar endekste olmayan işletmelere göre daha azdır.

Tablo 42.

Yıllara Göre Kurumsal Yönetim ve Sermaye Yapısı İstatistikleri

						GETIRI					PDDD				
						YılGözlm	Min	Max	Ortalama	Standart Sapma	YılGözlem	Min	Max	Ortalama	Standart Sapma
CG	Endekste	CS	Öz Sermaye Yoğunluklu	yıl	2007	50	-28,71	370,57	31,31	61,55	50	,36	9,19	1,75	1,43
					2008	43	-83,93	48,37	-48,46	24,46	43	,15	3,39	,79	,60
					2009	46	-37,65	655,56	132,22	123,93	46	,51	7,23	1,57	1,24
					2010	48	-39,87	589,02	71,35	119,61	48	,36	19,95	2,41	3,29
					2011	46	-65,34	106,35	-5,99	36,23	46	,38	11,39	1,84	2,14
					2012	47	-29,38	327,13	33,84	65,70	47	,38	12,25	2,17	2,46
					2013	46	-61,48	78,56	-11,28	30,80	46	,29	10,32	1,95	2,16
					2014	49	-80,92	322,88	45,79	66,43	49	,22	9,38	2,18	2,13
					2015	43	-65,33	104,21	1,17	33,11	43	,21	8,12	1,85	1,69
			Borç Yoğunluklu	yıl	2007	23	-33,67	202,33	38,70	66,20	23	,78	16,98	4,33	4,09
					2008	37	-86,54	56,98	-53,72	31,46	37	,24	30,66	3,48	6,96
					2009	28	-40,00	805,56	151,53	159,79	28	,59	33,45	4,02	7,20
					2010	27	-38,00	184,00	38,20	58,10	27	,68	74,60	8,77	17,56
					2011	35	-70,00	86,88	-17,96	33,15	35	,52	68,21	5,18	12,85
					2012	73	-70,72	170,78	20,07	38,37	73	,24	12,39	1,97	1,76
					2013	65	-75,00	101,39	-9,87	35,50	65	,25	4,60	1,37	1,03
					2014	60	-64,86	268,37	46,49	52,39	60	,23	5,79	1,65	1,26
					2015	62	-58,59	143,63	1,39	34,23	62	,26	10,88	1,49	1,54
			Eşit Yoğunluklu	yıl	2007	64	-33,66	182,76	37,63	56,75	64	,48	4,92	1,46	,90
					2008	55	-80,30	161,14	-44,03	39,96	55	,16	3,97	,75	,66
					2009	60	-24,79	609,09	115,63	92,38	60	,42	4,53	1,37	,94
					2010	61	-29,79	514,04	69,25	96,46	61	,57	14,85	2,04	2,08
					2011	58	-60,95	154,49	-1,43	43,00	58	,23	9,24	1,63	1,56
					2012	23	-58,46	246,94	25,04	67,44	23	,69	10,45	2,81	2,66
					2013	31	-70,00	61,08	-23,02	28,20	31	,49	6,54	2,19	1,59
					2014	30	-36,36	91,74	31,36	32,14	30	,62	16,49	3,49	3,74
					2015	33	-55,96	134,58	-,12	41,71	33	,40	14,15	2,93	3,45
	Endekste	CS	Öz Sermaye Yoğunluklu	yıl	2007	0	.	.	.	.	0	.	.	.	.
					2008	0	.	.	.	.	0	.	.	.	.
					2009	1	58,01	58,01	58,01	.	1	1,02	1,02	1,02	.
					2010	4	18,58	59,23	41,82	18,70	4	1,25	1,59	1,40	,17
					2011	4	-53,73	13,56	-17,71	35,04	4	,65	1,60	1,07	,43
					2012	5	12,52	48,49	25,32	15,41	5	,70	1,66	1,11	,36
					2013	4	-44,59	21,35	-2,93	29,87	4	,46	1,65	1,05	,49

					2014	5	-12,20	54,85	26,15	24,15	5	,36	5,07	1,93	1,83
					2015	3	-25,66	30,77	-3,85	30,32	3	,28	1,20	,78	,47
			Borç Yoğunluklu	**yıl**	**2007**	1	-21,20	-21,20	-21,20	.	1	,40	,40	,40	.
					2008	5	-80,59	-54,08	-68,91	9,69	5	,20	1,39	,68	,44
					2009	4	87,22	326,78	184,62	107,25	4	,91	2,15	1,46	,56
					2010	4	-6,15	76,50	38,66	34,04	4	,82	2,96	2,15	,93
					2011	6	-26,84	17,87	-7,41	19,72	6	,61	2,77	1,61	,80
					2012	6	14,98	102,23	65,73	35,47	6	,74	4,99	2,88	1,64
					2013	7	-34,78	40,61	-2,31	25,08	7	,49	5,11	2,12	1,90
					2014	9	-2,37	43,33	17,04	17,85	9	,62	5,82	2,10	1,79
					2015	11	-30,23	51,04	-10,26	22,84	11	,45	4,63	1,59	1,19
			Eşit Yoğunluklu	**yıl**	**2007**	3	-2,22	53,60	26,51	27,95	3	2,05	2,65	2,26	,34
					2008	3	-80,38	-24,26	-50,28	28,28	3	,40	2,15	1,23	,88
					2009	6	66,50	279,96	147,51	79,29	6	,92	3,12	1,73	,77
					2010	7	4,59	165,48	58,82	55,80	7	1,19	3,81	2,31	1,08
					2011	7	-62,30	57,08	-12,81	41,89	7	,43	3,48	1,89	1,31
					2012	4	-2,03	83,64	31,80	39,45	4	,50	4,21	2,12	1,67
					2013	5	-17,99	39,09	12,90	26,22	5	,41	4,83	2,42	1,78
					2014	5	2,84	309,68	88,38	126,07	5	1,16	8,52	3,42	2,99
					2015	6	-19,53	88,81	20,97	37,53	6	1,12	8,79	3,89	2,89

Yukarıdaki tabloda kurumsal yönetim ve sermaye yapısının hisse getirisi ve piyasa değeri - defter değeri oranı açısından istatistik açıklamalarına yer verilmiştir. Hesaplamada 2007- 2015 arası 9 yılın her biri ayrı ayrı gösterilmiştir. İşletmeler kurumsal yönetim endeksine dahil olan ve olmayan aynı zamanda sermaye yapısına istinaden sınıflandırılmıştır. Tablodan yıl - gözlem sayısı, minimum ve maximum değerler, ortalama ve standart sapma verilerine ulaşılabilmektedir. Sermaye yapısı kendi içinde 3 sınıftan oluşmaktadır. Sermaye yapısını oluşturan veri toplam borç oranı ile oluşturulmuştur. (Toplam borç oranı = Toplam borç / Toplam Varlık) Toplam borç oranı %33'den az olan işletmeler öz sermaye yoğunluklu, %33 ile %66 arasında olanlar eşit yoğunluklu, %66'dan fazla olanlar işe borç yoğunluklu olarak isimlendirilmiştir.

Kurumsal yönetim endeksinde olmayan ve 3 sermaye yapısı grubundan her biri için toplamda yıl gözlem sayıları birbirine yakın olmakla birlikte (öz sermaye yoğunluklu: 369, borç yoğunluklu: 410, eşit yoğunluklu: 412) hisse getirisi ortalamaları benzer şekilde her yıl için birbirinden ilişkisiz bir şekilde farklıdır ve bu durum hisse getirisi standart sapmalar arasında da gözlenmektedir. Sapmaların oldukça yüksek oranda olması da ayrıca dikkat çekmektedir.

Aynı işletmeler için PDDD oranı için ortalamlara bakıldığında 3 grupta sadece yıllar arası oran çeşitliliği göz önüne alındığında her bir yıl için ilişkisiz bir farklılık göstermelerinin benzer oldukları söylenebilir. Fakat oranlara dikkat edildiğinde PDDD oran ortalamalarında kurumsal yönetim endeksinde olmayan borç yoğunluklu işletmelerin en büyük değerlere sahip olduğu görülmektedir. Öz semraye yoğunluklu ve eşit yoğunluklu işletmelerin yıl başına PDDD oran ortalamaları birbirine yakındır. Diğer yandan standart sapmalar esas alındığında borç yoğunluklu işletmelerin en yüksek sapma değerlerine sahip oldukları görülmekte ve yine öz sermaye yoğunluklu ve eşit yoğunluklu işletmelerin sapma değerlerinde de yakın olduğu ifade edilebilir.

Kurumsal yönetim endeksinde olan işletmelerden sermaye yapısı öz sermaye yoğunluklu olanların yıl gözlem sayısı 26, borç yoğunluklu olanların 53, eşit yoğunluklu olanların ise 46'dır. Öz sermaye yoğunluklularda 2007 ve 2008 yılları için gözlenecek veri bulunmamaktadır. Söz konusu işletmelerin hisse getirisi ortalamalarına bakıldığında yıllar arasında birbiri ile ilişkisi bulunmayan ciddi farklılıklar göze çarpmaktadır. Standart sapmalar ise değer olarak yüksek ve yine yıllar arası büyük farklılıklar içermektedir.

Aynı işletmeler için PDDD oranları incelendiğinde en yüksek ortalamaların eşit yoğunluklu sermaye yapısına sahip olan işletmelerde olduğu ve yine her bir grup için yıllar arası dalgalanmaların varolduğu görülmektedir. PDDD ortalamalarına göre bakıldığında kurumsal yönetim endeksi dahilinde ve borç yoğunluklu olan işletmelerin en iyi PDDD oranına sahip olduğu ve doğrusal bir ilişki olduğu ifade edilebilir. Fakat standart sapmalarda da benzer bir sıralama söz konusudur. Borç yoğunlukluların standart sapma değerleri diğer iki gruba kıyasla daha yüksektir. Bu da borç yoğunluklu olan işletmelerin ortalamalarda göründüğü kadar avantajlı olmayabileceğine işaret etmektedir.

Tablo 43.

Yıllara Göre Kurumsal Yönetim ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk İstatistikleri

						GETIRI					PDDD				
						Yıl-Gözlem	Min	Max	Ortalama	Standart Sapma	Yıl-Gözlem	Min	Max	Ortalama	Standart Sapma
CG	Endekste Değil	CSR	Çok Yoğun	yıl	2007	37	-18,22	163,89	34,88	43,23	37	,52	4,92	1,83	1,02
					2008	36	-83,93	-24,00	-52,79	15,29	36	,16	3,97	,89	,76
					2009	38	7,66	655,56	154,71	131,82	38	,44	4,48	1,63	,99
					2010	34	-20,29	589,02	67,02	111,42	34	,53	19,95	2,89	3,98
					2011	44	-54,72	86,88	-11,27	33,13	44	,38	11,39	1,93	2,17
					2012	39	-36,17	97,83	24,75	26,32	39	,38	6,58	1,62	1,19
					2013	43	-45,31	78,56	4,08	29,03	43	,36	6,54	1,55	1,24
					2014	42	-10,30	268,37	55,30	51,85	42	,41	16,49	2,40	2,77
					2015	44	-48,48	104,21	1,54	28,63	44	,40	10,88	1,91	1,91
			Orta Yoğun	yıl	2007	22	-33,66	165,38	17,29	48,01	22	,48	2,54	1,31	,61
					2008	27	-80,30	161,14	-30,28	50,06	27	,25	2,02	,82	,46
					2009	25	-37,65	338,24	101,67	88,75	25	,53	4,53	1,61	1,13
					2010	31	-23,83	543,42	104,02	149,24	31	,80	10,85	2,42	2,05
					2011	26	-70,00	87,72	-8,51	43,76	26	,67	7,78	2,21	1,72
					2012	48	-58,36	243,23	23,79	54,47	48	,24	12,39	2,21	2,21
					2013	46	-60,89	101,39	-18,24	32,66	46	,25	6,68	1,68	1,48
					2014	42	-31,40	208,41	45,53	45,39	42	,26	9,28	2,25	1,98
					2015	42	-46,64	77,01	-1,21	32,02	42	,26	8,64	2,00	1,91
			Az Yoğun	yıl	2007	78	-33,67	370,57	41,23	69,03	78	,36	16,98	2,20	2,60
					2008	72	-86,54	113,53	-51,88	31,34	72	,15	30,66	1,88	4,83
					2009	71	-40,00	805,56	124,06	121,10	71	,42	33,45	2,09	4,22
					2010	71	-39,87	190,11	44,39	51,16	71	,36	74,60	3,71	10,10
					2011	69	-65,34	154,49	-3,63	40,58	69	,23	68,21	2,93	8,75
					2012	56	-70,72	327,13	27,26	67,85	56	,43	12,25	2,46	2,55
					2013	53	-75,00	61,08	-23,07	30,58	53	,29	10,32	1,90	1,98
					2014	55	-80,92	322,88	31,06	60,53	55	,22	9,82	1,95	2,17
					2015	52	-65,33	143,63	2,31	43,80	52	,21	14,15	1,85	2,70
	Endekste	CSR	Çok Yoğun	yıl	2007	1	28,16	28,16	28,16	.	1	2,65	2,65	2,65	.
					2008	5	-80,59	-24,26	-60,91	24,88	5	,40	2,15	,95	,73
					2009	9	58,01	326,78	148,79	97,41	9	,92	3,12	1,64	,70
					2010	11	4,59	165,48	57,91	44,24	11	1,19	3,81	2,08	,93
					2011	12	-41,75	57,08	-4,70	26,33	12	,61	3,48	1,78	,99
					2012	14	-2,03	102,23	44,92	35,59	14	,50	4,99	2,18	1,49
					2013	15	-34,78	40,61	5,41	23,42	15	,41	5,11	2,04	1,63
					2014	18	-2,37	309,68	41,01	69,92	18	,62	8,52	2,51	2,14
					2015	19	-30,23	88,81	,95	31,31	19	,45	8,79	2,26	2,11
			Orta Yoğun	yıl	2007	2	-2,22	53,60	25,69	39,47	2	2,05	2,09	2,07	,03
					2008	0	.	.	.	.	0	.	.	.	.
					2009	1	136,60	136,60	136,60	.	1	1,61	1,61	1,61	.
					2010	1	39,75	39,75	39,75	.	1	2,50	2,50	2,50	.
					2011	2	-61,54	17,87	-21,84	56,15	2	,73	2,77	1,75	1,44
					2012	1	19,35	19,35	19,35	.	1	,70	,70	,70	.
					2013	1	-44,59	-44,59	-44,59	.	1	,46	,46	,46	.
					2014	1	-12,20	-12,20	-12,20	.	1	,36	,36	,36	.
					2015	1	-16,67	-16,67	-16,67	.	1	,28	,28	,28	.
			Az Yoğun	yıl	2007	1	-21,20	-21,20	-21,20	.	1	,40	,40	,40	.
					2008	3	-69,06	-54,08	-63,61	8,28	3	,20	1,39	,79	,60
					2009	1	205,88	205,88	205,88	.	1	,91	,91	,91	.
					2010	3	-6,15	44,52	18,98	25,34	3	,82	2,96	1,68	1,13
					2011	3	-62,30	11,10	-34,98	40,13	3	,43	1,23	,77	,41
					2012	0	.	.	.	.	0	.	.	.	.
					2013	0	.	.	.	.	0	.	.	.	.
					2014	0	.	.	.	.	0	.	.	.	.
					2015	0	.	.	.	.	0	.	.	.	.

Yukarıdaki tabloda kurumsal yönetim ve kurumsal sosyal sorumluluk endeks değerlerinin hisse getirisi ve piyasa değeri - defter değeri oranı açısından istatistik açıklamalarına yer verilmiştir. Hesaplamada 2007- 2015 arası 9 yılın her biri ayrı ayrı gösterilmiştir. İşletmeler kurumsal yönetim endeksine dahil olan ve olmayan aynı zamanda kurumsal sosyal sorumluluk endeks değerlerine göre sınıflandırılmıştır. Tablodan yıl - gözlem sayısı, minimum ve maximum değerler, ortalama ve standart sapma verilerine ulaşılabilmektedir. Araştırmada kurumsal sosyal sorumluluk değeri %66'ın üzerinde olanlar çok yoğun, %33-%66 arasında olanlar orta yoğun, %33'den az olanlar az yoğun olarak gruplanmıştır.

Kurumsal yönetim endeksinde olmayan işletmeler kurumsal sosyal sorumluluk yoğunluklarına göre gruplandığında az yoğun işletmelerin yıl gözlem sayısı 577 ile en fazladır. Çok yoğun işletmelerin yıl gözlem sayısı 357 iken, orta yoğun işletemelerinki 309'dur. Söz konusu işletmelerin hisse getiri ortalamalarına bakıldığında yıllar arasında ciddi farklılıklar olduğu ve bu farklılıkların bir düzen içinde gerçekleşmediği görülmektedir. Aynı zamanda farklı grupların ortalamalarının birbirinden anlamlı bir şekilde ayrıldığı da gözlemlenmemektedir. Standart sapmalarına bakıldığında benzer bir durumun orada da gerçekleştiğini ifade etmek mümkündür.

Aynı işletmeler için PDDD oranlarına göz atıldığında kurumsal yönetim endeksinde olmayan ve az yoğun grupta yer alan işletmelerin görece daha yüksek PDDD ortalamalarına sahip olduğu görülmektedir. Orta yoğun işletmelerin ortalaması ise çok yoğun işletmelerden nispeten daha fazladır. Fakat aksi şekilde, standart sapmalar incelendiğinde en yüksek sapma değerleri az yoğun grupta bulunurken, en düşük sapma değerleri çok yoğun gruba aittir. Sapma değerlerinin ters orantısı PDDD ortalamalarında çıkan sonucun kesin bir olumlu yargıya işaret etmesini engellemektedir.

Kurumsal yönetim endeksine dahil olan işletmeler kurumsal sosyal sorumluluk yoğunlukları açısından gruplandığından çok yoğun grubun yıl-gözlem sayısı açık ara farkla en fazladır (104). Orta yoğun(10) ve Az yoğun grubun(11) ise yıl gözlem sayıları neredeyse eşittir. Fakat orta yoğun grup için 2008 yılında, az yoğun grup için ise 2012-2015 yılları arasında gözlenecek veri yoktur. Söz konusu işletmelerin hisse getiri ortalamalarına bakıldığında bu değişkende de yıllar arası farklılıkların dengesizliğini görmekteyiz. Bununla birlikte çok yoğun gruptaki işletmelerin ortalamalarının diğer gruptakilere kıyasla daha yüksek, orta yoğun

gruptakilerin ise daha düşük olduğu gözlemlenmektedir. Az yoğun gruptaki bazı yıllardaki eksiklikler dolayısıyla ortalamaların karşılaştırılmasında net bir yorum yapmak zorlaşmaktadır. Standart sapmalara bakıldığında ise çok yoğun grup hariç diğer iki grupta yıl bazında bazı gözlem sayıları 1 olduğundan veya hiç olmadığından ötürü standart sapma hesaplaması yapılamamıştır. Bu yüzde yalnızca çok yoğun grupta sapma değerlerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Aynı işletmeler için PDDD oran ortalamalarına bakıldığında çok yoğun gruba dahil olan işletmelerin en yüksek PDDD ortalamasına sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca çok yoğun grup için standart sapma değerleri düşüktür. Bu yüzden kurumsal yönetim endeksinde olup çok yoğun biçimde kurumsal sosyal sorumluluk proje odaklı olan işletmelerin doğru orantılı olarak PDDD değerine olumlu etki yaptığı ifade edilebilir. Hisse getirisinde olduğu gibi yıl-gözlem sayısının azlığından ötürü diğer gruplar için net bir yorum yapılamamaktadır.

3.4.2. Hipotez Testlerinin Sonuçları

Tablo 44.

Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	N	Ortalama	Std. Sapma	Korelasyon Katsayısı				
				Getiri	PDDD	Temverim	Topborc	KSS notu
Getiri	1325	25,0660	79,61734					
PDDD	1275	2,0713	3,74458	,139**				
Temverim	1331	2,1628	3,52111	-,023	-,079**			
Topborc	1331	53,7849	63,06653	-,026	,200**	-,165**		
KSS notu	1368	,4701	,38726	,048	-,063*	,345**	-,132**	

Not: *: 0.05 düzeyinde anlamlı; **: 0.01 düzeyinde anlamlı PDDD: Piyasa değeri / defter değeri, Temverim: Temettü Verimi, Topborc: Toplam Borç Oranı, KSS: Kurumsal Sosyal Sorumluluk

Araştırmaya ait ilk analiz olarak hisse getiri oranı ve piyasa-defter değeri ve sürekli değişkenler olan temettü verimi, KSS notu, toplam borç oranı arasındaki ilişkinin korelasyon analizi ele alınmıştır. Tablo 44'de değişkenlerin gözlem sayıları, ortalama ve standart sapmalarıyla birlikte korelasyon sonuçlarına yer verilmiştir. Buna göre 2007-2015 yılları arasındaki analize dahil olan firma yıl-gözlem sayısı değişkene göre değişmektedir. Yıllık hisse getirisi KSS notu ve PDDD ile pozitif, temettü verimi ve toplam borç oranı ile negatif ilişki içerisindedir. Yıllık hisse getirisinin yalnızca PDDD ile ilişkisi istatistiksel olarak anlamlıdır. PDDD toplam

borç ile pozitif, KSS notu ve temettü verimi ile negatif ilişkilidir. PDDD'nin bu değişkenlerle korelasyonu istatistiksel olarak anlamlıdır. Temettü verimi toplam borç oranı ile anlamlı negatif korelasyona sahipken, KSS notu ile anlamlı pozitif bir korelasyona sahip olduğu görülmektedir. Son olarak toplam borç oranı ve KSS notu arasında da anlamlı negatif bir ilişki vardır.

3.4.2.1. Birinci Regresyon Grubu (Kurumsal Yönetim, Temettü Politikası ve Performans)

Birinci tek değişkenli regresyon grubunda farklı örneklemler (tüm firmalar, sadece kurumsal yönetim endeksinde olanlar ve sadece kurumsal yönetim endeksinde olmayanlar) bazında temettü veriminin getiri ve piyasa değeri defter değeri oranı üzerindeki etkisi incelenmiş bağımlı değişken olarak getiri ve piyasa değeri defter değeri oranı, bağımsız değişken olarak da temettü verimi kullanılmıştır.

Tablo 45.
Tüm Örneklemde Temettü Veriminin Getiri Üzerindeki Etkisi

Tanımlayıcı İstatistikler				
	Ortalama		**Standart Sapma**	**Gözlem Sayısı**
Bağımlı Değişken: Getiri	25,3061		79,834	1315
Bağımsız Değişken: Temettü verimi	2,1811		3,533	1315

Regresyon İstatistikleri						
Model	**Katsayılar**		**Standardize Katsayılar**	**t**	**Anlamlılık**	**R Kare**
	Beta	**Standart Hata**	**Beta**			
Sabit	26,417	2,588		10,208	,000	,001
temverim	-,509	,623	-,023	-,817	,414	

Not: temverim: Temettü Verimi

Araştırma kapsamında test edilen kavramsal modelin öngördüğü ilk ilişki olarak temettü kararlarının performans ile ilişkisi ele alınmıştır. Bu ilişkiyi test

edebilmek için temettü polikalarını temsilen temettü verimi değişikeni, firma performansını temsilen de hisselerin yıllık getirileri kullanılmıştır. Yıllık verilerin kullanıldığı analizde analiz dönemi 2007 ile 2015 yılları arası seçilmiştir. Bu analiz döneminde 1315 yıl-gözlem sayısı bulunmaktadır. Bu gözlem sayısınında ortalama yıllık hisse getirileri yüzde 25,30 iken ortalama temettü verimi yüzde 2,18 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan doğrusal tek değişkenli regresyon modeli sonuçlarına göre, temettü veriminin hisse getirisi üzerinde negatif (beta: -0,509) ve istatistiksel olarak anlamsız (p: 0,414 >0,05) bir ilişki gösterdiği görülmektedir (Tablo 45).

Tablo 46.

Tüm Örneklemde Temettü Veriminin Piyasa Değeri/ Defter Değeri Üzerindeki Etkisi

Tanımlayıcı İstatistikler						
	Ortalama		**Standart Sapma**			**Gözlem Sayısı**
Bağımlı Değişken: PDDD	2,0713		3,74458			1275
Bağımsız Değişken: Temettü verimi	2,2578		3,56771			1275
Regresyon İstatistikleri						
Model	**Katsayılar**		**Standardize Katsayılar**	**t**	**Anlamlılık**	**R Kare**
	Beta	**Standart Hata**	**Beta**			
Sabit	2,258	,124		18,245	,000	,006
temverim	-,083	,029	-,079	-2,825	,005	

Not: PDDD: Piyasa Değeri / Defter Değeri, temverim: Temettü Verimi

Araştırma kapsamında test edilen kavramsal modelin öngördüğü ilk ilişki olarak temettü kararlarının performans ile ilişkisi ele alınmıştır. Bu ilişkiyi test edebilmek için bu regresyonda temettü polikalarını temsilen temettü verimi değişkeni, firma performansını temsilen de yıllık piyasa değeri defter değeri oranı kullanılmıştır. Yıllık verilerin kullanıldığı analizde analiz dönemi 2007 ile 2015 yılları arası seçilmiştir. Bu analiz döneminde 1275 yıl-gözlem sayısı bulunmaktadır. Bu gözlem sayısınında ortalama yıllık piyasa değeri defter değeri oranı yüzde 2,07

iken ortalama temettü verimi yüzde 2,25 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan doğrusal tek değişkenli regresyon modeli sonuçlarına göre, temettü veriminin piyasa değeri defter değeri oranı üzerinde negatif (beta: -0,083) ve istatistiksel olarak anlamlı (p: 0,005 <0,05) bir ilişki gösterdiği görülmektedir (Tablo 46).

Tablo 47.

Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olan Firmalar Örnekleminde Temettü Veriminin Getiri Üzerindeki Etkisi

Tanımlayıcı İstatistikler						
	Ortalama		**Standart Sapma**		**Gözlem Sayısı**	
Bağımlı Değişken: Getiri	25,4836		67,10674		125	
Bağımsız Değişken: Temettü verimi	3,4177		3,18046		125	
Regresyon İstatistikleri						
Model	**Katsayılar**		**Standardize Katsayılar**	**t**	**Anlamlılık**	**R Kare**
	Beta	**Standart Hata**	**Beta**			
Sabit	18,214	8,820		2,065	,041	,010
temverim	2,127	1,893	,101	1,124	,263	

Not: temverim: Temettü Verimi

Araştırma kapsamında test edilen kavramsal modelin öngördüğü şekilde bu regresyonda sadece kurumsal yönetim endeksinde olan işletmeler için temettü kararlarının performans ile ilişkisi ele alınmıştır. Bu ilişkiyi test edebilmek için temettü polikalarını temsilen temettü verimi değişkeni, firma performansını temsilen de hisselerin yıllık getirileri kullanılmıştır. Yıllık verilerin kullanıldığı analizde analiz dönemi 2007 ile 2015 yılları arası seçilmiştir. Bu analiz döneminde 125 yıl-gözlem sayısı bulunmaktadır. Bu gözlem sayısınında ortalama yıllık hisse getirileri yüzde 25,48 iken ortalama temettü verimi yüzde 3,41 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan doğrusal tek değişkenli regresyon modeli sonuçlarına göre, temettü veriminin hisse

getirisi üzerinde pozitif (beta: 2,127) ancak istatistiksel olarak anlamsız (p: 0,263 >0,05) bir ilişki gösterdiği görülmektedir (Tablo 47).

Tablo 48.

Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olan Firmalar Örnekleminde Temettü Veriminin Piyasa Değeri/ Defter Değeri Üzerindeki Etkisi

Tanımlayıcı İstatistikler						
	Ortalama		**Standart Sapma**		**Gözlem Sayısı**	
Bağımlı Değişken: PDDD	1,9226		1,53289		125	
Bağımsız Değişken: Temettü verimi	3,4177		3,18046		125	
Regresyon İstatistikleri						
Model	**Katsayılar**		**Standardize Katsayılar**	**t**	**Anlamlılık**	**R Kare**
	Beta	**Standart Hata**	**Beta**			
Sabit	1,570	,198		7,938	,000	,046
temverim	,103	,042	,214	2,428	,017	

Not: PDDD: Piyasa Değeri / Defter Değeri, temverim: Temettü Verimi

Araştırma kapsamında test edilen kavramsal modelin öngördüğü şekilde bu regresyonda sadece kurumsal yönetim endeksinde olan işletmeler için temettü kararlarının performans ile ilişkisi ele alınmıştır. Bu ilişkiyi test edebilmek için bu regresyonda temettü polikalarını temsilen temettü verimi değişkeni, firma performansını temsilen de yıllık piyasa değeri defter değeri oranı kullanılmıştır. Yıllık verilerin kullanıldığı analizde analiz dönemi 2007 ile 2015 yılları arası seçilmiştir. Bu analiz döneminde 125 yıl-gözlem sayısı bulunmaktadır. Bu gözlem sayısınında ortalama yıllık piyasa değeri defter değeri oranı yüzde 1,92 iken ortalama temettü verimi yüzde 3,41 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan doğrusal tek değişkenli regresyon modeli sonuçlarına göre, temettü veriminin piyasa değeri defter değeri oranı üzerinde pozitif (beta: 0,103) ve istatistiksel olarak anlamlı (p: 0,017 <0,05) bir ilişki gösterdiği görülmektedir (Tablo 48).

Tablo 49.

Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olmayan Firmalar Örnekleminde Temettü Veriminin Getiri Üzerindeki Etkisi

Tanımlayıcı İstatistikler						
	Ortalama		Standart Sapma		Gözlem Sayısı	
Bağımlı Değişken: Getiri	25,2874		81,07976		1190	
Bağımsız Değişken: Temettü verimi	2,0512		3,54434		1190	
Regresyon İstatistikleri						
Model	**Katsayılar**		**Standardize Katsayılar**	**t**	**Anlamlılık**	**R Kare**
	Beta	**Standart Hata**	**Beta**			
Sabit	26,805	2,716		9,871	,000	,001
temverim	-,740	,663	-,032	-1,115	,265	

Not: temverim: Temettü Verimi

Araştırma kapsamında test edilen kavramsal modelin öngördüğü şekilde bu regresyonda sadece kurumsal yönetim endeksinde olmayan işletmeler için temettü kararlarının performans ile ilişkisi ele alınmıştır. Bu ilişkiyi test edebilmek için temettü polikalarını temsilen temettü verimi değişkeni, firma performansını temsilen de hisselerin yıllık getirileri kullanılmıştır. Yıllık verilerin kullanıldığı analizde analiz dönemi 2007 ile 2015 yılları arası seçilmiştir. Bu analiz döneminde 1190 yıl-gözlem sayısı bulunmaktadır. Bu gözlem sayısınında ortalama yıllık hisse getirileri yüzde 25,28 iken ortalama temettü verimi yüzde 2,05 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan doğrusal tek değişkenli regresyon modeli sonuçlarına göre, temettü veriminin hisse getirisi üzerinde negatif (beta: -0,740) ancak istatistiksel olarak anlamsız (p: 0,265 >0,05) bir ilişki gösterdiği görülmektedir (Tablo 49).

Tablo 50.

Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olmayan Firmalar Örnekleminde Temettü Veriminin Piyasa Değeri/ Defter Değeri Üzerindeki Etkisi

Tanımlayıcı İstatistikler						
	Ortalama		Standart Sapma		Gözlem Sayısı	
Bağımlı Değişken: PDDD	2,0875		3,91038		1150	
Bağımsız Değişken: Temettü verimi	2,1317		3,58600		1150	
Regresyon İstatistikleri						
Model	**Katsayılar**		**Standardize Katsayılar**	**t**	**Anlamlılık**	**R Kare**
	Beta	**Standart Hata**	**Beta**			
Sabit	2,297	,134		17,180	,000	,008
temverim	-,098	,032	-,090	-3,059	,002	

Not: PDDD: Piyasa Değeri / Defter Değeri, temverim: Temettü Verimi

Araştırma kapsamında test edilen kavramsal modelin öngördüğü şekilde bu regresyonda sadece kurumsal yönetim endeksinde olmayan işletmeler için temettü kararlarının performans ile ilişkisi ele alınmıştır. Bu ilişkiyi test edebilmek için bu regresyonda temettü polikalarını temsilen temettü verimi değişkeni, firma performansını temsilen de yıllık piyasa değeri defter değeri oranı kullanılmıştır. Yıllık verilerin kullanıldığı analizde analiz dönemi 2007 ile 2015 yılları arası seçilmiştir. Bu analiz döneminde 1150 yıl-gözlem sayısı bulunmaktadır. Bu gözlem sayısınında ortalama yıllık piyasa değeri defter değeri oranı yüzde 2,08 iken ortalama temettü verimi yüzde 2,13 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan doğrusal tek değişkenli regresyon modeli sonuçlarına göre, temettü veriminin piyasa değeri defter değeri oranı üzerinde negatif (beta: -0,098) ve istatistiksel olarak anlamlı (p: 0,002 < 0,05) bir ilişki gösterdiği görülmektedir (Tablo 50).

3.4.2.2. İkinci Regresyon Grubu (Kurumsal Yönetim, Kurumsal Sosyal Sorumluluk, Performans)

İkinci tek değişkenli regresyon grubunda farklı örneklemler (tüm firmalar, sadece kurumsal yönetim endeksinde olanlar ve sadece kurumsal yönetim endeksinde olmayanlar) bazında firmaların kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin getiri ve piyasa değeri defter değeri oranı üzerindeki etkisi incelenmiş bağımlı değişken olarak getiri ve piyasa değeri defter değeri oranı, bağımsız değişken olarak da kurumsal sosyal sorumluluk notları kullanılmıştır.

Tablo 51.

Tüm Örneklemde Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Getiri Üzerindeki Etkisi

Tanımlayıcı İstatistikler						
	Ortalama		**Standart Sapma**		**Gözlem Sayısı**	
Bağımlı Değişken: Getiri	25,0660		79,61734		1325	
Bağımsız Değişken: KSS Notu	,4793		,38723		1325	
Regresyon İstatistikleri						
Model	**Katsayılar**		**Standardize Katsayılar**	**t**	**Anlamlılık**	**R Kare**
	Beta	**Standart Hata**	**Beta**			
Sabit	20,350	3,479		5,850	,000	,002
KSS Notu	9,840	5,646	,048	1,743	,082	

Not: KSS: Kurumsal Sosyal Sorumluluk

Araştırma kapsamında test edilen kavramsal modelin öngördüğü ikinci ilişki olarak kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin performans ile ilişkisi ele alınmıştır. Bu ilişkiyi test edebilmek için kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerini temsilen firmaların Türkiye Kurumsal Sosyal Sorumluluk Derneği'nin belirlediği kriterlerden oluşan endekse göre aldıkları notlar, firma performansını temsilen de hisselerin yıllık getirileri kullanılmıştır. Yıllık verilerin kullanıldığı analizde analiz dönemi 2007 ile 2015 yılları arası seçilmiştir. Bu analiz döneminde 1325 yıl-gözlem

sayısı bulunmaktadır. Bu gözlem sayısının da ortalama yıllık hisse getirileri yüzde 25,06 iken ortalama KSS notu yüzde 0,47 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan doğrusal tek değişkenli regresyon modeli sonuçlarına göre, KSS notunun hisse getirisi üzerinde pozitif (beta: 9,840) ancak p: 0,05 için istatistiksel olarak anlamsız (p: 0,82 >0,05) , p: 0,1 için ise anlamlı (p: 0,82 < 0,1) bir ilişki gösterdiği görülmektedir (Tablo 51).

Tablo 52.

Tüm Örneklemde Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Piyasa Değeri / Defter Değeri Üzerindeki Etkisi

Tanımlayıcı İstatistikler						
	Ortalama		**Standart Sapma**		**Gözlem Sayısı**	
Bağımlı Değişken: PDDD	2,0713		3,74458		1275	
Bağımsız Değişken: KSS Notu	,4888		,38692		1275	
Regresyon İstatistikleri						
Model	**Katsayılar**		**Standardize Katsayılar**	**t**	**Anlamlılık**	**R Kare**
	Beta	**Standart Hata**	**Beta**			
Sabit	2,370	,169		14,047	,000	,004
KSS Notu	-,611	,271	-,063	-2,258	,024	

Not: KSS: Kurumsal Sosyal Sorumluluk , PDDD: Piyasa Değeri / Defter Değeri

Araştırma kapsamında test edilen kavramsal modelin öngördüğü şekilde bu regresyonda kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin performans ile ilişkisi ele alınmıştır. Bu ilişkiyi test edebilmek için kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerini temsilen firmaların Türkiye Kurumsal Sosyal Sorumluluk Derneği'nin belirlediği kriterlerden oluşan endekse göre aldıkları notlar, firma performansını temsilen de işletmelerin yıllık piyasa değeri defter değeri oranları kullanılmıştır. Yıllık verilerin kullanıldığı analizde analiz dönemi 2007 ile 2015 yılları arası seçilmiştir. Bu analiz döneminde 1275 yıl-gözlem sayısı bulunmaktadır. Bu gözlem sayısının da ortalama yıllık PDDD oranları yüzde 2,07 iken ortalama KSS notu yüzde 0,48 olarak

gerçekleşmiştir. Yapılan doğrusal tek değişkenli regresyon modeli sonuçlarına göre, KSS notunun PDDD üzerinde negatif (beta: -0,611) ve istatistiksel olarak anlamlı (p: 0,024 < 0,05) bir ilişki gösterdiği görülmektedir (Tablo 52).

Tablo 53.

Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olan Firmalar Örnekleminde Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Getiri Üzerindeki Etkisi

Tanımlayıcı İstatistikler						
	Ortalama		**Standart Sapma**			**Gözlem Sayısı**
Bağımlı Değişken: Getiri	25,4836		67,10674			125
Bağımsız Değişken: KSS Notu	,8672		,24855			125
Regresyon İstatistikleri						
Model	**Katsayılar**		**Standardize Katsayılar**	**t**	**Anlamlılık**	**R Kare**
	Beta	**Standart Hata**	**Beta**			
Sabit	-,984	21,814		-,045	,964	,013
KSS Notu	30,521	24,188	,113	1,262	,209	

Not: KSS: Kurumsal Sosyal Sorumluluk

Araştırma kapsamında test edilen kavramsal modelin öngördüğü şekilde bu regresyonda sadece kurumsal yönetim endeksinde olan işletmeler için kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin performans ile ilişkisi ele alınmıştır. Bu ilişkiyi test edebilmek için kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerini temsilen firmaların Türkiye Kurumsal Sosyal Sorumluluk Derneği'nin belirlediği kriterlerden oluşan endekse göre aldıkları notlar, firma performansını temsilen de hisselerin yıllık getirileri kullanılmıştır. Yıllık verilerin kullanıldığı analizde analiz dönemi 2007 ile 2015 yılları arası seçilmiştir. Bu analiz döneminde 125 yıl-gözlem sayısı bulunmaktadır. Bu gözlem sayısının da ortalama yıllık hisse getirileri yüzde 25,48 iken ortalama KSS notu yüzde 0,86 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan doğrusal tek değişkenli regresyon modeli sonuçlarına göre, KSS notunun hisse getirisi üzerinde pozitif

(beta: 30,521) ancak istatistiksel olarak anlamsız (p: 0,209 > 0,05) bir ilişki gösterdiği görülmektedir (Tablo 53).

Tablo 54.

Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olan Firmalar Örnekleminde Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Piyasa Değeri / Defter Değeri Üzerindeki Etkisi

Tanımlayıcı İstatistikler						
	Ortalama		**Standart Sapma**		**Gözlem Sayısı**	
Bağımlı Değişken: PDDD	1,9226		1,53289		125	
Bağımsız Değişken: KSS Notu	,8672		,8672		125	
Regresyon İstatistikleri						
Model	**Katsayılar**		**Standardize Katsayılar**	**t**	**Anlamlılık**	**R Kare**
	Beta	**Standart Hata**	**Beta**			
Sabit	,840	,491		1,711	,090	, 041
KSS Notu	1,248	,545	,202	2,292	,024	

Not: KSS: Kurumsal Sosyal Sorumluluk , PDDD: Piyasa Değeri / Defter Değeri

Araştırma kapsamında test edilen kavramsal modelin öngördüğü şekilde bu regresyonda sadece kurumsal yönetim endeksinde olan işletmeler için kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin performans ile ilişkisi ele alınmıştır. Bu ilişkiyi test edebilmek için kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerini temsilen firmaların Türkiye Kurumsal Sosyal Sorumluluk Derneği'nin belirlediği kriterlerden oluşan endekse göre aldıkları notlar, firma performansını temsilen de işletmelerin yıllık piyasa değeri defter değeri oranları kullanılmıştır. Yıllık verilerin kullanıldığı analizde analiz dönemi 2007 ile 2015 yılları arası seçilmiştir. Bu analiz döneminde 125 yıl-gözlem sayısı bulunmaktadır. Bu gözlem sayısının da ortalama yıllık PDDD oranları yüzde 1,92 iken ortalama KSS notu yüzde 0,86 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan doğrusal tek değişkenli regresyon modeli sonuçlarına göre, KSS notunun PDDD üzerinde pozitif (beta: 1,248) ve istatistiksel olarak anlamlı (p: 0,024 < 0,05) bir ilişki gösterdiği görülmektedir (Tablo 54).

Tablo 55.

Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olmayan Firmalar Örnekleminde Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Getiri Üzerindeki Etkisi

Tanımlayıcı İstatistikler						
	Ortalama		Standart Sapma		Gözlem Sayısı	
Bağımlı Değişken: Getiri	25,0225		80,83331		1200	
Bağımsız Değişken: KSS Notu	,4389		,37665		1200	
Regresyon İstatistikleri						
Model	**Katsayılar**		**Standardize Katsayılar**	**t**	**Anlamlılık**	**R Kare**
	Beta	**Standart Hata**	**Beta**			
Sabit	20,643	3,581		5,764	,000	,002
KSS Notu	9,978	6,194	,046	1,611	,107	

Not: KSS: Kurumsal Sosyal Sorumluluk

Araştırma kapsamında test edilen kavramsal modelin öngördüğü şekilde bu regresyonda sadece kurumsal yönetim endeksinde olmayan işletmeler için kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin performans ile ilişkisi ele alınmıştır. Bu ilişkiyi test edebilmek için kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerini temsilen firmaların Türkiye Kurumsal Sosyal Sorumluluk Derneği'nin belirlediği kriterlerden oluşan endekse göre aldıkları notlar, firma performansını temsilen de hisselerin yıllık getirileri kullanılmıştır. Yıllık verilerin kullanıldığı analizde analiz dönemi 2007 ile 2015 yılları arası seçilmiştir. Bu analiz döneminde 1200 yıl-gözlem sayısı bulunmaktadır. Bu gözlem sayısının da ortalama yıllık hisse getirileri yüzde 25,02 iken ortalama KSS notu yüzde 0,43 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan doğrusal tek değişkenli regresyon modeli sonuçlarına göre, KSS notunun hisse getirisi üzerinde pozitif (beta: 9,978) ancak istatistiksel olarak anlamsız (p: 0,107 > 0,05) bir ilişki gösterdiği görülmektedir (Tablo 55).

Tablo 56.

Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olmayan Firmalar Örnekleminde Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Piyasa Değeri / Defter Değeri Üzerindeki Etkisi

Tanımlayıcı İstatistikler						
	Ortalama		Standart Sapma		Gözlem Sayısı	
Bağımlı Değişken: PDDD	2,0875		3,91038		1150	
Bağımsız Değişken: KSS Notu	,4477		,37690		1150	
Regresyon İstatistikleri						
Model	**Katsayılar**		**Standardize Katsayılar**	**t**	**Anlamlılık**	**R Kare**
	Beta	**Standart Hata**	**Beta**			
Sabit	2,412	,179		13,496	,000	,005
KSS Notu	-,725	,305	-,070	-2,374	,018	

Not: KSS: Kurumsal Sosyal Sorumluluk , PDDD: Piyasa Değeri / Defter Değeri

Araştırma kapsamında test edilen kavramsal modelin öngördüğü şekilde bu regresyonda sadece kurumsal yönetim endeksinde olmayan işletmeler için kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin performans ile ilişkisi ele alınmıştır. Bu ilişkiyi test edebilmek için kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerini temsilen firmaların Türkiye Kurumsal Sosyal Sorumluluk Derneği'nin belirlediği kriterlerden oluşan endekse göre aldıkları notlar, firma performansını temsilen de işletmelerin yıllık piyasa değeri defter değeri oranları kullanılmıştır. Yıllık verilerin kullanıldığı analizde analiz dönemi 2007 ile 2015 yılları arası seçilmiştir. Bu analiz döneminde 1150 yıl-gözlem sayısı bulunmaktadır. Bu gözlem sayısının da ortalama yıllık PDDD oranları yüzde 2,08 iken ortalama KSS notu yüzde 0,44 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan doğrusal tek değişkenli regresyon modeli sonuçlarına göre, KSS notunun PDDD üzerinde negatif (beta: -0,725) ve istatistiksel olarak anlamlı (p: 0,018 < 0,05) bir ilişki gösterdiği görülmektedir (Tablo 56).

3.4.2.3. Üçüncü Regresyon Grubu (Kurumsal Yönetim, Sermaye Yapısı, Performans)

Üçüncü tek değişkenli regresyon grubunda farklı örneklemler (tüm firmalar, sadece kurumsal yönetim endeksinde olanlar ve sadece kurumsal yönetim endeksinde olmayanlar) bazında firmaların sermaye yapılarının getiri ve piyasa değeri defter değeri oranı üzerindeki etkisi incelenmiş bağımlı değişken olarak getiri ve piyasa değeri defter değeri oranı, bağımsız değişken olarak da toplam borç oranları kullanılmıştır.

Tablo 57.

Tüm Örneklemde Sermaye Yapısının Getiri Üzerindeki Etkisi

Tanımlayıcı İstatistikler						
	Ortalama		**Standart Sapma**			**Gözlem Sayısı**
Bağımlı Değişken: Getiri	25,3061		79,83437			1315
Bağımsız Değişken: Toplam Borç Oranı	53,5681		62,49942			1315
Regresyon İstatistikleri						
Model	**Katsayılar**		**Standardize Katsayılar**	**t**	**Anlamlılık**	**R Kare**
	Beta	**Standart Hata**	**Beta**			
Sabit	27,116	2,900		9,350	,000	,001
Topborc	-,034	,035	-,026	-,959	,338	

Not: Topborc: Toplam Borç Oranı

Araştırma kapsamında test edilen kavramsal modelin öngördüğü üçüncü ilişki olarak sermaye yapısının performans ile ilişkisi ele alınmıştır. Bu ilişkiyi test edebilmek için sermaye yapısını temsilen toplam borç oranı değişkeni, firma performansını temsilen de hisselerin yıllık getirileri kullanılmıştır. Yıllık verilerin kullanıldığı analizde analiz dönemi 2007 ile 2015 yılları arası seçilmiştir. Bu analiz döneminde 1315 yıl-gözlem sayısı bulunmaktadır. Bu gözlem sayısının da ortalama

yıllık hisse getirileri yüzde 25,30 iken ortalama yıllık toplam borç oranı yüzde 53,56 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan doğrusal tek değişkenli regresyon modeli sonuçlarına göre, toplam borç oranının hisse getirisi üzerinde negatif (beta: -0,034) ancak istatistiksel olarak anlamsız (p: 0,338 >0,05) bir ilişki gösterdiği görülmektedir (Tablo 57).

Tablo 58.

Tüm Örneklemde Sermaye Yapısının Piyasa Değeri / Defter Değeri Üzerindeki Etkisi

Tanımlayıcı İstatistikler				
	Ortalama		**Standart Sapma**	**Gözlem Sayısı**
Bağımlı Değişken: PDDD	2,0713		3,74458	1275
Bağımsız Değişken: Toplam Borç Oranı	45,5730		22,30122	1275

Regresyon İstatistikleri						
Model	**Katsayılar**		**Standardize Katsayılar**	**t**	**Anlamlılık**	**R Kare**
	Beta	**Standart Hata**	**Beta**			
Sabit	,542	,234		2,315	,021	,040
Topborc	,034	,005	,200	7,280	,000	

Not: Topborc: Toplam Borç Oranı , PDDD: Piyasa Değeri / Defter Değeri

Araştırma kapsamında test edilen kavramsal modelin öngördüğü bu regresyonda sermaye yapısının performans ile ilişkisi ele alınmıştır. Bu ilişkiyi test edebilmek için sermaye yapısını temsilen toplam borç oranı değişkeni, firma performansını temsilen de yıllık piyasa değeri defter değeri oranları kullanılmıştır. Yıllık verilerin kullanıldığı analizde analiz dönemi 2007 ile 2015 yılları arası seçilmiştir. Bu analiz döneminde 1275 yıl-gözlem sayısı bulunmaktadır. Bu gözlem sayısının da ortalama yıllık piyasa değeri defter değeri oranları yüzde 2,07 iken ortalama yıllık toplam borç oranı yüzde 45,57 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan doğrusal tek değişkenli regresyon modeli sonuçlarına göre, toplam borç oranının

piyasa değeri defter değeri oranı üzerinde pozitif (beta: 0,034) ve istatistiksel olarak anlamlı (p: 0,00 < 0,05) bir ilişki gösterdiği görülmektedir (Tablo 58).

Tablo 59.

Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olan Firmalar Örnekleminde Sermaye Yapısının Getiri Üzerindeki Etkisi

Tanımlayıcı İstatistikler						
	Ortalama		Standart Sapma		Gözlem Sayısı	
Bağımlı Değişken: Getiri	25,4836		67,10674		125	
Bağımsız Değişken: Toplam Borç Oranı	53,1265		18,26994		125	
Regresyon İstatistikleri						
Model	**Katsayılar**		**Standardize Katsayılar**	**t**	**Anlamlılık**	**R Kare**
	Beta	**Standart Hata**	**Beta**			
Sabit	,756	18,448		,041	,967	,016
Topborc	,465	,329	,127	1,417	,159	

Not: Topborc: Toplam Borç Oranı

Araştırma kapsamında test edilen kavramsal modelin öngördüğü şekilde bu regresyonda sadece kurumsal yönetim endeksinde olan işletmeler için sermaye yapısının performans ile ilişkisi ele alınmıştır. Bu ilişkiyi test edebilmek için sermaye yapısını temsilen toplam borç oranı değişkeni, firma performansını temsilen de hisselerin yıllık getirileri kullanılmıştır. Yıllık verilerin kullanıldığı analizde analiz dönemi 2007 ile 2015 yılları arası seçilmiştir. Bu analiz döneminde 125 yıl-gözlem sayısı bulunmaktadır. Bu gözlem sayısının da ortalama yıllık hisse getirileri yüzde 25,48 iken ortalama yıllık toplam borç oranı yüzde 53,12 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan doğrusal tek değişkenli regresyon modeli sonuçlarına göre, toplam borç oranının hisse getirisi üzerinde pozitif (beta: 0,465) ancak istatistiksel olarak anlamsız (p: 0,159 >0,05) bir ilişki gösterdiği görülmektedir (Tablo 59).

Tablo 60.

Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olan Firmalar Örnekleminde Sermaye Yapısının Piyasa Değeri / Defter Değeri Üzerindeki Etkisi

Tanımlayıcı İstatistikler				
	Ortalama		Standart Sapma	Gözlem Sayısı
Bağımlı Değişken: PDDD	1,9226		1,53289	125
Bağımsız Değişken: Toplam Borç Oranı	53,1265		18,26994	125

Regresyon İstatistikleri						
Model	Katsayılar		Standardize Katsayılar	t	Anlamlılık	R Kare
	Beta	Standart Hata	Beta			
Sabit	,717	,409		1,752	,082	,073
Topborc	,023	,007	,271	3,117	,002	

Not: Topborc: Toplam Borç Oranı , PDDD: Piyasa Değeri / Defter Değeri

Araştırma kapsamında test edilen kavramsal modelin öngördüğü şekilde bu regresyonda sadece kurumsal yönetim endeksinde olan işletmeler için sermaye yapısının performans ile ilişkisi ele alınmıştır. Bu ilişkiyi test edebilmek için sermaye yapısını temsilen toplam borç oranı değişkeni, firma performansını temsilen de yıllık piyasa değeri defter değeri oranları kullanılmıştır. Yıllık verilerin kullanıldığı analizde analiz dönemi 2007 ile 2015 yılları arası seçilmiştir. Bu analiz döneminde 125 yıl-gözlem sayısı bulunmaktadır. Bu gözlem sayısının da ortalama yıllık piyasa değeri defter değeri oranları yüzde 1,92 iken ortalama yıllık toplam borç oranı yüzde 53,12 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan doğrusal tek değişkenli regresyon modeli sonuçlarına göre, toplam borç oranının piyasa değeri defter değeri oranı üzerinde pozitif (beta: 0,023) ve istatistiksel olarak anlamlı (p: 0,02 < 0,05) bir ilişki gösterdiği görülmektedir (Tablo 60).

Tablo 61.

Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olmayan Firmalar Örnekleminde Sermaye Yapısının Getiri Üzerindeki Etkisi

Tanımlayıcı İstatistikler						
	Ortalama		Standart Sapma		Gözlem Sayısı	
Bağımlı Değişken: Getiri	25,2874		81,07976		1190	
Bağımsız Değişken: Toplam Borç Oranı	53,6145		65,43700		1190	
Regresyon İstatistikleri						
Model	**Katsayılar**		**Standardize Katsayılar**	**t**	**Anlamlılık**	**R Kare**
	Beta	**Standart Hata**	**Beta**			
Sabit	27,317	3,039		8,989	,000	,001
Topborc	-,038	,036	-,031	-1,053	,292	

Not: Topborc: Toplam Borç Oranı

Araştırma kapsamında test edilen kavramsal modelin öngördüğü şekilde bu regresyonda sadece kurumsal yönetim endeksinde olmayan işletmeler için sermaye yapısının performans ile ilişkisi ele alınmıştır. Bu ilişkiyi test edebilmek için sermaye yapısını temsilen toplam borç oranı değişkeni, firma performansını temsilen de hisselerin yıllık getirileri kullanılmıştır. Yıllık verilerin kullanıldığı analizde analiz dönemi 2007 ile 2015 yılları arası seçilmiştir. Bu analiz döneminde 1190 yıl-gözlem sayısı bulunmaktadır. Bu gözlem sayısının da ortalama yıllık hisse getirileri yüzde 25,28 iken ortalama yıllık toplam borç oranı yüzde 53,61 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan doğrusal tek değişkenli regresyon modeli sonuçlarına göre, toplam borç oranının hisse getirisi üzerinde negatif (beta: -0,038) ve istatistiksel olarak anlamsız (p: 0,292 >0,05) bir ilişki gösterdiği görülmektedir (Tablo 61).

Tablo 62.

Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olmayan Firmalar Örnekleminde Sermaye Yapısının Piyasa Değeri / Defter Değeri Üzerindeki Etkisi

Tanımlayıcı İstatistikler				
	Ortalama		**Standart Sapma**	**Gözlem Sayısı**
Bağımlı Değişken: PDDD	2,0875		3,91038	1150
Bağımsız Değişken: Toplam Borç Oranı	44,7519		22,55097	1150

Regresyon İstatistikleri						
Model	**Katsayılar**		**Standardize Katsayılar**	**t**	**Anlamlılık**	**R Kare**
	Beta	**Standart Hata**	**Beta**			
Sabit	,519	,251		2,065	,039	,041
Topborc	,035	,005	,202	6,995	,000	

Not: Topborc: Toplam Borç Oranı , PDDD: Piyasa Değeri / Defter Değeri

Araştırma kapsamında test edilen kavramsal modelin öngördüğü şekilde bu regresyonda sadece kurumsal yönetim endeksinde olmayan işletmeler için sermaye yapısının performans ile ilişkisi ele alınmıştır. Bu ilişkiyi test edebilmek için sermaye yapısını temsilen toplam borç oranı değişkeni, firma performansını temsilen de yıllık piyasa değeri defter değeri oranları kullanılmıştır. Yıllık verilerin kullanıldığı analizde analiz dönemi 2007 ile 2015 yılları arası seçilmiştir. Bu analiz döneminde 1150 yıl-gözlem sayısı bulunmaktadır. Bu gözlem sayısının da ortalama yıllık piyasa değeri defter değeri oranları yüzde 2,08 iken ortalama yıllık toplam borç oranı yüzde 44,75 olarak gerçekleşmiştir. Yapılan doğrusal tek değişkenli regresyon modeli sonuçlarına göre, toplam borç oranının piyasa değeri defter değeri oranı üzerinde pozitif (beta: 0,035) ve istatistiksel olarak anlamlı (p: 0,00 < 0,05) bir ilişki gösterdiği görülmektedir (Tablo 62).

3.4.2.4. Dördüncü Regresyon Grubu (Kurumsal Yönetim, Temettü Politikaları, Kurumsal Sosyal Sorumluluk, Sermaye Yapısı, Performans)

Dördüncü ve çok değişkenli regresyon grubunda farklı örneklemler (tüm firmalar, sadece kurumsal yönetim endeksinde olanlar ve sadece kurumsal yönetim endeksinde olmayanlar) bazında firmaların temettü politikaları, kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin ve sermaye yapılarının getiri ve piyasa değeri defter değeri oranı üzerindeki etkisi incelenmiş bağımlı değişken olarak getiri ve piyasa değeri defter değeri oranı, bağımsız değişken olarak da temettü verimi, KSS notu, toplam borç oranları kullanılmıştır.

Tablo 63.

Tüm Örneklemde Çok Değişkenli Regresyon Sonuçları (Getiri)

Tanımlayıcı İstatistikler							
	Ortalama		**Standart Sapma**		**Gözlem Sayısı**		
Bağımlı Değişken: Getiri	25,3061		79,83437		1315		
Bağımsız Değişken: Temettü Verimi	2,1811		3,53308		1315		
Bağımsız Değişken: KSS Notu	,4787		,38690		1315		
Bağımsız Değişken: Toplam Borç Oranı	53,5681		62,49942		1315		
Regresyon İstatistikleri							
Model	**Katsayılar**		**Standardize Katsayılar**	**t**	**Anlamlılık**	**R Kare**	**F**
	Beta	**Standart Hata**	**Beta**				**(p)**
Sabit	23,536	4,229		5,565	,000	,005	2,02
temverim	-1,075	,669	-,048	-1,608	,108		
KSS notu	12,395	6,074	,060	2,041	,041		,109
Topborc	-,034	,036	-,027	-,948	,343		

Not: temverim: Temettü Verimi, KSS: Kurumsal Sosyal Sorumluluk, Topborc: Toplam Borç Oranı

Diğer regresyon gruplarında yer alan tek değişkenli regresyonların yanında tüm işletme değişkenlerinin yıllık hisse getirisi üzerindeki etkisinin aynı anda incelemesi amacıyla Tablo 63 'de raporlanan çok değişkenli regresyon analizi yapılmış, bu analizin anlamlılığını test etmek için ise ANOVA sonuçlarına bakılmıştır. Yıllık verilerin kullanıldığı analizde analiz dönemi 2007 ile 2015 yılları arası seçilmiştir. Bu analiz döneminde 1315 yıl-gözlem sayısı bulunmaktadır. Bu regresyonda temettü verimi, KSS notu ve toplam borç oranı değişkenlerinin tek değişkenli regresyonda aldıkları sonuçlar çoklu regresyonda aldıkları sonuçlarla kıyaslandığında aynı pozitif-negatiflik ve anlamlılıklara ulaşılmıştır. Ayrıca regresyon modeli ANOVA testi sonuçlarına göre (p:0,109 > 0,05) istatiksel olarak anlamlı değildir. (Tablo 63.)

Tablo 64.

Tüm Örneklemde Çok Değişkenli Regresyon Sonuçları (PDDD)

Tanımlayıcı İstatistikler							
	Ortalama		**Standart Sapma**		**Gözlem Sayısı**		
Bağımlı Değişken: PDDD	2,0713		3,74458		1275		
Bağımsız Değişken: Temettü Verimi	2,2578		3,56771		1275		
Bağımsız Değişken: KSS Notu	,4888		,38692		1275		
Bağımsız Değişken: Toplam Borç Oranı	45,5730		22,30122		1275		
Regresyon İstatistikleri							
Model	**Katsayılar**		**Standardize Katsayılar**	**t**	**Anlamlılık**	**R Kare**	**F**
	Beta	**Standart Hata**	**Beta**				**(p)**
Sabit	,851	,284		2,994	,003	,043	18,95
temverim	-,016	,031	-,015	-,514	,607		
KSS notu	-,458	,282	-,047	-1,625	,104		,00
Topborc	,032	,005	,193	6,830	,000		

Not: PDDD: Piyasa Değeri / Defter Değeri temverim: Temettü Verimi, KSS: Kurumsal Sosyal Sorumluluk, Topborc: Toplam Borç Oranı

Diğer regresyon gruplarında yer alan tek değişkenli regresyonların yanında tüm işletme değişkenlerinin yıllık piyasa değeri / defter değeri oranı üzerindeki etkisinin aynı anda incelemesi amacıyla Tablo 64'de raporlanan çok değişkenli regresyon analizi yapılmış, bu analizin anlamlılığını test etmek için ise ANOVA sonuçlarına bakılmıştır. Yıllık verilerin kullanıldığı analizde analiz dönemi 2007 ile 2015 yılları arası seçilmiştir. Bu analiz döneminde 1275 yıl-gözlem sayısı bulunmaktadır. Bu regresyonda toplam borç oranı değişkeninin sonuçları tek değişkenli regresyonla kıyaslandığında aynı kalırken, tek değişkenli regresyonda negatif ve anlamlı sonuç veren temettü verimi değişkeni çok regresyonda negatif (beta: -0,016) ve istatiksel olarak anlamsız (p: 0,607 > 0,05) bir ilişki ifade etmektedir. Diğer yandan tek değişkenli regresyonda negatif istatistiksel olarak anlamlı sonuç veren KSS notu çoklu değişkenli bu regresyonda pozitif (beta: -0,458) ve istatistiksel olarak anlamsız (p: 0,104 < 0,05) bir ilişki ifade etmektedir. Ayrıca regresyon modeli ANOVA testi sonuçlarına göre (p:0,00) istatiksel olarak anlamlıdır. (Tablo 64.)

Tablo 65.

Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olan Firmalar Örnekleminde Çok Değişkenli Regresyon Sonuçları (Getiri)

Tanımlayıcı İstatistikler							
	Ortalama		**Standart Sapma**		**Gözlem Sayısı**		
Bağımlı Değişken: Getiri	25,4836		67,10674		125		
Bağımsız Değişken: Temettü Verimi	3,4177		3,18046		125		
Bağımsız Değişken: KSS Notu	,8672		,24855		125		
Bağımsız Değişken: Toplam Borç Oranı	53,1265		18,26994		125		
Regresyon İstatistikleri							
Model	**Katsayılar**		**Standardize Katsayılar**	**t**	**Anlamlılık**	**R Kare**	**F**
	Beta	**Standart Hata**	**Beta**				**(p)**

Sabit	-28,860	27,983		-1,031	,304	,036	15,22
temverim	1,886	1,915	,089	,985	,327		
KSS notu	25,987	24,487	,096	1,061	,291		,212
Topborc	,477	,328	,130	1,455	,148		

Not: temverim: Temettü Verimi, KSS: Kurumsal Sosyal Sorumluluk, Topborc: Toplam Borç Oranı

Diğer regresyon gruplarında yer alan tek değişkenli regresyonların yanında tüm işletme değişkenlerinin yıllık hisse getirisi üzerindeki etkisinin aynı anda incelemesi amacıyla Tablo 65 'de sadece kurumsal yönetim endeksinde olan işletmeler için raporlanan çok değişkenli regresyon analizi yapılmış, bu analizin anlamlılığını test etmek için ise ANOVA sonuçlarına bakılmıştır. Yıllık verilerin kullanıldığı analizde analiz dönemi 2007 ile 2015 yılları arası seçilmiştir. Bu analiz döneminde 125 yıl-gözlem sayısı bulunmaktadır. Bu regresyonda temettü verimi, KSS notu ve toplam borç oranı değişkenlerinin tek değişkenli regresyonda aldıkları sonuçlar (pozitif ve istatistiksel olarak anlamsız) çoklu regresyonda aldıkları sonuçlarla kıyaslandığında aynı pozitif-negatiflik ve anlamlılıklara ulaşılmıştır. Ayrıca regresyon modeli ANOVA testi sonuçlarına göre (p:0,212 > 0,05) istatiksel olarak anlamlı değildir. (Tablo 65.)

Tablo 66.

Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olan Firmalar Örnekleminde Çok Değişkenli Regresyon Sonuçları (PDDD)

Tanımlayıcı İstatistikler			
	Ortalama	**Standart Sapma**	**Gözlem Sayısı**
Bağımlı Değişken: PDDD	1,9226	1,53289	125
Bağımsız Değişken: Temettü Verimi	3,4177	3,18046	125
Bağımsız Değişken: KSS Notu	,8672	,24855	125
Bağımsız Değişken: Toplam Borç Oranı	53,1265	18,26994	125

Regresyon İstatistikleri							
Model	Katsayılar		Standardize Katsayılar	t	Anlamlılık	R Kare	F (p)
	Beta	Standart Hata	Beta				
Sabit	-,526	,600		-,876	,383	,151	7,161 ,00
temverim	,095	,041	,197	2,307	,023		
KSS notu	1,021	,525	,165	1,944	,054		
Topborc	,023	,007	,278	3,315	,001		

Not: PDDD: Piyasa Değeri / Defter Değeri temverim: Temettü Verimi, KSS: Kurumsal Sosyal Sorumluluk, Topborc: Toplam Borç Oranı

Diğer regresyon gruplarında yer alan tek değişkenli regresyonların yanında tüm işletme değişkenlerinin yıllık piyasa değeri / defter değeri oranı üzerindeki etkisinin aynı anda incelemesi amacıyla Tablo 65'de sadece kurumsal yönetim endeksinde olan işletmeler için raporlanan çok değişkenli regresyon analizi yapılmış, bu analizin anlamlılığını test etmek için ise ANOVA sonuçlarına bakılmıştır. Yıllık verilerin kullanıldığı analizde analiz dönemi 2007 ile 2015 yılları arası seçilmiştir. Bu analiz döneminde 125 yıl-gözlem sayısı bulunmaktadır Bu regresyonda temettü verimi, ve toplam borç oranı değişkenlerinin tek değişkenli regresyonda aldıkları sonuçlar (pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı) çoklu regresyonda aldıkları sonuçlarla kıyaslandığında aynı pozitif-negatiflik ve anlamlılıklara ulaşılmıştır. Yalnızca KSS notu için tek değişkenli regresyonda aldığı pozitif ve anlamlı sonuç çok değişkenli regresyonda pozitif ve (p:0,054 > 0,050) için anlamsız ,(p:0,054 > 0,10) için anlamlı olarak değişmiştir. Ayrıca regresyon modeli ANOVA testi sonuçlarına göre (p:0,00) istatiksel olarak anlamlıdır. (Tablo 66.)

Tablo 67.

Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olmayan Firmalar Örnekleminde Çok Değişkenli Regresyon Sonuçları (Getiri)

Tanımlayıcı İstatistikler			
	Ortalama	**Standart Sapma**	**Gözlem Sayısı**
Bağımlı Değişken: Getiri	25,2874	81,07976	1190
Bağımsız Değişken: Temettü Verimi	2,0512	3,54434	1190
Bağımsız Değişken: KSS Notu	,4379	,37610	1190
Bağımsız Değişken: Toplam Borç Oranı	53,6145	65,43700	1190

Regresyon İstatistikleri							
Model	**Katsayılar**		**Standardize Katsayılar**	**t**	**Anlamlılık**	**R Kare**	**F**
	Beta	**Standart Hata**	**Beta**				**(p)**
Sabit	24,380	4,359		5,592	,000	,006	2,264
temverim	-1,339	,710	-,059	-1,886	,060		
KSS notu	13,213	6,655	,061	1,985	,047		,079
Topborc	-,040	,037	-,032	-1,088	,277		

Not: temverim: Temettü Verimi, KSS: Kurumsal Sosyal Sorumluluk, Topborc: Toplam Borç Oranı

Diğer regresyon gruplarında yer alan tek değişkenli regresyonların yanında tüm işletme değişkenlerinin yıllık hisse getirisi üzerindeki etkisinin aynı anda incelemesi amacıyla Tablo 67 'de sadece kurumsal yönetim endeksinde olmayan işletmeler için raporlanan çok değişkenli regresyon analizi yapılmış, bu analizin anlamlılığını test etmek için ise ANOVA sonuçlarına bakılmıştır. Yıllık verilerin kullanıldığı analizde analiz dönemi 2007 ile 2015 yılları arası seçilmiştir. Bu analiz döneminde 1190 yıl-gözlem sayısı bulunmaktadır. Bu regresyonda toplam borç oranı değişkeni tek değişkenli regresyonda aldığı sonuçlar (negatif ve istatistiksel olarak anlamsız) çoklu regresyonda aldıkları sonuçlarla kıyaslandığında aynı pozitif-negatiflik ve anlamlılıklara ulaşılmıştır. Fakat temettü verimi değişkeni tek değişkenli regresyonda aldığı negatif işareti sürdürse de anlamlılık sonuçlarında

ilkinden farklı olarak çoklu regresyonda (p:0,060 > 0,050) için anlamsız (p: 0,060 < 0,10) için anlamlı sonuç vermiştir. Bunun yanı sıra tek değişkenli regresyonda pozitif ve anlamsız bir ilişkiye işaret eden KSS notu çoklu değişkenli regresyonda pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiyi göstermektedir. Ayrıca regresyon modeli ANOVA testi sonuçlarına göre (p:0,079 > 0,05) istatiksel olarak anlamlı değildir. (Tablo 67.)

Tablo 68.

Sadece Kurumsal Yönetim Endeksinde Olmayan Firmalar Örnekleminde Çok Değişkenli Regresyon Sonuçları (PDDD)

Tanımlayıcı İstatistikler							
		Ortalama		**Standart Sapma**		**Gözlem Sayısı**	
Bağımlı Değişken: PDDD		2,0875		3,91038		1150	
Bağımsız Değişken: Temettü Verimi		2,1317		3,58600		1150	
Bağımsız Değişken: KSS Notu		,4477		,37690		1150	
Bağımsız Değişken: Toplam Borç Oranı		44,7519		22,55097		1150	
Regresyon İstatistikleri							
Model	**Katsayılar**		**Standardize Katsayılar**	**t**	**Anlamlılık**	**R Kare**	**F (p)**
	Beta	**Standart Hata**	**Beta**				
Sabit	,853	,310		2,750	,006	,044	17,468
temverim	-,025	,035	-,023	-,712	,476		
KSS notu	-,444	,317	-,043	-1,399	,162		,00
Topborc	,033	,005	,191	6,365	,000		

Not: PDDD: Piyasa Değeri / Defter Değeri temverim: Temettü Verimi, KSS: Kurumsal Sosyal Sorumluluk, Topborc: Toplam Borç Oranı

Diğer regresyon gruplarında yer alan tek değişkenli regresyonların yanında tüm işletme değişkenlerinin yıllık piyasa değeri / defter değeri oranı üzerindeki etkisinin aynı anda incelemesi amacıyla Tablo 68'de sadece kurumsal yönetim endeksinde olmayan işletmeler için raporlanan çok değişkenli regresyon analizi yapılmış, bu analizin anlamlılığını test etmek için ise ANOVA sonuçlarına bakılmıştır. Yıllık verilerin kullanıldığı analizde analiz dönemi 2007 ile 2015 yılları

arası seçilmiştir. Bu analiz döneminde 1150 yıl-gözlem sayısı bulunmaktadır Bu regresyonda toplam borç oranı değişkeninin tek değişkenli regresyonda aldığı sonuçlar (pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı) çoklu regresyonda aldığı sonuçlarla kıyaslandığında aynı ilişkiyi işaret ettiği görülmektedir. Fakat temettü verimi ve KSS notu için bakıldığında değişkenlerin tek değişkenli regresyonda aldıkları negatif ve anlamlı sonuçlar çok değişkenli regresyonda negatif ve istatistiksel olarak (temettü verimi p: 0,476 > 0,050 – KSS notu p: 0,162 > 0,05) anlamsıza dönüşmüştür. Ayrıca regresyon modeli ANOVA testi sonuçlarına göre (p:0,00) istatiksel olarak anlamlıdır. (Tablo 68.)

3.5. ARAŞTIRMANIN KISITLARI

Bu araştırmaya ilişkin bazı kısıtlar bulunmaktadır. Öncelikle bahsedilmesi gereken ilk kısıt sınırları belli bir zaman aralığını kapsaması dolayısıyla zaman kısıtıdır. Çalışmada tüm zamanları incelemek mümkün olmadığında 2007-2015 yıllarına ilişkin veriler kullanılmış ve bu anlamda bir sınırlılık yaratılmıştır. Araştırmadaki bir diğer kısıt ise sektör kısıtıdır. Araştırmamıza konu olan işletmeler Borsa İstanbul'da işlem gören üretim firmalarından oluşmaktadır ve bu yüzden sınırlı sayıda işletme verilerinden faydalanılmıştır. Onun haricinde kullandığımız modele ilişkin boyutlar ve bu boyutları açıklamak için başvurulan değişkenler de birer kısıt olarak nitelendirilebilir. Son olarak araştırma modelini test etmek için korelasyon ve regresyon analizdelerinden faydalanılmıştır. Bu yüzden modeli test ederken kullandığımız istatistik yöntemleri de bir diğer kısıtı oluşturmaktadır.

3.6. ARAŞTIRMANIN TEORİ VE UYGULAMAYA İLİŞKİN ÇIKARIMLARI

Araştırmada kullanılan modelin test sonuçlarına baktığımızda bazı önemli çıkarımlarda bulunulabildiğini görmekteyiz. Regresyon analizinin işaret ettiği gibi tüm değişkenler ve farklı örneklemlerle yapılan incelemeler sonucunda Tüm örneklem için negatif ve anlamlı çıkan değişkenlere bağlı performans beklentisi söz konusu örneklem sadece kurumsal yönetim endeksinde olan firmaları kapsadığında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkileri göstermektedir. Aynı zamanda sadece endekste olmayan işletmeler örnekleminde ise tüm örnekleme benzer şekilde negatif ve anlamlı sonuçlar elde edilmektedir.

Örneğin; tüm örneklem için KSS notunun PD/DD oranı üzerindeki etkisini test eden regresyon sonuçlarında negatif ve anlamlı bir ilişki görülmekte ve bu KSS notu ile PD/DD arasında ters bir ilişki olduğunu, KSS notu artarken PDDD oranının azaldığını ifade etmektedir. Fakat sadece kurumsal yönetim endeksinde olan firmalar örnekleminde pozitif ve anlamlı bir ilişki sonucunun çıkması dikkat çekmektedir. Bu sonuca göre kurumsal yönetim endeksinde olan bir diğer deyişle yoğun kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinde bulunan işletmelerin kurumsal sosyal sorumluluk notu arttıkça PDDD oranları da yükselmektedir. PDDD oranının firma performansını temsil eden değişken olduğunu düşünürsek şu çıkarımda bulunmamız mümkündür. Kurumsal yönetim endeksinde olan ve yoğun bir şekilde kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinde bulunan işletmelerin firma performansı artmaktadır.

Regresyon analiz sonuçları incelendiğinde diğer değişkenler için de KSS notu- PDDD oranı ilişkisine benzer sonuçlar elde edilmiştir. Buradan hareketle kurumsal yönetim endeksinde olan ve dolayısıyla kurumsal yönetim konusunda başarılı işletmelerin kurumsal sosyal sorumluluk temettü verimi ve sermaye yapılarının firma performansı üzerinde olumlu etkileri bulunmaktadır diyebiliriz.

Ayrıca kurumsal sosyal sorumluluğun firma performansı ilişkisi ile ilgili geçmişte araştırmacılar tarafından negatif sonuçlar elde edildiği görülmüştür. Kurumsal sosyal sorumluluğun firma performansını olumsuz yönde etkilediği, gereksiz maliyet ve yük oluşturduğu ve faydasız olduğu ifade edilmiştir. Fakat bu çalışmamızda kurumsal sosyal sorumluluğun firma performansı üzerinde olumsuz bir etkisi olduğunu destekleyecek bir sonuca ulaşılamamıştır. Aksine başarılı bir kurumsal yönetim ve yoğun kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin olumlu etki gösterebileceği çıkarımını yapabilmekteyiz.

SONUÇ

Kurumsal sosyal sorumluluk; işletmelerin ve yöneticilerin topluma karşı olan sorumluluğunu ifade etmektedir. Bir işletmenin varoluş amacı sadece karını en üst düzeye çıkarmak ve hissedarlarını memnun etmekle sınırlı değildir, gelişen ve büyüyen dünyada işletmelerin daha güçlü ve kalıcı olabilmeleri için toplumun ihtiyaçlarına cevap verebiliyor, çevresel etkilere dikkat ederek davranabiliyor, çalışanlarına karşı etik ve ahlaklı politikalar yürütebiliyor olmalıdır. Bu yüzden piyasada daha iyi bir yer edinmek isteyen işletmelerin en önemli kurumsal yönetim kararlarından biri olarak kurumsal sosyal sorumluluk geçmişten bugüne önemini artırmaya devam etmektedir. Tarih boyunca kavram bu isimle anılmasa dahi uygulama olarak benzer özellikteki faaliyetlere rastlanmıştır ve kavram şu anki halinden daha da gelişerek varlığını sürdürmeye devam etmektedir.

Kurumsal sosyal sorumluluk kavramı ortaya atıldığından beridir kapsamı ve işletmelere olan katkıları konusunda fikir ayrılıkları mevcuttur. Bu fikir ayrılıkları kurumsal sosyal sorumluluğun ölçülmesi bağlamında da varlığını korumaktadır. Bir çok ölçüm yöntemi ve endeks bulunmuş ve uygulanmıştır fakat genel olarak ölçme yöntemlerinin nesnelliği sorgulanmaktadır. Aynı zamanda kurumsal sosyal sorumluluğun bu hususta faaliyet gösteren işletmelerin finansal başarısında olumlu bir rol oynayıp oynamadığı da merak konusudur. Bu konuda yapılan bir çok araştırma mevcuttur fakat çıkarımları tek ve genelgeçer bir sonuca işaret etmemektedir.

Bu sebeple bu çalışmanın da amacı olabilecek en nesnel şekilde kurumsal sosyal sorumluluk endeksi oluşturmak ve araştırmaya tabi firmalarının kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerini notlandırmanın yanı sıra kurumsal sosyal sorumluluğun firma performansı ile ilişkisini açıklayacak sonuçlara ulaşmaktır.

Bu amaca ulaşabilmek için öncelikle kurumsal sosyal sorumluluğun kavramsal temelleri ele alınmış ve litratürde nasıl açıklandığı detaylarıyla ele alınmıştır. Kavramın tanımı, gelişimi, kurumsal sosyal sorumluluk yaklaşımları, ölçüm yöntemleri ve ilişkili olduğu diğer kavramlar birinci bölümde anlatılmıştır.

İkinci bölümde Türk üretim firmaları arasında Borsa İstanbul'da işlem görenleri seçilmiş ve kurumsal sosyal sorumluluk projelerinin varlığı araştırılmıştır. Çalışmanın bu kısmında araştırma yöntemi olarak içerik analizinden yararlanılmış

veri kaynağı olarak da işletmelerin birincil olarak yıllık faaliyet raporları, internet siteleri, kurumsal sosyal sorumluluk raporları ve sürdürülebilirlik raporları kullanılmıştır. 5 kritere göre puanlanan şirketler, kriter katsayılarıyla hesaplanan genel KSS notlarıyla değerlendirilmiştir. Burada elde ettikleri genel başarı puanları üçüncü bölümde model için önemli bir değişken olarak kullanılmıştır. Onun haricinde ikinci bölümde işletmelerin hangi kriterlere göre değerlendirildiği açıklanmış, her bir kriter için sektörel temelde puanlama sistemi örneklenmiştir.

Üçüncü bölümde ise öncelikle araştırmanın amacı ve öneminden bahsedilmiş, araştırma modeli ve kullanılan değişkenler açıklanmış, verilerin tanımlayıcı istatistikleri ele alınmıştır. Devamında korelasyon ve regresyon analizleriyle araştırma modeline konu olmuş değişkenlerin birbiriyle ilişkileri, ilişki yönleri ve anlamlılıkları değerlendirilerek elde edilen sonuçlarla konuya ilişkin çıkarımlarda bulunulmuştur. Bu çıkarımlara göre kurumsal yönetim endeksinde olan işletmeler kurumsal sosyal sorumluluk açısından yoğun faaliyet gösterdikleri düşünülmüş ve yapılan testler sonucunda bu endekse dâhil olan işletmelerin kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin firma performansları üzerinde olumlu etkileri olduğu ifade edilmiştir. Aynı zamanda araştırma modelindeki diğer bağımsız değişkenlerin de benzer şekilde kurumsal yönetim endeksinde olan işletmeler için firma performansıyla olumlu bir ilişki içerisinde oldukları görülmüştür.

Bu tez bu konuda yapılmış diğer çalışmalardan farklı olarak daha uzun aralıklı bir zaman dilimini kapsamaktadır. 2007-2015 yılları arasında 9 yıl üzerinde yapılan incelemeler araştırma sonucunun daha verimli olmasını sağlamıştır. Ayrıca tezin temel argümanı olan kurumsal sosyal sorumluluk ve firma performansı ilişkisini test etmek amacıyla oluşturulan model daha önce hiçbir çalışmada kullanılmayan özgün bir modeldir. Kurumsal sosyal sorumluluğu kurumsal yönetim kararı olarak ele alan modelde sadece tek başına kurumsal sosyal sorumluluk değil diğer kurumsal yönetim kararları da göz önünde bulundurularak bir sonuca ulaşılmak istenmiş ve böylelikle araştırmanın kapsamı ve anlamlılığının genişletilmesi amaçlanmıştır.

Çalışma sonunda tezin amacı yerine getirilmiş olup, nesnel bir kurumsal sosyal sorumluluk endeksi elde edilmiş ve araştırma modelinden hareketle yapılan test ve analizlerin işaret ettiği şekilde kurumsal sosyal sorumluluk başta olmak üzere kurumsal yönetim kararlarının firma performansı ile olan ilişkisi ve birbirlerine etkileri için anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA

Abbott, W.F., and R.J. Monsen, (1979), On the measurement of corporate social responsibility: Self-reported disclosures as a method of meausuring corporate social involvement, *Academy of Management Journal*, 22, 501-515

Aktan, C.C. ve Börü, D. (2007). Kurumsal sosyal sorumluluk. *İşletmeler ve Sosyal Sorumluluk*. (Ed: C.C. Aktan). İstanbul: İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği Yayınları, 11-37

Aupperle, K.E., Carroll, A.B., & Hatfield, J.D. (1985). An empirical examination of the relationship between corporate social responsibility and profitability. *Academy of Management Journal*, 28, 446-463

Aydemir, E. (2012). *Hastanelerde Kurumsal Sosyal Sorumluluk Raporlaması: Bir Vaka Çalışması*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul, İstanbul Üniversitesi.

Backman, J., (1975), *Social responsibilities and accountability*, New York University Press, New York

Barnett, M. L., and R. M. Salomon. (2006). Beyond Dichotomy: The Curvilinear Relationship between Social Responsibility and Financial Performance. *Strategic Management Journal* 27 (11): 1101–1122

Beal, Brent D. (2013) "What Is CSR?" *Corporate Social Responsibility: Definition, Core Issues, and Recent Developments*. N.p.: SAGE Publications,. N. pag. Print.

Bénabou, R., and J. Tirole. (2010). *Individual and Corporate Social Responsibility*. Economica 77 (305): 1–19

Berker, B., (2008). *Kurumsal Sosyal Sorumluluk Projeleri Üzerine Kuramsal ve Uygulamalı Bir Çalışma*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi SBE İletişim Bilimleri ABD, Halkla İlişkiler Bilim Dalı, İstanbul, s. 52.

Carroll, A.B. (1979) A three-dimensional conceptual model of corporate performance. *Academy of management review*, 4(4): 497-505

Carroll, Archie B. (1991). *The Pyramid of Corporate Social Responsibility: Toward the Moral Management of Organizational Stakeholders*, Business Horizons, Cilt:34, s. 39-48.

Carroll, A.B. (1999) Corporate social responsibility evaluation of a definitional construct. *Business and Society*, 38(3): 268- 295

Carroll, A., (2007). In Visser, W., Matten, D., Pohl, M.& Tolhurst, N. (Eds). *A to Z of corporate social responsibility*. West Sussex: John Wiley& Sons, Inc, 2007, p.125

Cone Communications/Echo Global CSR Study (2013). Publication. N.p.: CONE Communications, n.d. Print

Cornell, B., and A. Shapiro. (1987). Corporate Stakeholders and Corporate Finance. *Financal Management* 16: 5–14

Coskun Can Aktan ve Deniz Börü, Kurumsal Sosyal Sorumluluk, içinde: C.C.Aktan (Editör), Kurumsal Kültür, Ankara: SPK Yayını, 2006, s.19.

Çelik, S. ve Gülec, T.C. (2013), "Kurumsal Sosyal Sorumluluk Ölçümü ve İşletme Boyutlarıyla İlişkisi: Üretim Sektörü Uygulaması", 17. Ulusal Finans Sempozyumu, pp.154-165, 23-26 Ekim, Muğla.

Davis, K., (1960), "Can business afford to ignore social responsibilities?", *California Management Reiew*, 2, 70-76

Doğu, M., (2008). "Kurumsal Yönetim ve Sosyal Sorumluluk Üzerine", Kurumsal Yönetim Dergisi, Sayı:2, s. 34

Eilbert, H. And I.R. Parket, (1973), The current status of corporate social responsibility, *Business Horizons*, 16, 5-14

Ersöz, H. Y. (2007). *Türkiye' de kurumsal sosyal sorumluluk anlayışının gelişiminde meslek ve sivil toplum kuruluşları*. İstanbul: Vimek Ajans

Ertan, B. (2004), *İşletmelerin Örgütsel Güven ve Sosyal Sorumluluk Anlayışları Üzerine Bütünleşik Kurumsal İletişim Yönlü Bir Araştırma*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, ss. 106 - 110.

European Commission, 2001. [çevrimiçi] *Communication Report.* COM (2001) 366. http://ec.europa.eu/index_en.htm [Erişim tarihi: 15 Ocak 2017]

European Commission, 2011. [çevrimiçi] *Communication Report.* COM (2011) 681. http://ec.europa.eu/index_en.htm [Erişim tarihi: 15 Ocak 2017]

Frederick, W.C. (1960) The growing concern over business responsibility. p.60 [çevrimiçi] Retrieved from http://www.williamcfrederick.com/articles/GrowingConcern.pdf (Erişim tarihi: 20 Şubat 2017)

Freeman, R.E. (1984). *Strategic Management: A Stakeholder Approach*, Boston, MA: Pitman

Friedman, M., (1970), The Social Responsibility of Business is to Increase its Profits, *The New York Times Magazine*, September 13, 1970

Garriga, E. and Melé, D. (2004) Corporate social responsibility theories: mapping the theory. *Journal of Business Ethics*, 53: 51-71

Griffin, J.J. and Mahon, J.F., (1997). The corporate social performance and corporate financial performance debate: twenty-five years of ıncomparable research." *Business & Society*, March

Gökçe, O. (2006). *İçerik Analizi Kuramsal ve Pratik Bilgiler*. (1.Baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi.

Gürbüz, S. & Şahin, F. (2015). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. 2. Basım. Seçkin Yayıncılık, 439

Heald, M., (1970), *The social responsibilities of business: Company and community, 1900-1960*, Case Western Reserve University Press, Cleveland

Hopkins, M. (2007). *Corporate social responsibility and international development : is business the solution?* London: Earhscan

ISO 26000, (2011). (çevrimiçi) ISO 26000 *Social Responsibility Guidance.* http://www.iso.org/iso/iso_catalogue/management_and_leadership_standards/social_responsibility/sr_discovering_iso26000.htm (Erişim tarihi: 10 January 2017)

Igalens J., Gond J.P, (2005) Measuring Corporate Social Performance in France: A Critical and Empirical Analysis of ARESE Data, *Journal of Business Ethics*, 56, s.134

Ingram, R., & Frazier, K. (1980). Environmental performance and corporate disclosure, *Journal of Accounting Research*, 18, 614-622.

Johnson, H.L., (1971) *Business in contemporary society: Framework and issues*, CA:Wadsworth, Belmont

Jones, T.M., (1980), Corporate social responsibility revisited, redefined, *California Management Review*, 59-67

Kaplan, M. (2013). *İhracat Performansına Etki Eden Faktörler ve Pazarlama Planlama Yeteneği İle İhracat Performansı İlişkisi Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yükseklisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kotler, P. (2006) *Principles of Marketing 12th Edition.* New Jersey, USA: Prentice-Hall Inc :3

Kotler, P. and Lee, N. (2005) (çevrimiçi) Corporate Social Responsibility: Doing the most good for your company and your cause. http://books.google.com/books?id=2ppzhuJyyPgC&printsec=frontcover&dq=Corporate+social+responsibility:+doing+the+most+good+for+your+company+and+your+cause#v=onepage&q=&f=false (Erişim tarihi : 17 Ocak 2017)

KSS Türkiye Endeksi Kılavuzu (2013). Türkiye Kurumsal Sosyal Sorumluluk Derneği

Laffer, Arthur B., Coors, A. and Winegarden, W. (2011) *Does Corporate Social Responsibility Enhance Business Profitability?* Rep. San Diego: Laffer Associates, Web

Lindgreen, A., Swaen, V. and Johnston W.J. (2009) Corporate social responsibility: an empirical investigation of US organizations. *Journal of Business Ethics.* 85: 303-323

Maignan, I., & Ferrell, O.C. (2000). Measuring corporate citizenship in two countries: The case of United States and France, *Journal of Business Ethics*, 23, 283-297.

Maignan, I., & Ferrell, O.C. (2003). Nature of corporate responsibilities: perspectives from American, French, and Germen consumers, *Journal of Business Research*, 56, 55-67

McGuire, J.B., (1963), *Business and society*, McGraw-Hill, New York

McGuire, J.B., Sundgren, A., & Schneeweis, T. (1988). Corporate social responsibility and firm financial performance, *Academy of Management Jou*rnal, 31, 854-872.

Montabon, F., Sroufe, R., & Narasimhan, R. (2007). An examination of corporate reporting, environmental management practices and firm performance. *Journal of Operations Management*, *25*(5), 998-1014

Moskowitz, M. (1972). *Choosing Socially Responsible Stocks*. Business and Society Review 1: 71–75

Nellig,E; Webb, E. (2009). Corporate social responsibility and financial performance: the „virtuous circle" revisited. *Rev Quant Finan Acc.* (32), 197-209

Özgener, Ş. (2004), *İş Ahlakının Temelleri: Yönetsel Bir Yaklaşım*, İstanbul, Nobel Yayın Dağıtım, s. 156.

Öztürk, M.B.ve Kartal, D. (2008). Kurumsal Yönetim Bakış Açısıyla Entelektüel Sermaye, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 19, s. 395.

Paskert, James M., (2008), *The impact of corporate social responsibility practices on corporate financial performance and consumer loyalty*, University Of Phoenix

Pava, M.L.; Krausz, J. (1996). The association between corporate social responsibility and financial performance: The paradox of social cost. *Journal of Business Ethics.* 15 (3) , 321-357.

Peters, R.; Mullen, M.R. (2009). Some evidence of the cumulative effects of corporate social responsibility on financial performance. *Journal of Global Business Issues*. 3(1), 1- 14

Peterson, D.K. (2004). The relationship between perceptions of corporate citizenship and organizational commitment, *Business and Society'*, 43, 296-319

Pranay, G.,(2005). "Arthur Laffer: Corporate Social Responsibility Detrimental to Stockholders." *The Sun* [New York] 19 Jan. 2005: n. pag. Print

Rettab, B. & Brik, A.B and Mellahi, K. (2009) A study of management perceptions of the impact of corporate social responsibility on organizational performance in emerging economies: the case of Dubai. *Journal of Business Ethics,* 89: 371-390

Ruf, B. M., Muralidhar, K., Brown, R. M., Janney, J. J. & Paul, K. (2001). "An empirical investigation of the relationship between change in corporate social performance and financial performance: A stakeholder theory perspective", *Journal of Business Ethics*, 32: 143-156.

Ruf, B.M., Muralidhar, K., & Paul, K. (1998). The development of a systematic, aggregate measure of corporate social performance, *Journal of Management*, 24, 119-133

Smith, A. (1937) *An Inquiry into The Nature and Causes of the Wealth of Nations*. Ed. Edwin Cannan and Max Lerner. New York: Modern Library

Smith, N. Craig, (2003), Corporate Social Responsibility: not whether, but how?, *Centre for Marketing Working Paper*, No. 03-701, April 2003, s.25

Sökmen, A. G. (2006). *Firma Kaynakları, İhracat Stratejileri ve Uluslararasılaşma Derecesi: Küçük ve Orta Boy İşletmeler Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Steckmest, F.W. (1982). Social Performance. In Newton W.R.& Eckes B.E. (Eds.), Corporate performance, the key to public trust (143-157) USA: McGraw-Hill Inc

Tewari, R. (2011). Communicating corporate social responsibility in annual reports: A comparative study of Indian companies & multinational corporations, *Journal of Management & Public Policy*, 2, 22-51

Torlak, Ö., (2001), *Pazarlama Ahlakı Sosyal Sorumluluklar Ekseninde Pazarlama Kararları ve Tüketici Davranışları Analizi*, Beta Basım, İstanbul

Turker, D. (2009). Measuring corporate social responsibility: A scale development study. *Journal of Business Research*, 85, 411-427.

Ural, E. G. (2012). Kurumsal itibarı ölçme yöntemi olarak Türkiye itibar endeksi ve endeks sonuçlarından hareketle Türkiye‟ de elektronik sektörünün itibarı üzerine bir değerlendirme. *Online Academic Journal of Information Technology*. 3 (7), 7-20.

Van Buerden, P., and T. Gössling, (2008), "The Worth of Values – A Literature Review on the Relation Between Corporate Social and Financial Performance", *Journal of Business Ethics* 82:407–424

Wang, T., and P. Bansal. (2012). Social Responsibility in New Ventures: Profiting from a Long-Term Orientation. *Strategic Management Journal* 33 (10): 1135−1153

Wiseman, J. (1982). An evaluation of environmental disclosure made in corporate annual reports, *Accounting, Organizations and Society*, 7, 53-63

Yamak, S. (2007) , *Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramının Gelişimi***,** İstanbul, Beta Basım

Zora, S. (2011) *Customer Evaluation Of The Corporate Social Responsibility Practices: Study On The Turkish Banking İndustry*, Unpublished master's thesis, Boğaziçi University, p. 1-2

EKLER

EK1. ARAŞTIRMAYA KONU İŞLETMELERİN TAM LİSTESİ

		KISALTMA	TAM ADI
GIDA	1	**AEFES**	ANADOLU EFES
	2	**ULKER**	ÜLKER
	3	**ALYAG**	ALTINYAĞ
	4	**BANVT**	BANVİT
	5	**DARDL**	DARDANEL
	6	**ERSU**	ERSU GIDA
	7	**FRIGO**	FRIGO PAK GIDA
	8	**KERVT**	KEREVİTAŞ GIDA
	9	**KNFRT**	KONFRUT GIDA
	10	**KRSTL**	KRİSTAL KOLA
	11	**MERKO**	MERKO GIDA
	12	**PENGD**	PENGUEN GIDA
	13	**PETUN**	PINAR ET ve UN
	14	**PINSU**	PINAR SU
	15	**PNSUT**	PINAR SÜT
	16	**SELGD**	SELÇUK GIDA
	17	**TATGD**	TAT KONSERVE
	18	**TBORG**	TUBORG
	19	**TUKAS**	TUKAŞ
	20	**MRTGG**	MERT GIDA
	21	**CCOLA**	COCA COLA
	22	**EKIZ**	EKİZ YAĞ SANAYİ
	23	**AVOD**	A.V.O.D. GIDA TARIM
	24	**OYLUM**	OYLUM SINAİ YATIRIM
	25	**KRSAN**	KARSUSAN SU ÜRÜNLERİ SANAYİ
KAĞIT ve BASIM	1	**BAKAB**	BAK AMBALAJ
	2	**DENTA**	DENTAŞ AMBALAJ
	3	**DOBUR**	DOĞAN BURDA
	4	**DURDO**	DURAN DOĞAN BASIM
	5	**HURGZ**	HÜRRİYET GAZETECİLİK
	6	**IPEKE**	İPEK ENERJİ
	7	**KAPLM**	KAPLAMİN AMBALAJ
	8	**KARTN**	KARTONSAN
	9	**DGZTE**	DOĞAN GAZETECİLİK
	10	**OLMIP**	OLMUKSAN
	11	**TIRE**	MONDİ TİRE KUTSAN
	12	**VKING**	VİKİNG KAĞIT
	13	**ALKA**	ALKIM KAĞIT
	14	**KOZAA**	KOZA ALTIN İŞLETMECİLİĞİ
	15	**IHGZT**	İHLAS GAZETECİLİK
	16	**SAMAT**	SARAY MATBAACILIK
	17	**MATAS**	MATAŞ MATBAACILIK
	18	**TARAF**	TARAF GAZETECİLİK
	19	**PRZMA**	PRİZMA PRES MATBAACILIK

KİMYA	1	**AKSA**	AKSA ENERJİ
	2	**ALKIM**	ALKİM KİMYA
	3	**AYGAZ**	AYGAZ
	4	**BAGFS**	BAGFAŞ
	5	**BRISA**	BRİSA
	6	**CBSBO**	ÇBS BOYA
	7	**DEVA**	DEVA HOLDİNG
	8	**ECILC**	ECZACIBAŞI İLAÇ
	9	**EGGUB**	EGE GÜBRE SANAYİ
	10	**EGPRO**	EGE PROFİL
	11	**EPLAS**	EGE PLASTİK
	12	**GOODY**	GOODYEAR
	13	**GUBRF**	GÜBRE FABRİKASI
	14	**HEKTS**	HEKTAŞ
	15	**MRSHL**	MARSHALL
	16	**PETKM**	PETKİM
	17	**PIMAS**	PİMAŞ
	18	**PTOFS**	PETROL OFİSİ
	19	**SASA**	SASA POLYESTER
	20	**SODA**	SODA SANAYİ
	21	**TRCAS**	TURCAS PETROL
	22	**TUPRS**	TÜPRAŞ
	23	**DYOBY**	DYO BOYA
	24	**BRKSN**	BERKOSAN YALITIM
	25	**ACSEL**	ACISELSAN ACIPAYAM SELÜLOZ
METAL ANA	1	**BRSAN**	BORUSAN MANNESMANN
	2	**BURCE**	BURÇELİK
	3	**CELHA**	ÇELİK HALAT
	4	**CEMTS**	ÇEMTAŞ
	5	**DMSAS**	DEMİSAŞ DÖKÜM
	6	**COMDO**	COMPONENTA DÖKÜMCÜLÜK
	7	**ERBOS**	ERBOSAN
	8	**EREGL**	EREĞLİ DEMİR ÇELİK
	9	**IZMDC**	İZMİR DEMİR ÇELİK
	10	**KRDMA**	KARDEMİR
	11	**SARKY**	SARKUYSAN
	12	**BURVA**	BURÇELİK VANA
	13	**CEMAS**	ÇEMAŞ DÖKÜM
	14	**OZBAL**	ÖZBAL ÇELİK BORU

METAL EŞYA	1	**ALCAR**	ALARKO CARRIER
	2	**ARCLK**	ARÇELİK
	3	**ASUZU**	ANADOLU ISUZU
	4	**BFREN**	BOSCH FREN SİSTEMLERİ
	5	**BSHEV**	BOSCH EV ALETLERİ
	6	**DITAS**	DİTAŞ DOĞAN
	7	**EGEEN**	EGE ENDÜSTRİ
	8	**EMKEL**	EMEK ELEKTRİK
	9	**EMNIS**	EMİNİŞ AMBALAJ
	10	**FMIZP**	FEDERAL MOGUL İZMİT PİSTON
	11	**FROTO**	FORD OTOSAN
	12	**IHEVA**	İHLAS EV ALETLERİ
	13	**KARSN**	KARSAN OTOMOTİV
	14	**KLMSN**	KLİMASAN
	15	**MAKTK**	MAKİNA TAKIM
	16	**OTKAR**	OTOKAR
	17	**PARSN**	PARSAN
	18	**PRKAB**	TÜRK PRYSMIAN KABLO
	19	**TOASO**	TOFAŞ OTOMOBİL FABRİKALARI
	20	**TUDDF**	TÜRKİYE DEMİR DÖKÜM
	21	**VESTL**	VESTEL ELEKTRONİK
	22	**GEREL**	GERSAN ELEKTRİK
	23	**TTRAK**	TÜRK TRAKTÖR
	24	**VESBE**	VESTEL BEYAZ EŞYA
	25	**SILVR**	SİLVERLİNE ENDÜSTRİ
	26	**KATMR**	KATMERCİLER EKİPMAN
	27	**JANTS**	JANTSA JANT SANAYİ
TAŞ ve TOPRAK	1	**ADANA**	ADANA ÇİMENTO
	2	**AFYON**	AFYON ÇİMENTO
	3	**AKCNS**	AKÇANSA
	4	**ANACM**	ANADOLU CAM
	5	**ASLAN**	ASLAN ÇİMENTO
	6	**BOLUC**	BOLU ÇİMENTO
	7	**BSOKE**	BATISÖKE ÇİMENTO
	8	**BTCIM**	BATI ÇİMENTO
	9	**BUCIM**	BURSA ÇİMENTO
	10	**CIMSA**	ÇİMSA
	11	**CMBTN**	ÇİMBETON
	12	**CMENT**	ÇİMENTAŞ
	13	**DENCM**	DENİZLİ CAM
	14	**DOGUB**	DOĞUSAN
	15	**ECYAP**	ECZACIBAŞI YAPI
	16	**EGSER**	EGE SERAMİK
	17	**GOLTS**	GÖLTAŞ ÇİMENTO
	18	**HZNDR**	HAZNEDAR REFRAKTER
	19	**IZOCM**	İZOCAM

	20	**KONYA**	KONYA ÇİMENTO
	21	**KUTPO**	KÜTAHYA PORSELEN
	22	**MRDIN**	MARDİN ÇİMENTO
	23	**NUHCM**	NUH ÇİMENTO
	24	**TRKCM**	TRAKYA CAM
	25	**UNYEC**	ÜNYE ÇİMENTO
	26	**USAK**	UŞAK SERAMİK
	27	**NIBAS**	NİĞBAŞ NİĞDE BETON
TEKSTİL	1	**ARSAN**	ARSAN TEKSTİL
	2	**ATEKS**	AKIN TEKSTİL
	3	**BERDN**	BERDAN TEKSTİL
	4	**BISAS**	BISAŞ TEKSTİL
	5	**BOSSA**	BOSSA / HUGO BOSS
	6	**BOYP**	ALTINYILDIZ TEKSTİL
	7	**BRMEN**	BİRLİK MENSUCAT
	8	**DERIM**	DERİMOD
	9	**ESEMS**	ESEM SPOR GİYİM
	10	**GEDIZ**	GEDİZ İPLİK
	11	**KORDS**	KORDSA GLOBAL
	12	**KRTEK**	KARSU TEKSTİL
	13	**LUKSK**	LÜKS KADİFE
	14	**MEMSA**	MENSA
	15	**MNDRS**	MENDERES TEKSTİL
	16	**IHMAD**	İHLAS MADENCİLİK
	17	**SKTAS**	SÖKTAŞ
	18	**SNPAM**	SÖNMEZ PAMUKLU
	19	**YATAS**	YATAŞ
	20	**YUNSA**	YÜNSA
	21	**DESA**	DESA DERİ
	22	**BRKO**	BİRKO MENSUCAT
	23	**HATEK**	HATAY TEKSTİL
	24	**BLCYT**	BİLİCİ YATIRIM
	25	**DAGI**	DAGİ GİYİM